

大般涅槃经

(三十六卷：第十三卷至第十五卷)

北凉天竺三藏昙无讖译 梵

宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

南無本師釋迦牟尼佛

说 明

本简体注音版《大般涅槃经》（南本）电子书，是根据《乾隆大藏经》大乘涅槃部，第 0110 部，北凉天竺三藏昙无讖译梵、宋沙门慧严慧观同谢灵运再治《大般涅槃经》（36 卷）影印本校正注音的。标点符号及注音仅供参考。

为了便于读诵，本电子书按顺序每三卷合为一册，共十二册。若每天读一册，可十二天读完。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇一八年十月

目 录

起诵仪 ..... - 1 -

    香赞 ..... - 1 -

    开经偈 ..... - 1 -

大般涅槃经卷第十三 ..... - 2 -

    圣行品第十九之三 ..... - 2 -

大般涅槃经卷第十四 ..... - 35 -

    梵行品第二十之一 ..... - 35 -

大般涅槃经卷第十五 ..... - 80 -

    梵行品第二十之二 ..... - 80 -

结诵仪 ..... - 121 -

    补阙真言 ..... - 121 -

    回向发愿 ..... - 121 -

    回向偈 ..... - 122 -

    三皈依 ..... - 122 -

●起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍熟.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànquánshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāng yún gài pú sà mó hē sà
南无香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南无本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

kāi jīng jì

开经偈

(一遍)

wú shàng shēnshēnwēimiào fǎ bǎiqiānwàn jié nánzāo yù
无上甚深微妙法 百千万劫难遭遇

wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí yuàn jiě rú lái zhēn shí yì
我今见闻得受持 愿解如来真实义

dà bō niè pán jīng juàn dì shí sān
大般涅槃经卷第十三

běiliángtiānzhú sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshāmén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

shèngxíng pǐn dì shí jiǔ zhī sān¹
圣行品第十九之三¹

shànnán zǐ wǒ guānzhū xíng xī jiē wú cháng yún hé zhī yé
“善男子，我观诸行悉皆无常。云何知耶？”

yǐ yīn yuán gù ruò yǒu zhū fǎ cóng yuán shēng zhě zé zhī wú cháng
以因缘故。若有诸法从缘生者，则知无常。

shì zhū wàidào wú yǒu yī fǎ bù cóng yuán shēng shànnán zǐ fó xìng
是诸外道，无有一法不从缘生。善男子，佛性

wú shēng wú miè wú qù wú lái fēi guò qù fēi wèi lái fēi xiàn zài
无生无灭，无去无来，非过去、非未来、非现在，

fēi yīn suǒ zuò fēi wú yīn zuò fēi zuò fēi zuò zhě fēi xiàng fēi wú
非因所作、非无因作，非作、非作者，非相非无

xiàng fēi yǒumíng fēi wú míng fēi míng fēi sè fēi cháng fēi duǎn
相，非有名非无名，非名非色，非长非短，

fēi yīn jiè rù zhī suǒ shè chí shì gù míngcháng shànnán zǐ
非阴、界、入之所摄持，是故名常。善男子，

fó xìng jí shì rú lái rú lái jí shì fǎ fǎ jí shì cháng shànnán
佛性即是如来，如来即是法，法即是常。善男

zǐ chángzhě jí shì rú lái rú lái jí shì sēng sēng jí shì cháng
子，常者即是如来，如来即是僧，僧即是常。

yǐ shì yì gù cóng yīn shēng fǎ bù míngwéi cháng shì zhū wàidào
以是义故，从因生法不名为常。是诸外道，

wú yǒu yī fǎ bù cóng yīn shēng shànnán zǐ shì zhū wàidào bú jiàn fó
无有一法不从因生。善男子，是诸外道不见佛

xìng rú lái jí fǎ shì gù wàidào suǒ kě yán shuō xī shì wàng yǔ
性、如来及法，是故外道所可言说，悉是妄语，

¹ 大正藏：圣行品第十九之下

wú yǒuzhēn dì zhū fán fū rén xiānjiànpíng yī chēshèng shè
无有真谛。诸凡夫人，先见瓶、衣、车乘、舍
zhái chéngguō hé shuǐ shān lín nán nǚ xiàngmǎ niú yáng
宅、城郭、河水、山林、男女、象马牛羊，
hòujiànxiāng sì biànyán shì cháng dāng zhī qí shí fēi shì cháng yě
后见相似，便言是常。当知其实，非是常也。

shànnán zǐ yī qiè yǒuwéi jiē shì wú cháng xū kōng wú wéi
“善男子，一切有为皆是无常。虚空无为，
shì gù wéicháng fó xìng wú wéi shì gù wéicháng xū kōngzhě
是故为常；佛性无为，是故为常。虚空者，
jí shì fó xìng fó xìngzhě jí shì rú lái rú lái zhě jí shì wú
即是佛性；佛性者，即是如来；如来者，即是无
wéi wú wéizhě jí shì cháng chángzhě jí shì fǎ fǎ zhě
为；无为者，即是常。常者，即是法；法者，
jí shì sēng sēng jí wú wéi wú wéizhě jí shì cháng
即是僧；僧即无为；无为者，即是常。

shànnán zǐ yǒuwéi zhī fǎ fán yǒu èr zhǒng sè fǎ fēi
“善男子，有为之法凡有二种：色法、非
sè fǎ fēi sè fǎ zhě xīn xīn shù fǎ sè fǎ zhě dì shuǐ
色法。非色法者，心、心数法；色法者，地、水、
huǒ fēng shànnán zǐ xīn míng wú cháng hé yǐ gù xìng shì pān
火、风。善男子，心名无常。何以故？性是攀
yuán xiāngyìng fēn bié gù shànnán zǐ yǎn shí xìng yì nǎi zhì yì shí
缘，相应分别故。善男子，眼识性异乃至意识
xìng yì shì gù wú cháng shànnán zǐ sè jìng jiè yì nǎi zhì fǎ jìng
性异，是故无常。善男子，色境界异乃至法境
jiè yì shì gù wú cháng shànnán zǐ yǎn shí xiāngyìng yì nǎi zhì yì
界异，是故无常。善男子，眼识相应异乃至意
shí xiāngyìng yì shì gù wú cháng shànnán zǐ xīn ruò chángzhě
识相应异，是故无常。善男子，心若常者，
yǎn shí yīng dú yuán yī qiè fǎ shànnán zǐ ruò yǎn shí yì nǎi zhì yì
眼识应独缘一切法。善男子，若眼识异乃至意
shí yì zé zhī wú cháng yǐ fǎ xiāng sì niànniànshēngmiè fán
识异，则知无常。以法相似，念念生灭，凡
fū jiàn yǐ jì zhī wéicháng shànnán zǐ zhū yīn yuánxiàng kě pò
夫见已，计之为常。善男子，诸因缘相可破
huài gù yì míng wú cháng suǒ wèi yīn yǎn yīn sè yīn míng yīn
坏故，亦名无常。所谓因眼、因色、因明、因

sī wéishēng yú yǎn shí ěr shí shēng shí suǒ yīn gè yì fēi yǎn shí
思惟生于眼识，耳识生时，所因各异，非眼识
yīn yuán nǎi zhì yì shí yì yì rú shì
因缘；乃至意识异亦如是。

fù cì shànnán zǐ huàizhūxíng yīn yuán yì gù xīn míng²
“复次，善男子，坏诸行因缘异故²，心名
wú cháng suǒ wèi xiū wú cháng xīn yì xiū kǔ kōng wú wǒ xīn
无常。所谓修无常心异，修苦、空、无我心
yì xīn ruò chángzhě yìngcháng xiū wú cháng shàng bù dé guān kǔ
异。心若常者，应常修无常，尚不得观苦、
kōng wú wǒ kuàng fù dé guāncháng lè jìng wǒ³ yǐ shì
空、无我，况复得观常、乐、净、我³？以是
yì gù wàidào fǎ zhōng bù néngshè qǔ cháng lè jìng wǒ
义故，外道法中，不能摄取常、乐、净、我
shànnán zǐ dāng zhī xīn fǎ bì dìng wú cháng⁴
⁴。善男子，当知心法必定无常。

fù cì shànnán zǐ xīn xìng yì gù míngwéi wú cháng
“复次，善男子，心性异故，名为无常，
suǒ wèishēngwén xīn xìng yì yuán jué xīn xìng yì zhū fó xīn xìng yì
所谓声闻心性异、缘觉心性异、诸佛心性异。
yī qiè wàidào xīn yǒusānzhǒng yī zhě chū jiā xīn èr zhě zài
一切外道心有三种：一者，出家心；二者，在
jiā xīn sānzhě zài jiā yuǎn lí xīn lè xiāngyìng xīn yì kǔ xiāng
家心；三者，在家远⁵离心。乐相应心异、苦相
yìng xīn yì bù kǔ bú lè xiāngyìng xīn yì tān yù xiāngyìng xīn yì
应心异、不苦不乐相应心异、贪欲相应心异、
chēn huì xiāngyìng xīn yì yú chí xiāngyìng xīn yì yī qiè wàidào xīn
瞋恚相应心异、愚痴相应心异。一切外道心
xiàng yì yì suǒ wèi yú chí xiāngyìng xīn yì yí huò xiāngyìng xīn yì
相亦异，所谓愚痴相应心异、疑惑相应心异、
xié jiàn xiāngyìng xīn yì jìn zhǐ wēi yí qí xīn yì yì
邪见相应心异，进止威仪其心亦异。

shànnán zǐ xīn ruò chángzhě yì fù bù néng fēn bié zhū sè
“善男子，心若常者，亦复不能分别诸色，

² 大正藏：坏诸行因缘异故；永乐北藏及龙藏：坏诸行因缘故

³ 大正藏：常、乐、我、净

⁴ 大正藏：常、乐、我、净

⁵ 大正藏：远；永乐北藏及龙藏：违

suǒ wèi qīng huáng chì bái zǐ sè shàn nán zǐ xīn ruò cháng
所谓青、黄、赤、白、紫色。善男子，心若常
zhě zhū yì niàn fǎ bù yīng wàng shī shàn nán zǐ xīn ruò cháng zhě
者，诸忆念法不应忘失。善男子，心若常者，
fán suǒ dú sòng bù yīng zēng zhǎng fù cì shàn nán zǐ xīn ruò cháng
凡所读诵不应增长。复次，善男子，心若常
zhě bù yìng shuō yán yǐ zuò jīn zuò dāng zuò ruò yǒu yǐ zuò
者，不应说言已作、今作、当作。若有已作、
jīn zuò dāng zuò dāng zhī shì xīn bì dìng wú cháng shàn nán zǐ
今作、当作，当知是心必定无常。善男子，
xīn ruò cháng zhě zé wú yuàn qīn fēi yuàn fēi qīn xīn ruò cháng
心若常者，则无怨亲、非怨、非亲。心若常
zhě zé bù yīng yán wǒ wù tā wù ruò sǐ ruò shēng xīn ruò cháng zhě
者，则不应言我物他物、若死若生。心若常者，
suī yǒu suǒ zuò bù yīng zēng zhǎng shàn nán zǐ yǐ shì yì gù dāng
虽有所作，不应增长。善男子，以是义故，当
zhī xīn xìng gè gè bié yì yǒu bié yì gù dāng zhī wú cháng
知心性各各别异。有别异故，当知无常。

shàn nán zǐ wǒ jīn yú cǐ fēi sè fǎ zhōng yǎn shuō wú cháng
“善男子，我今于此非色法中演说无常，
qí yì yǐ xiǎn fù dāng wèi rǔ shuō sè wú cháng shì sè wú cháng
其义已显，复当为汝说色无常。是色无常，
běn wú yǒu shēng shēng yǐ miè gù nèi shēn chǔ tāi gē luó luó shí běn
本无有生，生已灭故。内身处胎歌罗逻时，本
wú yǒu shēng shēng yǐ biàn gù wài zhū yá jīng běn yì wú shēng
无有生，生已变故；外诸⁶牙茎，本亦无生，
shēng yǐ biàn gù shì gù dāng zhī yī qiè sè fǎ xī jiē wú cháng
生已变故；是故当知，一切色法悉皆无常。

shàn nán zǐ suǒ yǒu nèi sè suí shí ér biàn gē luó luó shí yì
“善男子，所有内色随时而变，歌罗逻时异、
ān fú tuó shí yì qié nà shí yì bì shǒu shí yì zhū bào shí yì
安浮陀时异、伽那时异、闭手时异、诸胞⁷时异、
chū shēng shí yì yīng hái shí yì tóng zǐ shí yì nǎi zhì lǎo shí gè
初生时异、婴孩时异、童子时异，乃至老时各

⁶ 大正藏：诸；永乐北藏及龙藏：之

⁷ 大正藏：疱

gè biàn yì suǒ wèi wài sè yì fù rú shì yá yì jīng yì zhī yì
各变异。所谓⁸外色亦复如是，牙异、茎异、枝异、
yè yì huā yì guǒ yì fù cì shàn nán zǐ nèi wèi yì yì
叶异、华异、果异。复次，善男子，内味亦异，
gē luó luó shí nǎi zhì lǎo shí gè gè biàn yì wài wèi yì ěr yá
歌罗逻时乃至老时，各各变异。外味亦尔，牙、
jīng zhī yè huā guǒ wèi yì gē luó luó shí lì yì nǎi zhì
茎、枝、叶、华、果味异。歌罗逻时力异，乃至
lǎo shí lì yì gē luó luó shí zhuàng mào yì nǎi zhì lǎo shí zhuàng mào
老时力异。歌罗逻时 状 貌异，乃至老时 状 貌
yì yì gē luó luó shí guǒ bào yì nǎi zhì lǎo shí guǒ bào yì yì gē
亦异。歌罗逻时果报异，乃至老时果报亦异。歌
luó luó shí míng zì yì nǎi zhì lǎo shí míng zì yì yì suǒ wèi nèi sè
罗逻时名字异，乃至老时名字亦异。所谓内色，
huài yǐ huán hé gù zhī wú cháng wài zhū shù mù yì huài yǐ huán
坏已还合，故知无 常 。外诸⁹树木，亦坏已还
hé gù zhī wú cháng cì dì jiàn shēng gù zhī wú cháng cì dì
合，故知无 常 。次第渐生，故知无 常 。次第
shēng gē luó luó shí nǎi zhì lǎo shí cì dì shēng yá nǎi zhì guǒ zǐ gù
生 歌罗逻时乃至老时，次第 生 牙乃至果子，故
zhī wú cháng zhū sè kě miè gù zhī wú cháng gē luó luó miè shí yì
知无 常 。诸色可灭，故知无 常 。歌罗逻灭时异，
nǎi zhì lǎo miè shí yì yá miè shí yì nǎi zhì guǒ miè shí yì gù zhī wú
乃至老灭时异。芽¹⁰灭时异乃至果灭时异，故知无
cháng fán fū wú zhī jiàn xiāng sì shēng jì yǐ wéi cháng yǐ
常 。凡夫无知¹¹，见相似生，计以为 常 。以
shì yì gù míng yuē wú cháng ruò wú cháng jí shì kǔ ruò kǔ jí
是义故，名曰无 常 。若无 常 即是苦，若苦即
shì bú jìng
是不净。

shàn nán zǐ wǒ yīn jiā shè xiān wèn shì shì yú bǐ yǐ dá
“善男子，我因迦叶先¹²问是事，于彼已答。

⁸ 大正藏：有

⁹ 大正藏：诸；永乐北藏及龙藏：之

¹⁰ 大正藏：牙

¹¹ 大正藏：智

¹² 大正藏：先；永乐北藏及龙藏：上

fù cì shànnán zǐ zhūxíng wú wǒ shànnán zǐ zǒng
“复次，善男子，诸行无我。善男子，总
yī qiè fǎ wèi sè fēi sè sè fēi wǒ yě hé yǐ gù kě pò
一切法谓色、非色。色非我也。何以故？可破、
kě huài kě dǎ kě liè¹³ shēngzēngzhǎng gù wǒ zhě bù kě
可坏、可打、可裂¹³、生增长故。我者，不可
pò huài dǎ liè¹⁴ shēngzhǎng yǐ shì yì gù zhī sè fēi
破、坏、打、裂¹⁴、生长。以是义故，知色非
wǒ fēi sè zhī fǎ yì fù fēi wǒ hé yǐ gù yīn yuánshēng gù
我。非色之法亦复非我。何以故？因缘生故。

shànnán zǐ ruò zhū wàidào yǐ zhuānniàn gù zhī yǒu wǒ zhě
“善男子，若诸外道以专念故知有我者，
zhuānniàn zhī xìng shí fēi wǒ yě ruò yǐ zhuānniàn wéi wǒ xìngzhě guò qù
专念之性实非我也。若以专念为我性者，过去
zhī shì zé yǒuwàng shī yǒuwàng shī gù dìng zhī wú wǒ
之事则有忘失，有忘失故定知无我。

shànnán zǐ ruò zhū wàidào yǐ yì xiǎng gù zhī yǒu wǒ zhě
“善男子，若诸外道以忆想故知有我者，
wú yì xiǎng gù dìng zhī wú wǒ rú shuō jiàn rén shǒu yǒu liù zhǐ jí biàn
无忆想故定知无我。如说见人手有六指，即便
wèn yán¹⁵ wǒ xiān hé chù gòng xiāng jiàn yé ruò yǒu wǒ zhě bù
问言：‘我先何处共相见耶？’若有我者，不
yīng fù wèn yǐ xiàng wèn gù dìng zhī wú wǒ
应复问；以相问故，定知无我。

shànnán zǐ ruò zhū wàidào yǐ yǒuzhē gù zhī yǒu wǒ zhě¹⁶
“善男子，若诸外道以有遮故知有我者，
shànnán zǐ yǐ yǒuzhē gù dìng zhī wú wǒ rú yán tiáo dá zhōng bù
善男子，以有遮故定知无我。如言调达，终不
fā yán fēi tiáo dá yě wǒ yì rú shì ruò dìng shì wǒ zhōng bù zhē
发言非调达也。我亦如是，若定是我，终不遮
wǒ yǐ zhē wǒ gù dìng zhī wú wǒ ruò yǐ zhē gù zhī yǒu wǒ zhě
我；以遮我故，定知无我。若以遮故知有我者，
rǔ jīn bù zhē dìng yīng wú wǒ
汝今不遮，定应无我。

¹³ 大正藏：可破、可坏、可裂、可折

¹⁴ 大正藏：破、坏、裂、折

¹⁵ 大正藏：便；永乐北藏及龙藏：复

¹⁶ 大正藏：若诸外道以有遮故知有我者；永乐北藏及龙藏：若诸外道以遮故知有我者

shànnán zǐ ruò zhū wàidào yǐ bàn fēi bàn zhī yǒu wǒ zhě
“善男子，若诸外道，以伴非伴知有我者，
yǐ wú bàn gù yīng wú yǒu wǒ yǒu fǎ wú bàn suǒ wèi rú lái xū
以无伴故，应无有我。有法无伴，所谓如来、虚
kōng fó xìng wǒ yì rú shì shí wú yǒu bàn yǐ shì yì gù dìng
空、佛性；我亦如是，实无有伴。以是义故，定
zhī wú wǒ
知无我。

fù cì shànnán zǐ ruò zhū wàidào yǐ míng zì gù zhī yǒu
“复次，善男子，若诸外道以名字故知有
wǒ zhě wú wǒ fǎ zhōng yì yǒu wǒ míng rú pín jiàn rén míng zì fù
我者，无我法中亦有我名。如贫贱人，名字富
guì rú yán wǒ sǐ ruò wǒ sǐ zhě wǒ zé shā wǒ ér wǒ shí bù
贵。如言我死，若我死者，我则杀我，而我实不
kě shā jiǎ míng shā wǒ yì rú cuó rén míng wéi zhǎng zhě yǐ shì
可杀，假名杀我。亦如矬¹⁷人，名为长者。以是
yì gù dìng zhī wú wǒ
义故，定知无我。

fù cì shànnán zǐ ruò zhū wàidào yǐ shēng yǐ qiú rǔ zhī
“复次，善男子，若诸外道以生已求乳知
yǒu wǒ zhě shànnán zǐ ruò yǒu wǒ zhě yī qiè yīng ér bù yīng zhí chí
有我者。善男子，若有我者，一切婴儿不应执持
fèn huì¹⁸ huǒ shé dú yào yǐ shì yì gù dìng zhī wú wǒ
粪秽¹⁸、火、蛇、毒药。以是义故，定知无我。

fù cì shànnán zǐ yī qiè zhòng shēng yú sān fǎ zhōng
“复次，善男子，一切众生于三法中，
xī yǒu děng zhì suǒ wèi yín yù yǐn shí kǒng bù shì gù wú wǒ
悉有等智，所谓淫欲、饮食、恐怖，是故无我。

fù cì shànnán zǐ ruò zhū wàidào yǐ xiàng mào gù zhī yǒu
“复次，善男子，若诸外道以相貌故知有
wǒ zhě shànnán zǐ xiàng gù wú wǒ wú xiàng gù yì wú wǒ ruò
我者。善男子，相故无我，无相故亦无我。若
rén shuì shí bù néng jìn zhǐ fǔ yǎng shì shùn bù jué kǔ lè
人睡时，不能进止、俯仰、视眴、不觉苦乐，
bù yīng yǒu wǒ ruò yǐ jìn zhǐ fǔ yǎng shì shùn zhī yǒu wǒ zhě jī
不应有我。若以进止、俯仰、视眴知有我者，机

¹⁷ 大正藏：短

¹⁸ 大正藏：粪秽；永乐北藏及龙藏：不净

guān mù rén yì yīngyǒu wǒ shànnán zǐ rú lái yì ěr bú jìn bù
关木人亦应有我。善男子，如来亦尔，不进不
zhǐ bù fǔ bù yǎng bú shì bú shùn bù kǔ bú lè bù tān bú huì
止、不俯不仰、不视不眴、不苦不乐、不贪不恚、
bù chī bù xíng rú lái rú shì zhēn shí yǒu wǒ
不痴不行，如来如是真实有我。

fù cì shànnán zǐ ruò zhū wàidào yǐ jiàn tā shí guǒkǒu
“复次，善男子，若诸外道以见他食果口
zhōngshēngxián zhī yǒu wǒ zhě shànnán zǐ yǐ yì niàn gù jiàn zé
中生涎知有我者。善男子，以忆念故，见则
shēngxián xián fēi wǒ yě wǒ yì fēi xián fēi xǐ fēi bēi fēi kū
生涎，涎非我也，我亦非涎、非喜非悲，非哭
fēi xiào fēi wò¹⁹ fēi qǐ fēi jī fēi bǎo yǐ shì yì gù dìng zhī
非笑，非卧¹⁹非起，非饥非饱，以是义故，定知
wú wǒ
无我。

shànnán zǐ shì zhū wàidào chī rú xiǎo ér wú huì fāngbiàn
“善男子，是诸外道痴如小儿，无慧方便，
bù néngliǎo dá cháng yǔ wú cháng kǔ lè jìng bú jìng wǒ
不能了达常与无常，苦、乐，净、不净，我、
wú wǒ shòumìng fēi shòumìng zhòngshēng fēi zhòngshēng shí
无我，寿命、非寿命，众生、非众生，实、
fēi shí yǒu fēi yǒu yú fó fǎ zhōng qǔ shǎo xǔ fēn xū wàng jì
非实，有、非有。于佛法中取少许分，虚妄计
yǒucháng lè jìng wǒ²⁰ ér shí bù zhī cháng lè jìng
有常、乐、净、我²⁰，而实不知常、乐、净、
wǒ²¹ rú shēngmáng rén bù shí rǔ sè biàn wèn tā yán rǔ sè hé
我²¹。如生盲人识乳色，便问他言：‘乳色何
sì tā rén dá yán sè bái rú bèi máng rén fù wèn shì
似？’他人答言：‘色白如贝。’盲人复问：‘是
rǔ sè zhě rú bèi shēng yé dá yán fú yě fù wèn
乳色者，如贝声耶？’答言：‘不也。’复问：
bèi sè wéi hé sì yé dá yán rú dào mǐ mò²² máng rén
‘贝色为何似耶？’答言：‘如稻米末²²。’盲人

¹⁹ 大正藏：卧；永乐北藏及龙藏：憊

²⁰ 大正藏：常、乐、我、净

²¹ 大正藏：常、乐、我、净

²² 大正藏：犹稻米末

fù wèn   rǔ sè róuruǎn rú dào mǐ mò yé   dào mǐ mò   zhě fù hé
复问：‘乳色柔软如稻米糝耶？稻米糝²³者复何
suǒ sì   dá yán   rú xuě²⁴   máng rén fù yán   bǐ dào mǐ
所似？’ 答言：‘如雪²⁴。’ 盲人复言：‘彼稻米
mòlěng rú xuě yé   xuě fù hé sì   dá yán   yóu rú bái hè
糝冷如雪耶？雪复何似？’ 答言：‘犹如白鹤。’
shì shēng máng rén suī wén rú shì sì zhǒng pì yù   zhōng bù néng dé shí
是生盲人虽闻如是四种譬喻，终不能得识
rǔ zhēn sè   shì zhū wàidào yì fù rú shì   zhōng bù néng shí cháng
乳真色。是诸外道亦复如是，终不能识常、
lè   jìng   wǒ²⁵   shàn nán zǐ   yǐ shì yì gù   wǒ fó fǎ zhōng yǒu
乐、净、我²⁵。善男子，以是义故，我佛法中有
zhēn shí dì   fēi yú wàidào
真实谛，非于外道。”

wénshū shī lì bó fó yán   xī yǒu   shì zūn   rú lái yú jīn
文殊师利白佛言：“希有！世尊！如来于今
lín bō niè pán   fāng fù gèng zhuàn wú shàng fǎ lún²⁶   nǎi zuò rú shì fēn
临般涅槃，方复更转无上法轮²⁶，乃作如是分
bié zhēn dì
别真谛。”

fó gào wénshū shī lì   rǔ jīn yún hé gù yú rú lái shēng niè
佛告文殊师利：“汝今云何故于如来生涅
pán xiǎng   shàn nán zǐ   rú lái shí shì cháng zhù bú biàn   bù bō niè
槃想？善男子，如来实是常住不变，不般涅
pán   shàn nán zǐ   ruò yǒu jì   wǒ shì fó   wǒ chéng ā nòu duō
槃。善男子，若有计：‘我是佛，我成阿耨多
luó sān miǎo sān pú tí   wǒ jí shì fǎ   fǎ shì wǒ suǒ   wǒ jí shì dào
罗三藐三菩提。我即是法，法是我所。我即是道，
dào shì wǒ suǒ   wǒ jí shì zūn   shì zūn jí shì wǒ suǒ   wǒ jí shēng
道是我所。我即世尊，世尊即是我所。我即声
wén   shēng wén jí shì wǒ suǒ   wǒ néng shuō fǎ   lìng tā tīng shòu   wǒ
闻，声闻即是我所。我能说法，令他听受。我
zhuàn fǎ lún   yú rén bù néng   rú lái zhōng bú zuò rú shì jì   shì
转法轮，余人不能。’ 如来终不作如是计，是

²³ 大正藏：末

²⁴ 大正藏：如雨雪犹

²⁵ 大正藏：常、乐、我、净

²⁶ 大正藏：方更转于无上法轮

gù rú lái bú zhuàn fǎ lún
故，如来不转法轮。

shànnán zǐ ruò yǒu rén zuò rú shì wàng jì wǒ jí shì yǎn
“善男子，若有人作如是妄计：‘我即是眼，
yǎn jí shì wǒ suǒ ěr bí shé shēn yì yì fù rú shì wǒ
眼即是我所；耳、鼻、舌、身、意亦复如是。我
jí shì sè sè shì wǒ suǒ nǎi zhì fǎ yì rú shì wǒ jí shì dì
即是色，色是我所；乃至法亦如是。我即是地，
dì jí wǒ suǒ²⁷ shuǐ huǒ fēng yì rú shì²⁸ shànnán zǐ ruò
地即我所²⁷；水、火、风亦如是²⁸。’善男子，若
rén jì yán²⁹ wǒ jí shì xìn xìn shì wǒ suǒ wǒ shì duō wén duō
人计言²⁹：‘我即是信，信是我所。我是多闻，多
wén jí shì wǒ suǒ wǒ shì tán bō luó mì tán bō luó mì jí shì wǒ suǒ
闻即是我所。我是檀波罗蜜，檀波罗蜜即是我所。
wǒ shì shī bō luó mì shī bō luó mì jí shì wǒ suǒ wǒ shì chàn tí bō
我是尸波罗蜜，尸波罗蜜即是我所。我是羼提波
luó mì chàn tí bō luó mì jí shì wǒ suǒ wǒ shì pí lí yē bō luó mì
罗蜜，羼提波罗蜜即是我所。我是毗梨耶波罗蜜，
pí lí yē bō luó mì jí shì wǒ suǒ wǒ shì chán bō luó mì chán bō
毗梨耶波罗蜜即是我所。我是禅波罗蜜，禅波
luó mì jí shì wǒ suǒ wǒ shì bō rě bō luó mì bō rě bō luó mì jí
罗蜜即是我所。我是般若波罗蜜，般若波罗蜜即
shì wǒ suǒ wǒ shì sì niàn chù sì niàn chù jí shì wǒ suǒ sì zhèng
是我所。我是四念处，四念处即是我所。四正
qín sì rú yì zú wǔ gēn wǔ lì qī jué fēn bā shèng dào
勤、四如意足、五根、五力、七觉分、八圣道
fēn yì fù rú shì shànnán zǐ rú lái zhōng bú zuò rú shì jì shì
分亦复如是。’善男子，如来终不作如是计。是
gù rú lái bú zhuàn fǎ lún
故，如来不转法轮。

shànnán zǐ ruò yán cháng zhù wú yǒu biàn yì yún hé shuō yán
“善男子，若言常住无有变易，云何说言
fó zhuàn fǎ lún shì gù rǔ jīn bù yīng shuō yán rú lái fāng biàn
佛转法轮？是故，汝今不应说言：‘如来方便

²⁷ 大正藏：地即是我所

²⁸ 大正藏：水、火、风等亦复如是

²⁹ 大正藏：若有人言

zhuàn yú fǎ lún
转于³⁰法轮。’

shànnán zǐ pì rú yīn yǎnyuán sè yuánmíng yuán sī wéi
“善男子，譬如因眼缘色、缘明、缘思惟，
yīn yuán hé hé dé shēngyǎn shí shànnán zǐ yǎn bú niànyán wǒ
因缘和合得生眼识。善男子，眼不念言：‘我
néngshēng shí sè nǎi zhì sī wéizhōng bú niànyán wǒ shēngyǎn shí
能生识。’色乃至思惟终不念言：‘我生眼识。’
yǎn shí yì fù bú zuòniànyán wǒ néng zì shēng shànnán zǐ rú
眼识亦复不作念言：‘我能自生。’善男子，如
shì děng fǎ yīn yuán hé hé dé míngwéijiàn shànnán zǐ rú lái
是等法，因缘和合，得名为见。善男子，如来
yì ěr yīn liù bō luó mì hé hé dé míngwéijiàn shànnán zǐ rú
亦尔，因六波罗蜜和合得名为见³¹。善男子，如
lái yì ěr yīn liù bō luó mì sān shí qī zhù pú tí fǎ jué liǎozhū
来亦尔，因六波罗蜜、三十七助菩提法³²，觉了诸
fǎ fù yīn yān hóu shé chǐ chún kǒu yán yǔ yīn shēng
法。复因咽、喉、舌、齿、唇、口、言语、音声，
wèijiāochén rú chū shǐ shuō fǎ míngzhuàn fǎ lún yǐ shì yì gù rú
为憍陈如初始说法，名转法轮。以是义故，如
lái bù míngzhuàn fǎ lún yě shànnán zǐ ruò bú zhuǎnzhě jí míngwéi
来不名转法轮也。善男子，若不转者即名为
fǎ fǎ jí rú lái
法，法即如来。

shànnán zǐ pì rú yīn suì yīn zuàn yīn shǒu yīn gān
“善男子，譬如因燧、因钻、因手、因干
qiū cǎo ér dé shēnghuǒ suì yì bù yán wǒ néngshēnghuǒ zuàn
秋草³³而得生火。燧亦不言：‘我能生火。’钻、
shǒu gāncǎo gè bú niànyán wǒ néngshēnghuǒ huǒ yì bù yán
手、干草³⁴各不念言：‘我能生火。’火亦不言：
wǒ néng zì shēng rú lái yì ěr yīn liù bō luó mì nǎi zhì jiāo
‘我能自生。’如来亦尔，因六波罗蜜乃至憍

³⁰ 大正藏：于；永乐北藏及龙藏：上

³¹ “善男子，如来亦尔，因六波罗蜜和合得名为见”句，大正藏无；永乐北藏及龙藏有。按上下句义，并比较“北本”，此句应是后人谬作，宜应剔除。

³² 大正藏：三十七助菩提之法

³³ 大正藏：因干牛粪

³⁴ 大正藏：钻、手、牛粪

chén rú míngzhuàn fǎ lún   rú lái yì fù bù shēng niàn yán   wǒ zhuàn
陈如名转法轮，如来亦复不生念言：‘我转
fǎ lún   shàn nán zǐ   ruò bù shēng zhě   shì zé míng wéi zhuàn zhèng
法轮。’善男子，若不生者，是则名为转正
fǎ lún   shì zhuàn fǎ lún jí míng rú lái
法轮，是转法轮即名如来。

shàn nán zǐ   pì rú yīn lào   yīn shuǐ   yīn zuàn³⁵   yīn píng
“善男子，譬如因酪、因水、因钻³⁵、因瓶、
yīn shéng   yīn rén shǒu zhuō ér dé chū sū   lào bú niàn yán   wǒ néng
因绳、因人手捉而得出酥。酪不念言：‘我能
chū sū   nǎi zhì rén shǒu yì bú niàn yán   wǒ néng chū sū   sū yì
出酥。’乃至人手亦不念言：‘我能出酥。’酥亦
bù yán   wǒ néng zì chū   zhòng yuán hé hé   gù dé chū sū   rú
不言：‘我能自出。’众缘和合，故得出酥。如
lái yì ěr   zhōng bú niàn yán   wǒ zhuàn fǎ lún   shàn nán zǐ   ruò
来亦尔，终不念言：‘我转法轮。’善男子，若
bù chū zhě   shì zé míng wéi zhuàn zhèng fǎ lún   shì zhuàn fǎ lún jí shì
不出者，是则名为转正法轮，是转法轮即是
rú lái
如来。

shàn nán zǐ   pì rú yīn zǐ jí dì   shuǐ   huǒ   fēng   wò
“善男子，譬如因子及地、水、火、风、沃
rǎng   shí jié³⁶   yīn rén zuò yè   ér yá³⁷   dé shēng   shàn nán zǐ
壤、时节³⁶，因人作业，而牙³⁷得生。善男子，
zǐ yì bù yán   wǒ néng shēng yá   nǎi zhì zuò yè yì bú niàn yán
子亦不言：‘我能生牙。’乃至作业亦不念言：
wǒ néng shēng yá   yá yì bù yán   wǒ néng zì shēng   rú lái
‘我能生牙。’牙亦不言：‘我能自生。’如来
yì ěr   zhōng bú niàn yán   wǒ zhuàn fǎ lún   shàn nán zǐ   ruò bú
亦尔，终不念言：‘我转法轮。’善男子，若不
zuò zhě   shì zé míng wéi zhuàn zhèng fǎ lún   shì zhuàn fǎ lún jí shì rú
作者，是则名为转正法轮，是转法轮即是如
lái
来。

³⁵ 大正藏：攢

³⁶ 大正藏：善男子，譬如因子、因地、因水、因火、因风、因粪、因时

³⁷ 大正藏：芽

shànnán zǐ pì rú yīn gǔ yīn kōng yīn pí yīn rén
“善男子，譬如因鼓、因空、因皮、因人、
yīn fú hé hé chūshēng gǔ bú niànyán wǒ néng chūshēng nǎi zhì
因桴和合出声。鼓不念言：‘我能出声。’乃至
fú yì rú shì shēng yì bù yán wǒ néng zì shēng shànnán zǐ
桴亦如是。声亦不言：‘我能自生。’善男子，
rú lái yì ěr zhōng bú niànyán wǒ zhuàn fǎ lún shànnán zǐ
如来亦尔，终不念言：‘我转法轮。’善男子，
zhuàn fǎ lún zhě míng wéi bú zuò bú zuò zhě jí zhuàn fǎ lún zhuàn fǎ
转法轮者名为不作，不作者即转法轮，转法
lún zhě jí shì rú lái shànnán zǐ zhuàn fǎ lún zhě nǎi shì zhū fó shì
轮者即是如来。善男子，转法轮者乃是诸佛世
zūn jìng jiè fēi zhū shēng wén yuán jué suǒ zhī
尊境界，非诸声闻、缘觉所知。

shànnán zǐ xū kōng fēi shēng fēi chū fēi zuò fēi zào fēi
“善男子，虚空非生非出，非作非造，非
yǒu wéi fǎ rú lái yì ěr fēi shēng fēi chū fēi zuò fēi zào fēi yǒu
有为法；如来亦尔，非生非出，非作非造，非有
wéi fǎ rú rú lái xìng fó xìng yì ěr fēi shēng fēi chū fēi zuò fēi
为法。如如来性，佛性亦尔，非生非出，非作非
zào fēi yǒu wéi fǎ
造，非有为法。

shànnán zǐ zhū fó shì zūn yǔ yǒu èr zhǒng yī zhě shì
“善男子，诸佛世尊语有二种：一者，世
yǔ èr zhě³⁸ chū shì yǔ shànnán zǐ rú lái wéi zhū shēng wén
语；二者³⁸，出世语。善男子，如来为诸声闻、
yuán jué shuō yú shì yǔ wèi zhū pú sà shuō chū shì yǔ
缘觉说于世语，为诸菩萨说出世语。

shànnán zǐ shì zhū dà zhòng fù yǒu èr zhǒng yī zhě qiú
“善男子，是诸大众复有二种：一者，求
xiǎo shèng èr zhě qiú dà shèng wǒ yú xī rì bō luó nài³⁹ chéng wéi
小乘；二者，求大乘。我于昔日波罗柰³⁹城为
zhū shēng wén zhuàn yú fǎ lún jīn shǐ yú cǐ jū shī nà chéng wéi zhū pú
诸声闻转于法轮，今始于此拘尸那城为诸菩
sà zhuàn dà fǎ lún
萨转大法轮。

³⁸ 大正藏：二

³⁹ 大正藏：栴

fù cì shànnán zǐ fù yǒu èr rén zhōnggēn shànggēn
“复次，善男子，复有二人：中根、上根。

wèizhōnggēnrén yú bō luó nài zhuàn yú fǎ lún wèishànggēnrén
为中根人，于波罗柰，转于法轮；为上根人，
rénzhòngxiàngwáng jiā shè pú sà děng jīn yú cǐ jiān jū shī nà chéng
人中象王迦叶菩萨等，今于此间拘尸那城，
zhuàn dà fǎ lún shànnán zǐ jí xià gēnzhě rú lái zhōng bú wèizhuàn
转大法轮。善男子，极下根者，如来终不为转
fǎ lún jí xià gēnzhě jí yī chǎn tí
法轮，极下根者，即一阐提。

fù cì shànnán zǐ qiú fó dào zhě fù yǒu èr zhǒng yī
“复次，善男子，求佛道者复有二种：一，
zhōngjīng jìn èr shàngjīng jìn yú bō luó nài wèizhōngjīng jìn zhuàn
中精进；二，上精进。于波罗柰为中精进转
yú fǎ lún jīn yú cǐ chéng wèishàngjīng jìn zhuàn dà fǎ lún
于法轮，今于此城⁴⁰为上精进转大法轮。

fù cì shànnán zǐ wǒ xī yú bǐ bō luó nài chéngchūzhuàn
“复次，善男子，我昔于彼波罗柰城初转
fǎ lún bā wàntiānrén dé xū tuó huánguǒ jīn yú cǐ chéng⁴¹ bā
法轮，八万天人得须陀洹果；今于此城⁴¹，八
shí wàn yì rén bú tuì zhuǎn yú ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí
十万人不退转于阿耨多罗三藐三菩提。

fù cì shànnán zǐ bō luó nài chéng dà fàn tiān wáng qǐ
“复次，善男子，波罗柰城，大梵天王稽
shǒuqǐng wǒ zhuàn yú fǎ lún jīn yú cǐ chéng⁴² jiā shè pú sà qǐ shǒu
首请我转于法轮；今于此城⁴²，迦叶菩萨稽首
qǐng wǒ zhuàn dà fǎ lún
请我转大法轮。

fù cì shànnán zǐ wǒ xī yú bǐ bō luó nài chéngzhuàn fǎ
“复次，善男子，我昔于彼波罗柰城转法
lún shí yǎnshuō wú cháng kǔ kōng wú wǒ⁴³ jīn yú cǐ chéng
轮时，演说无常、苦、空、无我⁴³；今于此城

⁴⁰ 大正藏：今于此间拘尸那城

⁴¹ 大正藏：今于此间拘尸那城

⁴² 大正藏：今于此间拘尸那城

⁴³ 大正藏：...转法轮时，说无常、苦、空、无我

⁴⁴ zhuàn fǎ lún shí rú shí yǎn cháng cháng lè wǒ jìng
转 法轮时，如实演 常、乐、我、净。

fù cì shànnán zǐ wǒ xī yú bǐ bō luó nài chéngzhuàn
“复次，善男子，我昔于彼波罗柰⁴⁵ 城 转
fǎ lún shí suǒ chū yīn shēng wén yú fàn tiān rú lái jīn yú jū shī nà
法轮时，所出音 声 闻于梵天；如来今于拘尸那
chéngzhuàn fǎ lún shí suǒ chū yīn shēng biàn yú dōng fāng èr shí héng
城 转 法轮时，所出音 声 遍于⁴⁶ 东 方二十恒
hé shā děng zhū fó shì jiè nán xī běi fāng sì wéi shàng xià yì fù rú
河沙等 诸佛世界，南西北方，四维 上 下亦复如
shì
是。

fù cì shànnán zǐ zhū fó shì zūn fán yǒu suǒ shuō jiē xī
“复次，善男子，诸佛世尊凡有所说，皆悉
míng wéi zhuàn fǎ lún yě shànnán zǐ pì rú shèng wáng suǒ yǒu lún bǎo
名为 转 法轮也。善男子，譬如 圣 王 所有轮宝，
wèi xiáng fú zhě néng lìng xiáng fú yǐ xiáng fú zhě néng lìng ān wěn shàn
未 降 伏者能令降 伏，已降 伏者能令安 隐。善
nán zǐ zhū fó shì zūn fán suǒ shuō fǎ yì fù rú shì wú liàng fán nǎo wèi
男子，诸佛世尊凡所说法亦复如是，无量烦恼未
tiáo fú zhě néng lìng tiáo fú yǐ tiáo fú zhě lìng shēng shàn gēn
调伏者能令调伏，已调伏者令 生 善根。

shànnán zǐ pì rú shèng wáng suǒ yǒu lún bǎo zé néng xiāo
“善男子，譬如 圣 王 所有轮宝，则能消
miè yī qiè yuàn zéi rú lái yǎn fǎ yì fù rú shì néng lìng yī qiè zhū
灭一切 怨 贼。如来演法亦复如是，能令一切诸
fán nǎo zéi jiē xī jì jìng
烦恼贼皆悉寂 静。

fù cì shànnán zǐ pì rú shèng wáng suǒ yǒu lún bǎo xià
“复次，善男子，譬如 圣 王 所有轮宝，下
shàng huí zhuǎn rú lái shuō fǎ yì fù rú shì néng lìng xià qù zhū è
上⁴⁷ 回 转；如来说法亦复如是，能令下趣诸恶
zhòng shēng shàng shēng rén tiān nǎi zhì fó dào
众 生 上 生人、天，乃至佛道。

⁴⁴ 大正藏：今于此间拘尸那城

⁴⁵ 大正藏：柰

⁴⁶ 大正藏：于

⁴⁷ 大正藏：上下

shànnán zǐ shì gù rǔ jīn bù yīngzànyán rú lái yú
“善男子，是故，汝今不应赞言：‘如来于
cǐ gèngzhuàn fǎ lún
此更转法轮。’”

ěr shí wénshū shī lì bó fó yán shì zūn wǒ yú cǐ yì
尔时，文殊师利白佛言：“世尊！我于此义
fēi wéi bù zhī suǒ yǐ wènzhě wèi yù lì yì zhūzhòngshēng gù shì
非为不知，所以问者，为欲利益诸众生故。世
zūn wǒ yǐ jiǔ zhī zhuàn fǎ lún zhě shí shì zhū fó rú lái jìng jiè fēi
尊！我已久知转法轮者，实是诸佛如来境界，非
shì shēngwén yuánjué suǒ jí
是声闻、缘觉所及。”

ěr shí shì zūngào jiā shè pú sà shànnán zǐ shì míng pú
尔时，世尊告迦叶菩萨：“善男子，是名菩
sà zhù yú dà shèng dà niè pán jīng suǒ xíng shèng xíng
萨住于大乘大涅槃经所行圣行。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn fù yǐ hé yì míngwéishèng
迦叶菩萨白佛言：“世尊！复以何义名为圣
xíng
行？”

shànnán zǐ shèngmíngzhū fó shì zūn yǐ shì yì gù míng
“善男子，圣名诸佛世尊，以是义故，名
wéishèng xíng
为圣行。”

shì zūn ruò shì zhū fó zhī suǒ xíng zhě zé fēi shēngwén
“世尊！若是诸佛之所行者，则非声闻、
yuánjué pú sà suǒ néng xiū xíng
缘觉、菩萨所能修行。”

shànnán zǐ shì zhū shì zūn ān zhù yú cǐ dà bō niè pán ér
“善男子，是诸世尊安住于此大般涅槃，而
zuò rú shì kāi shì fēn bié yǎnshuō qí yì yǐ shì yì gù míngyuēshèng
作如是开示，分别演说其义，以是义故，名曰圣
xíng shēngwén yuánjué jí zhū pú sà rú shì wén yǐ zé néng fèng
行。声闻、缘觉及诸菩萨，如是闻已则能奉
xíng gù míngshèng xíng
行，故名圣行。”

shànnán zǐ shì pú sà mó hē sà dé shì xíng yǐ zé dé zhù
“善男子，是菩萨摩诃萨得是行已，则得住

yú wú suǒ wèi dì shànnán zǐ ruò yǒu pú sà dé zhù rú shì wú suǒ wèi
于无所畏地。善男子，若有菩萨得住如是无所畏
dì zé bú fù wèitān huì yú chī shēnglǎo bìng sǐ yì fù bú wèi
地，则不复畏贪恚愚痴、生老病死，亦复不畏
è dào dì yù chùshēng è guǐ
恶道、地狱、畜生、饿鬼。

shànnán zǐ è yǒu èr zhǒng yī zhě ā xiū luó èr
“善男子，恶有二种：一者，阿修罗；二
zhě rénzhōng rénzhōngyǒusānzhǒng è yī zhě yī chǎn tí
者，人中。人中有三种恶：一者，一阐提；
èr zhě fěi bàngfāngděngjīngdiǎn sānzhě fàn sì zhòng jìn shàn
二者，诽谤方等经典；三者，犯四重禁。善
nán zǐ zhù shì dì zhōngzhū pú sà děng zhōng bú wèiduò rú shì è
男子，住是地中诸菩萨等，终不畏堕如是恶
zhōng yì fù bú wèishā mén pó luó mén wàidào xié jiàn tiān mó
中，亦复不畏沙门、婆罗门、外道邪见、天魔
bō xún yì fù bú wèishòu èr shí wǔ yǒu shì gù cǐ dì míng wú suǒ
波旬，亦复不畏受二十五有。是故，此地名无所
wèi
畏。

shànnán zǐ pú sà mó hē sà zhù wú wèi dì dé èr shí wǔ
“善男子，菩萨摩诃萨住无畏地，得二十五
sānmèi huài èr shí wǔ yǒu shànnán zǐ dé wú gòusānmèinénghuài
三昧，坏二十五有。善男子，得无垢三昧能坏
dì yù yǒu dé wú tuì sānmèinénghuàichùshēngyǒu dé xīn lè sānmèi
地狱有，得无退三昧能坏畜生有，得心乐三昧
néng huài è guǐ yǒu dé huān xǐ sānmèinénghuài ā xiū luó yǒu dé rì
能坏饿鬼有，得欢喜三昧能坏阿修罗有，得日
guāng sānmèinénghuài fú pó tí yǒu dé yuèguāng sānmèinénghuài qú
光三昧能断弗婆提有，得月光三昧能断瞿
yē ní yǒu dé rè yàn⁴⁸ sānmèinénghuài yù dānyuè yǒu dé rú huàn
耶尼有，得热焰⁴⁸三昧能断郁单越有，得如幻
sānmèinénghuài yán fú tí yǒu dé yī qiè fǎ bú dòng sānmèinénghuài
三昧能断阎浮提有，得一切法不动三昧能断
sì tiān chù yǒu dé nán fú sānmèinénghuài sān shí sān tiān chù yǒu dé
四天处有，得难伏三昧能断三十三天处有，得

⁴⁸ 大正藏：炎

yuè yì sānmèinéngduànyán mó tiānyǒu dé qīng sè sānmèinéngduàndōu
悦意三昧能断炎摩天有，得青色三昧能断兜
shù tiānyǒu dé huáng sè sānmèinéngduànhuà lè tiānyǒu dé chì sè
术⁴⁹天有，得黄色三昧能断化乐天有，得赤色
sānmèinéngduàn tā huà zì zài tiānyǒu dé bái sè sānmèinéngduànchū
三昧能断他化自在天有，得白色三昧能断初
chányǒu dé zhǒngzhǒng sānmèinéngduàn dà fàn wáng yǒu dé shuāng sān
禅有，得种种三昧能断大梵王有，得双三
mèinéngduàn èr chán yǒu dé léi yīn sānmèinéngduàn sān chán yǒu dé
昧能断二禅有，得雷音三昧能断三禅有，得
shù yǔ sānmèinéngduàn sì chán yǒu dé rú xū kōng sānmèinéngduàn wú
澍雨三昧能断四禅有，得如虚空三昧能断无
xiǎng yǒu dé zhào jìng sānmèinéngduàn jìng jū ā nà hán yǒu dé wú ài
想有，得照镜三昧能断净居阿那含有，得无阂
sānmèinéngduàn kòng chù yǒu dé cháng sānmèinéngduàn shí chù yǒu
⁵⁰三昧能断空处有，得常三昧能断识处有，
dé lè sānmèinéngduàn bú yòng chù yǒu dé wǒ sānmèinéngduàn fēi
得乐三昧能断不用处有，得我三昧能断非
xiǎng fēi fēi xiǎng chù yǒu shàn nán zǐ shì míng pú sà dé èr shí wǔ sān
想非非想处有。善男子，是名菩萨得二十五三
mèi duàn èr shí wǔ yǒu
昧，断二十五有。

shàn nán zǐ rú shì èr shí wǔ sān mèi míng zhū sān mèi wáng
“善男子，如是二十五三昧，名诸三昧王。

shàn nán zǐ pú sà mó hē sà rù rú shì děng zhū sān mèi wáng ruò yù
善男子，菩萨摩诃萨入如是等诸三昧王，若欲
chuī huài xū mí shān wáng suí yì jí néng yù zhī sān qiān dà qiān shì
吹坏须弥山王，随意即能。欲知三千大千世
jiè suǒ yǒu zhòng shēng xīn zhī suǒ niàn yì xī néng zhī yù yǐ sān qiān
界所有众生心之所念，亦悉能知。欲以三千
dà qiān shì jiè suǒ yǒu zhòng shēng nèi yú jǐ shēn yī máo kǒng zhōng suí
大千世界所有众生，内于己身一毛孔中，随
yì jí néng yì lìng zhòng shēng wú pò zé xiǎng ruò yù huà zuò wú liàng
意即能，亦令众生无迫迮想。若欲化作无量
zhòng shēng xī lìng chōng mǎn sān qiān dà qiān shì jiè zhōng zhě yì néng
众生，悉令充满三千大千世界中者，亦能

⁴⁹ 大正藏：率

⁵⁰ 大正藏：碍

suí yì néng fēn yī shēn yǐ wéiduōshēn fù hé duōshēn yǐ wéi yī
随意。能⁵¹分一身以为多身、复合多身以为一
shēn suī zuò rú shì xīn wú suǒzhuó yóu rú liánhuā
身，虽作如是，心无所著，犹如莲华。

shànnán zǐ pú sà mó hē sà dé rù rú shì sānmèiwáng yǐ
“善男子，菩萨摩诃萨得入如是三昧王已，
jí dé zhù yú zì zài zhī dì pú sà zhù shì zì zài dì zhě⁵² dé zì zài
即得住于自在之地。菩萨住是自在者⁵²，得自在
lì suí yù shēngchù jí dé wǎngshēng
力，随欲生处即得往生。

shànnán zǐ pì rú shèngwánglǐng sì tiān xià suí yì suǒxíng
“善男子，譬如圣王领四天下，随意所行，
wú néngzhàng ài pú sà mó hē sà yì fù rú shì yī qiè shēngchù
无能障阂。菩萨摩诃萨亦复如是，一切生处，
ruò yù shēngzhě suí yì wǎngshēng
若欲生者，随意往生。

shànnán zǐ pú sà mó hē sà ruò jiàn dì yù yī qiè zhòng
“善男子，菩萨摩诃萨若见地狱一切众
shēngyǒu kě huàlìng zhùshàngēnzhě pú sà jí shí wǎngshēng qí zhōng⁵³
生有可化令住善根者，菩萨即时往生其中⁵³。

pú sà suī shēng fēi běn yè guǒ pú sà mó hē sà zhù zì zài dì lì yīn
菩萨虽生，非本业果，菩萨摩诃萨住自在力因
yuán gù ér shēng qí zhōng shànnán zǐ pú sà mó hē sà suī zài dì
缘故而生其中。善男子，菩萨摩诃萨虽在地
yù bú shòu chì rán suì shēnděng kǔ shànnán zǐ pú sà mó hē sà
狱，不受炽然碎身等苦。善男子，菩萨摩诃萨
suǒ kě chéng jiù rú shì gōng dé wú liàng wú biān bǎi qiān wàn yì shàng
所可成就如是功德无量无边，百千万亿尚
bù kě shuō hé kuàng zhū fó suǒ yǒu gōng dé ér dāng kě shuō?
不可说，何况诸佛所有功德而当可说？”

ěr shí zhòngzhōngyǒu yī pú sà míngzhù⁵⁴ wú gòuzàngwáng
尔时，众中有一菩萨，名住⁵⁴无垢藏王，
yǒu dà wēi dé chéng jiù shéntōng dé dà zǒng chí sānmèi jù zú
有大威德，成就神通，得大总持，三昧具足，

⁵¹ 大正藏：欲

⁵² 大正藏：菩萨得住是自在者

⁵³ 大正藏：菩萨即往而生其中

⁵⁴ 大正藏：曰

dé wú suǒ wèi jí cóng zuò qǐ piān tǎn yòu jiān yòu xī zhuó dì
得无所畏，即从座起，偏袒右肩，右膝著地，
cháng guì hé zhǎng bō fó yán shì zūn rú fó suǒ shuō zhū fó pú
长跪合掌白佛言：“世尊！如佛所说：‘诸佛菩
sà suǒ kě chéng jiù gōng dé zhì huì wú liàng wú biān bǎi qiān wàn yì shí
萨所可成就功德智慧无量无边，百千万亿实
bù kě shuō wǒ yì yóu wèi gù bù rú shì dà shèng jīng diǎn hé
不可说。’我意犹谓：‘故不如是大乘经典。’何
yǐ gù yīn shì dà shèng fāng děng jīng lì gù néng chū shēng zhū fó shì
以故？因是大乘方等经力故，能出生诸佛世
zūn ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí
尊阿耨多罗三藐三菩提。”

shí fó zàn yán shàn zāi shàn zāi shàn nán zǐ rú shì rú
时佛赞言：“善哉！善哉！善男子，如是如
shì rú rǔ suǒ shuō shì zhū dà shèng fāng děng jīng diǎn suī fù chéng jiù
是，如汝所说。是诸大乘方等经典虽复成就
wú liàng gōng dé yù bǐ shì jīng bù dé wéi yù bǎi bèi qiān bèi
无量功德，欲比是经不得为喻，百倍、千倍、
bǎi qiān wàn bèi nǎi zhì suàn shù pì yù suǒ bù néng jí
百千万倍⁵⁵，乃至算数譬喻所不能及。

shàn nán zǐ pì rú cóng niú chū rǔ cóng rǔ chū lào cóng
“善男子，譬如从牛出乳，从乳出酪，从
lào chū shēng sū cóng shēng sū chū shú sū cóng shú sū chū tí hú
酪出生酥，从生酥出熟酥，从熟酥出醍醐。
tí hú zuì shàng ruò yǒu fú zhě zhòng bìng jiē chú suǒ yǒu zhū yào xī rù
醍醐最上，若有服者众病皆除，所有诸药悉入
qí zhōng shàn nán zǐ fó yì rú shì cóng fó chū shí èr bù jīng⁵⁶
其中。善男子，佛亦如是，从佛出十二部经，
cóng shí èr bù jīng chū xiū duō luó cóng xiū duō luó chū fāng děng jīng
从十二部经出修多罗，从修多罗出方等经，
cóng fāng děng jīng chū bō rě bō luó mì cóng bō rě bō luó mì chū dà
从方等经出般若波罗蜜，从般若波罗蜜出大
niè pán yóu rú tí hú yán tí hú zhě yù yú fó xìng fó xìng zhě
涅槃，犹如醍醐。言醍醐者，喻于佛性，佛性者
jí shì rú lái shàn nán zǐ yǐ shì yì gù shuō yán rú lái suǒ yǒu gōng
即是如来。善男子，以是义故，说言如来所有功

⁵⁵ 大正藏：百千万亿倍

⁵⁶ 大正藏：从佛出生十二部经

dé wú liàng wú biān bù kě chēng jì
德无量无边不可称计。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn rú fó suǒ zàn dà niè
迦叶菩萨白佛言：“世尊！如佛所赞：‘大涅槃
pán jīng yóu rú tí hú zuì shàng zuì miào ruò yǒu néng fú zhòng bìng
槃经犹如醍醐，最上最妙。若有能服，众病
xī chú yī qiè zhū yào xī rù qí zhōng wǒ wén shì yǐ qiè fù sī
悉除，一切诸药悉入其中。’我闻是已，窃复思
niàn ruò yǒu bù néng tīng shòu shì jīng dāng zhī shì rén wéi dà yú chī
念：‘若有不能听受是经，当知是人为大愚痴，
wú yǒu shàn xīn shì zūn wǒ yú jīn zhě shí néng kān rěn bō pí wéi
无有善心。’世尊！我于今者，实能堪忍剥皮为
zhǐ cì xuè wéi mò yǐ suǐ wéi shuǐ xī gǔ wéi bǐ shū xiě rú shì
纸，刺血为墨，以髓为水，析⁵⁷骨为笔，书写如是
dà niè pán jīng shū yǐ dú sòng lìng qí tōng lì rán hòu wéi rén guǎng
大涅槃经。书已读诵，令其通利，然后为人广
shuō qí yì shì zūn ruò yǒu zhòng shēng tān zhuó cái wù wǒ dāng
说其义。世尊！若有众生，贪著财物，我当
shī cái rán hòu yǐ shì dà niè pán jīng quàn zhī lìng dú ruò zūn guì zhě
施财，然后以是大涅槃经劝之令读。若尊贵者，
xiān yǐ ài yǔ suí shùn qí yì rán hòu jiàn dāng yǐ shì dà shèng dà niè
先以爱语随顺其意⁵⁸，然后渐当以是大乘大涅槃
pán jīng quàn zhī lìng dú ruò fán shù zhě dāng yǐ wēi shì bī zhī lìng dú
槃经劝之令读。若凡庶者，当以威势逼之令读。
ruò jiāo màn zhě wèi zuò pú shǐ suí shùn jī yì lìng qí huān xǐ
若憍慢者，为作仆使⁵⁹，随顺其意，令其欢喜，
rán hòu fù yǐ dà niè pán jīng ér jiào dǎo zhī ruò yǒu fěi bàng fāng děng
然后复以大涅槃经而教导之⁶⁰。若有诽谤方等⁶¹
jīng zhě dāng yǐ shì lì cuī zhī lìng fú jì cuī fú yǐ rán hòu quàn
经者，当以势力摧之令伏；既摧伏已，然后劝
lìng dú dà niè pán ruò yǒu ài yào dà shèng jīng zhě wǒ dāng gōng wǎng
令读大涅槃。若有爱乐大乘经者，我当躬⁶²往

⁵⁷ 大正藏：折

⁵⁸ 大正藏：先以爱语而随其意

⁵⁹ 大正藏：若憍慢者，我当为其而作仆使

⁶⁰ 大正藏：然后当以大般涅槃而教导之

⁶¹ 大正藏：若有诽谤大乘

⁶² 大正藏：我躬当

gōngjìng gòngyǎng zūnzhòng zàntàn
恭敬、供养、尊重、赞叹。”

ěr shí fó zàn jiā shè pú sà shàn zāi shàn zāi rǔ shèn
尔时，佛赞迦叶菩萨：“善哉！善哉！汝甚

ài yào dà shèngjīng diǎn tān dà shèngjīng ài dà shèngjīng wèi dà
爱乐大乘经典、贪大乘经、爱⁶³大乘经、味大

shèngjīng xìn jìng zūnzhòng gòngyǎng dà shèng shànnán zǐ rǔ
乘经，信敬、尊重、供养大乘。善男子，汝

jīn yǐ cǐ shàn xīn yīn yuán dāng dé chāoyuè wú liàng wú biānhéng hé shā
今以此善心因缘，当得超越无量无边恒河沙

děng dà pú sà qiánchéng ā nòuduō luó sān miǎosān pú tí rǔ yì
等大菩萨前成⁶⁴阿耨多罗三藐三菩提。汝亦

bù jiǔ fù dāng rú wǒ guǎng wèi dà zhòngyǎnshuō rú shì dà bō niè pán
不久复当如我广为大众演说如是大般涅槃，

rú lái fó xìng zhū fó suǒshuō mì mì zhī zàng
如来佛性，诸佛所说，秘密之藏。

shànnán zǐ nǎi xī guò qù fó rì wèi chū wǒ yú ěr shí
“善男子，乃昔过去⁶⁵佛日未出，我于尔时，

zuò pó luó mén xiū pú sà xíng xī néng tōng dá yī qiè wàidào suǒ yǒu
作婆罗门，修菩萨行，悉能通达一切外道所有

jīng lùn xiū jì miè xíng jù zú wēi yí qí xīn qīng jìng bù wéi wài
经论，修寂灭行，具足威仪，其心清净，不为外

lái néng shēng yù xiǎng zhī suǒ pò huài miè chēn huì huǒ shòu chí cháng
来能生欲想之所破坏，灭瞋恚火，受持常、

lè wǒ jìng zhī fǎ zhōu biàn qiú suǒ dà chéng jīng diǎn nǎi zhì bù
乐、我、净之法，周遍求索大乘经典，乃至不

wén fāng děng míng zì wǒ yú ěr shí zhù yú xuě shān qí shān qīng jìng
闻方等名字。我于尔时，住于雪山，其山清净，

liú quán yù chí shù lín yào mù chōng mǎn qí dì chù chù shí jiān
流泉、浴池、树林、药木充满其地，处处石间

yǒu qīng liú shuǐ duō zhū xiāng huā zhōu biàn yán shì zhòng niǎo qún shòu bù
有清流水，多诸香华周遍严饰，众鸟群⁶⁶兽不

kě chēng jì gāng uǒ zī fán zhǒng bié nán jì fù yǒu wú liàng ǒu gēn
可称计，甘果滋繁种别难计，复有无量藕根、

⁶³ 大正藏：受

⁶⁴ 大正藏：当得超越无量无边恒河沙等诸大菩萨，在前得成

⁶⁵ 大正藏：善男子，过去之世

⁶⁶ 大正藏：禽

gāngēn qīng mù xiāng gēn wǒ yú ěr shí dú chǔ qí zhōng wéi shí
甘根、青木香根。我于尔时，独处其中，唯食
zhū guǒ shí yǐ xī xīn sī wéi zuò chán jīng wú liàng suì yì bù wén
诸果，食已系心思惟坐禅，经无量岁，亦不闻
yǒu rú lái chū shì dà shèng jīng míng
有如来出世大乘经名。

shànnán zǐ wǒ xiū rú shì nán xíng kǔ xíng shí bǐ dì shì
“善男子，我修如是难行苦行时⁶⁷，彼帝释
zhū tiān rén děng xīn dà jīng guài jí gòng jí huì gè gè xiāng wèi
诸天人等，心大惊怪⁶⁸，即共集会，各各相谓
ér shuō jì yán
而说偈言：

gě gè xiāng zhǐ shì qīng jìng xuě shān zhōng
各各⁶⁹相指示 清净雪山中
jì jìng lí yù zhǔ gōng dé zhuāng yán wáng
寂静离欲主 功德庄严王
yǐ lí tān chēn màn yǒng duàn chǎn yú chī
已⁷⁰离贪瞋慢 永⁷¹断谄⁷²愚痴
kǒu chū wèi céng shuō cū è děng yǔ yán
口初未曾说 粗恶等语言

ěr shí zhòng zhōng yǒu yī tiān zǐ míng yuē huān xǐ fù
“尔时，众中有一天子，名曰欢喜，复
shuō jì yán
说偈言：

rú shì lí yù rén qīng jìng qín jīng jìn
如是离欲人 清净勤精进
jiāng bù qiú dì shì jí yǐ zhū tiān yé
将不求帝释 及以诸天耶
ruò shì qiú dào zhě xiū xíng zhū kǔ xíng
若是求道者 修行诸苦行
shì rén duō yù qiú dì shì suǒ zuò chù
是人多欲求 帝释所坐处

⁶⁷ 大正藏：我修如是苦、难行时

⁶⁸ 大正藏：释提桓因等诸天人，心大惊怪

⁶⁹ 大正藏：共

⁷⁰ 大正藏：以

⁷¹ 大正藏：永；永乐北藏及龙藏：未

⁷² 大正藏：诸

ěr shí fù yǒu yī xiāntiān zǐ jí wèi dì shì ér shuō jì yán
“尔时，复有一仙天子，即为帝释而说偈言：

tiānzhǔ jiāo shī jiā bù yīngshēng shì lǜ
天主憍尸迦 不应生是⁷³ 虑

wàidào xiū kǔ xíng hé bì qiú dì chù
外道修苦行 何必求帝处

shuō shì jì yǐ fù zuò shì yán jiāo shī jiā shì yǒu dà
“说是偈已，复作是言：‘憍尸迦，世有大

shì wèizhòngshēng gù bù tān jǐ shēn wèi yù lì yì zhūzhòngshēng
士，为众 生 故，不贪己身，为欲利益诸 众 生

gù ér xiū zhǒngzhǒng wú liàng kǔ xíng rú shì zhī rén jiànshēng sǐ
故，而修种 种 无量苦行。如是之人，见 生 死

zhōngzhūguò jiù gù shè jiànzhēnbǎomǎn cǐ dà dì zhūshān dà hǎi
中 诸过咎故，设见珍宝满此大地诸山、大海，

bù shēngtānzhuó rú shì tì tuò rú shì dà shì qì shě cáibǎo
不生贪著，如视涕唾。如是大士，弃舍财宝、

suǒ ài qī zǐ tóu mù suǐ nǎo shǒu zú zhī jié suǒ jū shèzhái xiàng
所爱妻子、头目髓脑、手足支节、所居舍宅、象

mǎ chēshèng nú bì tóng⁷⁴ pú yì bú yuàn qiú shēng yú tiānshàng
马车乘、奴婢童⁷⁴ 仆，亦不愿求生于天上，

wéiyuàn yī qiè dé shòukuài lè⁷⁵ rú wǒ suǒ jiě rú shì dà shì qīng
唯愿一切得受快乐⁷⁵。如我所解，如是大士，清

jìng wú rǎn zhòng jié yǒng jìn wéi yù zhì qiú⁷⁶ ā nòuduō luó sānmǎo
净无染，众 结永尽，唯欲志求⁷⁶ 阿耨多罗三藐

sān pú tí
三菩提。’

shì tí huán yīn fù zuò shì yán rú rǔ yánzhě shì rén zé
“释提桓因复作是言：‘如汝言者，是人则

wèishè qǔ yī qiè shì jiānzhòngshēng dà xiān ruò cǐ shì jiānyǒu fó shù
为摄取一切世间 众 生。大仙！若此世间有佛树

zhě néngchú yī qiè fàn⁷⁷ tiān shì rén jí ā xiū luó fán nǎo dú shé
者，能除一切梵⁷⁷ 天、世人及阿修罗烦恼毒蛇。

⁷³ 大正藏：此

⁷⁴ 大正藏：僮

⁷⁵ 大正藏：唯求欲令一切众生得受快乐

⁷⁶ 大正藏：唯欲求于

⁷⁷ 大正藏：诸

ruò zhū zhòng shēng zhù shì fó shù yīn liáng zhōng zhě fán nǎo zhū dú xī
若⁷⁸诸众 生住是佛树阴凉 中者，烦恼诸毒悉
dé xiāo miè dà xiān shì rén ruò dāng wèi lái shì zhōng zuò shàn shì zhě
得消灭。大仙！是人若当未来世 中作善逝者，
wǒ děng xī dāng dé miè wú liàng chì rán fán nǎo rú shì zhī shì shí wéi nán
我等悉当得灭无量炽然烦恼。如是之事实为难
xìn hé yǐ gù wú liàng zhòng shēng fā ā nòu duō luó sān miǎo sān
信，何以故？无量众 生发⁷⁹阿耨多罗三藐三
pú tí xīn jiàn shǎo wēi yuán yú ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí jí
菩提心，见少微缘，于阿耨多罗三藐三菩提即
biàn dòng zhuàn rú shuǐ zhōng yuè shuǐ dòng zé dòng yóu rú huà xiàng
便动转。如水中月，水动则动；犹如画像，
nán chéng yì huài pú tí zhī xīn yì fù rú shì nán fā yì huài dà
难成易坏。菩提之心亦复如是，难发易坏。大
xiān rú yǒu duō rén yǐ zhū kǎi zhàng lǎo zì zhuāng yán yù qián tǎo
仙！如有多人，以诸铠仗牢自庄严，欲前讨
zéi lín zhèn kǒng bù zé biàn tuì sàn wú liàng zhòng shēng yì fù rú
贼，临阵恐怖，则便退散。无量众 生亦复如
shì fā pú tí xīn lǎo zì zhuāng yán jiàn shēng sǐ guò xīn shēng kǒng
是，发菩提心牢自庄严，见生死过，心生恐
bù jí biàn tuì sàn dà xiān wǒ jiàn rú shì wú liàng zhòng shēng fā xīn
怖，即便退散。大仙！我见如是无量众 生发心
zhī hòu jiē shēng dòng zhuàn shì gù wǒ jīn suī jiàn shì rén zhuān xiū
之后，皆生动转。是故，我今虽见是人专修
kǔ xíng⁸⁰ wú nǎo wú rè zhù yú xiǎn dào⁸¹ qí xíng qīng jìng wèi néng
苦行⁸⁰，无恼无热，住于险道⁸¹，其行清净，未能
xìn yě wǒ jīn yào dāng zì wǎng shì zhī zhī qí shí néng kān rèn hé fù
信也。我今要当自往试之，知其实能堪任荷负
ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí dà zhòng dàn fǒu
阿耨多罗三藐三菩提大重担不？

dà xiān yóu rú chē yǒu èr lún zé yǒu⁸² zài yòng niǎo yǒu
“‘大仙！犹如车有二轮，则有⁸²载用；鸟有

⁷⁸ 大正藏：是

⁷⁹ 大正藏：何以故？百千诸众生等发于

⁸⁰ 大正藏：我今虽见是人修于苦行

⁸¹ 大正藏：住于险道；永乐北藏及龙藏：住于道检

⁸² 大正藏：能

èr yì kānrèn fēi xíng shì kǔ xíngzhě yì fù rú shì wǒ suī jiàn qí
二翼，堪任飞行。是苦行者亦复如是，我虽见其
jiān chí jìn jiè wèi zhī qí rén yǒushēn zhì fǒu ruò yǒushēn zhì dāng
坚持禁戒，未知其人有深智不？若有深智，当
zhī zé néngkānrèn hé fù ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí zhī zhòngdàn
知则能堪任荷负阿耨多罗三藐三菩提之重担
yě dà xiān pì rú yú mǔ duōyǒu tāi zǐ chéng jiù zhě xiǎn⁸³
也。大仙！譬如鱼母，多有胎子，成就者鲜⁸³；
rú ān luó shù huāduōguǒshǎo zhòngshēng fā xīn nǎi yǒu wú liàng
如菴罗树，华多果少。众生发心，乃有无量，
jí qí chéng jiù shǎo bù zú yán dà xiān wǒ dāng yǔ rǔ jù wǎng shì
及其成就少不足言。大仙！我当与汝俱往试
zhī dà xiān pì rú zhēn jīn sānzhǒng shì yǐ nǎi zhī qí zhēn
之。大仙！譬如真金，三种试已，乃知其真，
wèishāo dǎ mó shì bǐ kǔ xíng yì dāng rú shì⁸⁴
谓烧、打、磨。试彼苦行，亦当如是⁸⁴。

ěr shí shì tí huán yīn zì biàn qí shēnzuò luó chàxiàng xíng
“尔时，释提桓因自变其身作罗刹像，形
shèn kě wèi xià zhì xuěshān qù qí bù yuǎn ér biàn lì zhù shì
甚可畏，下至雪山，去其不远，而便立住。是
shí luó chà xīn wú suǒ wèi yǒngjiànnándāng biàn cái cì dì qí
时，罗刹心无所畏，勇健难当，辩才次第，其
shēngqīng yǎ xuānguò qù fó suǒshuōbàn jì
声清雅，宣过去佛所说半偈：

zhūxíng wú cháng shì shēngmiè fǎ
诸行无常 是生灭法

shuō shì bàn jì yǐ biànzhù qí qián suǒxiànxíngmào shèn
“说是半偈已，便住其前，所现形貌，甚
kě bù wèi gù miǎnbiàn shì guān yú sì fāng
可怖畏，顾眄遍视观于四方。

shì kǔ xíngzhě wén shì bàn jì xīn shēnghuān xǐ pì rú
“是苦行者，闻是半偈，心生欢喜。譬如
gǔ⁸⁵ kè yú xiǎnnànchù yè xíng shī bàn kǒng bù tuī suǒ huán yù
贾⁸⁵客，于险难处，夜行失伴，恐怖推索，还遇

⁸³ 大正藏：少

⁸⁴ 大正藏：试彼苦行者亦当如是

⁸⁵ 大正藏：估

tóng lǚ xīn shēnghuān xǐ yǒngyuè wú liàng yì rú jiǔ bìng wèi
同 侣，心 生 欢 喜，踊 跃 无 量；亦 如 久 病，未
yù liáng yī zhānbìng hǎo yào hòu cù dé zhī rú rén mò hǎi cù yù
遇 良 医 瞻 病 好 药，后 卒 得 之；如 人 没 海，卒 遇
chuán fǎng rú kě fá rén yù qīng lěng shuǐ rú wéi yuàn zhú hū rán
船 舫；如 渴 乏 人，遇 清 冷 水；如 为 怨 逐，忽 然
dé tuō rú jiǔ xì yù⁸⁶ cù wén dé chū yì rú nóng fū yán hàn
得 脱；如 久 系 狱⁸⁶，卒 闻 得 出；亦 如 农 夫，炎 旱
dé yǔ⁸⁷ yì rú xíng rén huán dé guī jiā jiā rén jiàn yǐ shēng dà
得⁸⁷ 雨；亦 如 行 人，还 得 归 家，家 人 见 已，生 大
huān xǐ
欢 喜。

shànnán zǐ wǒ yú ěr shí wén shì bàn jì xīn zhōnghuān
“善 男 子，我 于 尔 时，闻 是 半 偈，心 中 欢
xǐ yì fù rú shì jí cóng zuò qǐ yǐ shǒu jǔ fà sì xiàng gù
喜，亦 复 如 是。即 从 座 起，以 手 举 发，四 向 顾
shì ér zuò shì yǔ⁸⁸ xiàng suǒ wén jì shéi zhī suǒ shuō ěr shí
视 而 作 是 语⁸⁸：‘向 所 闻 偈，谁 之 所 说？’尔 时，
sì gù bú jiàn yú rén wéi jiàn luó chà jí shuō shì yán shéi kāi rú
四 顾⁸⁹ 不 见 余 人，唯 见 罗 刹，即 说 是 言：‘谁 开 如
shì jiě tuō zhī mén shéi néng léi zhèn zhū fó yīn shēng shéi yú shēng
是 解 脱 之 门？谁 能 雷 震 诸 佛 音 声？谁 于 生
sǐ shuì mián zhī zhōng ér dú jué wù chàng rú shì yán shéi néng yú cǐ
死 睡 眠 之 中 而 独 觉 寤，唱 如 是 言？谁 能 于 此
shì dǎo shēng sǐ jī jīn zhòng shēng wú shàng dào wèi wú liàng zhòng
示 导⁹⁰ 生 死 饥 谨 众 生 无 上 道 味？无 量 众
shēng chén shēng sǐ hǎi shéi néng yú zhōng zuò dà chuán shī shì zhū
生 沈 生 死 海，谁 能 于 中 作 大 船 师？是 诸
zhòng shēng cháng wéi fán nǎo zhòng bìng suǒ chán shéi néng yú zhōng wèi
众 生，常 为 烦 恼 重 病 所 缠，谁 能 于 中 为
zuò liáng yī shuō shì bàn jì qǐ wù wǒ xīn yóu rú bàn yuè jiàn kāi lián
作 良 医？说 是 半 偈 启 悟 我 心，犹 如 半 月 渐 开 莲

⁸⁶ 大正藏：人

⁸⁷ 大正藏：值

⁸⁸ 大正藏：四向顾视而说是言

⁸⁹ 大正藏：尔时，亦更

⁹⁰ 大正藏：道

huā
华。’

shànnán zǐ wǒ yú shí shí gèng wú suǒ jiàn wéi jiàn luó
“善男子，我于是⁹¹时，更无所见，唯见罗
chà fù zuò shì niàn jiāng shì luó chàshuō shì jì yé fù fù shēng
刹，复作是念：‘将是罗刹说是偈耶？’覆复生
yí huò fēi qí shuō⁹² hé yǐ gù shì rén xíng róng shèn kě bù wèi
疑：‘或非其说⁹²？何以故？是人形容甚可怖畏。
ruò yǒu dé wén shì jì jù zhě yī qiè kǒng bù chǒu lòu jí chú hé yǒu
若有得闻是偈句者，一切恐怖丑陋即除，何有
cǐ rén xíng mào rú shì néng shuō cǐ jì bù yīng huǒ zhōng chū shēng⁹³ lián
此人形貌如是能说此偈？不应火中出生⁹³莲
huā fēi rì guāng zhōng chū shēng lěng shuǐ
华，非日光中出生冷水。’

shànnán zǐ wǒ yú ěr shí fù zuò shì niàn wǒ jīn wú
“善男子，我于尔时，复作是念：‘我今无
zhì ér cǐ luó chà huò néng dé jiàn guò qù zhū fó cóng zhū fó suǒ wén
智，而此罗刹或能得见过去诸佛，从诸佛所闻
shì bàn jì wǒ jīn dāng wèn jí biàn qián zhì shì luó chà suǒ zuò rú
是半偈，我今当问。’即便前至是罗刹所，作如
shì yán shàn zāi dà shì rǔ yú hé chù dé shì guò qù lí bù wèi
是言：‘善哉！大士！汝于何处得是过去离怖畏
zhě suǒ shuō bàn jì dà shì rǔ⁹⁴ yú hé chù ér dé rú shì bàn rú yì
者所说半偈？大士！汝⁹⁴于何处而得如是半如意
zhū dà shì shì bàn jì yì nǎi shì guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó
珠？大士！是半偈义乃是过去、未来、现在诸佛
shì zūn zhī zhèng dào yě yī qiè shì jiān wú liàng zhòng shēng cháng wéi
世尊之正道也。一切世间无量众生，常为
zhū jiàn luó wǎng suǒ fù zhōng shēn yú cǐ wài dào fǎ zhōng chū bù dé
诸见罗网所覆，终身于此外道法中，初不得
wén rú shì chū shì shí lì shì xióng suǒ shuō kōng yì
闻如是出世十力世雄所说空义。’

⁹¹ 大正藏：尔

⁹² 大正藏：覆生疑惑：“非其说耶？”

⁹³ 大正藏：于

⁹⁴ 大正藏：复

shànnán zǐ wǒ wèn shì yǐ jí dá wǒ yán dà pó luó
“善男子，我问⁹⁵是已，即答我言：‘大婆罗
mén rǔ jīn bù yīng wèn wǒ shì yì hé yǐ gù wǒ bù shí lái yǐ jīng
门，汝今不应问我是义，何以故？我不食来已经
duō rì chùchù qiú suǒ liǎo bù néng dé jī kě kǔ nǎo xīn luàn miù
多日，处处求索了不能得，饥渴苦恼，心乱谬
yǔ fēi wǒ běn xīn zhī suǒ zhī yě wǒ jīn lì néng fēi xíng xū kōng
语，非我本心之所知也。我今力能飞行虚空，
zhì yù dānyuè nǎi zhì tiān shàng chùchù qiú shí ér bù néng dé yǐ shì
至郁单越乃至天上，处处求食而⁹⁶不能得，以是
zhī gù wǒ shuō shì yǔ
之⁹⁷故，我说是语。’

shànnán zǐ wǒ shí jí fù yù luó chà yán dà shì ruò
“善男子，我时即复语罗刹言：‘大士！若
néng wèi wǒ shuō shì jì jìng wǒ dāng zhōng shēn wéi rǔ dì zǐ dà shì
能为我说是偈竟，我当终身为汝弟子。大士！
rǔ suǒ shuō zhě míng zì bù zhōng yì yì bú jìn yǐ hé yīn yuán bú
汝所说者，名字不终，义亦不尽。以何因缘不
yù shuō yé fū cái shī zhě zé yǒu jié jìn fǎ shī yīn yuán bù kě jìn
欲说耶？夫财施者，则有竭尽，法施因缘不可尽
yě fǎ shī wú jìn duō suǒ lì yì wǒ jīn wén cǐ bàn jì fǎ yǐ
也。法施无尽，多所利益。我今闻此半偈法已，
xīn shēng jīng yí rǔ jīn xìng kě wèi wǒ chú duàn shuō cǐ jì jìng wǒ
心生惊疑。汝今幸可为我除断，说此偈竟，我
dāng zhōng shēn wéi rǔ dì zǐ luó chà dá yán rǔ zhì tài guò dàn
当终身为汝弟子。’罗刹答言：‘汝智太过，但
zì ài shēn dōu bú jiàn niàn jīn wǒ dìng wéi jī kǔ suǒ bī shí bù néng
自爱⁹⁸身，都不见念今我定为饥苦所逼，实不能
shuō wǒ jí wèn yán rǔ suǒ shí zhě wéi shì hé wù luó chà
说。’我即问言：‘汝所食者，为是何物？’罗刹
dá yán rǔ bù zú wèn wǒ ruò shuō zhě lìng rén duō bù wǒ
答言：‘汝不足问，我若说者，令人多⁹⁹怖。’我

⁹⁵ 大正藏：闻

⁹⁶ 大正藏：亦

⁹⁷ 大正藏：义

⁹⁸ 大正藏：忧

⁹⁹ 大正藏：多人

fù yǔ yán cǐ zhōng dú chù gèng wú yǒu rén wǒ bú wèi rǔ
复语¹⁰⁰言：‘此中独处，更无有人，我不畏汝，
hé gù bù shuō luó chà dá yán wǒ suǒ shí zhě wéi rén nuǎn ròu
何故不说？’罗刹答言：‘我所食者，唯人暖肉；
qí suǒ yǐn zhě wéi rén rè xuè zì wǒ bó fú wéi shí cǐ shí zhōu
其所饮者，唯人热血。自我薄福，唯食此食，周
biàn qiú suǒ kùn bù néng dé shì suī duō rén jiē yǒu fú dé jiān wéi
遍求索，困不能得。世虽多人，皆有福德，兼为
zhū tiān zhī suǒ shǒu hù ér wǒ wú lì bù néng dé shā
诸天之所守护，而我无力，不能得杀。’

shàn nán zǐ wǒ fù yǔ yán rǔ dàn jù zú shuō shì bàn ji
“善男子，我复语言：‘汝但具足说是半偈，
wǒ wén jì yǐ dāng yǐ cǐ shēn fèng shī gòng yǎng dà shì wǒ shè mìng
我闻偈已，当以此身奉施供养。大士！我设命
zhōng rú cǐ zhī shēn wú suǒ fù yòng dāng wéi hǔ láng chī¹⁰¹
终，如此之身无所复用，当为虎、狼、鸱¹⁰¹、
xiāo diāo jiù zhī suǒ dàn shí ér fù bù dé yī háo zhī fú wǒ
枭、鸱、鸢之所啖食，而¹⁰²复不得一毫之福。我
jīn wéi qiú ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí shě bù jiān shēn yǐ yì jiān
今为求阿耨多罗三藐三菩提，舍不坚身以易坚
shēn luó chà dá yán shéi dāng xìn rǔ rú shì zhī yán wéi bā zì
身。’罗刹答言：‘谁当信汝如是之言，为八字
gù qì suǒ ài shēn
故，弃所爱身？’

shàn nán zǐ wǒ jí dá yán rǔ zhēn wú zhì pì rú yǒu
“善男子，我即答言：‘汝真无智。譬如有
rén shī tā wǎ qì dé qī bǎo qì wǒ yì rú shì shě bù jiān shēn dé
人，施他瓦器得七宝器。我亦如是，舍不坚身得
jīn gāng shēn rǔ yán shéi dāng xìn zhě wǒ jīn yǒu zhèng dà
金刚身。汝言：“谁当信者？”我今有证，大
fàn tiān wáng shì tí huán yīn jí sì tiān wáng néng zhèng shì shì fù yǒu
梵天王、释提桓因及四天王能证是事，复有
tiān yǎn zhū pú sà děng wéi yù lì yì wú liàng zhòng shēng xiū xíng dà
天眼诸菩萨等，为欲利益无量众生，修行大

¹⁰⁰ 大正藏：问

¹⁰¹ 大正藏：鸱

¹⁰² 大正藏：然

shèng jù liù dù zhě yì néngzhèng zhī fù yǒu shí fāngzhū fó shì zūn lì
乘具六度者，亦能证知，复有十方诸佛世尊利
zhòngshēngzhě yì néngzhèng wǒ wèi bā zì gù shě shì shēnmìng
众生者，亦能证我为八字故，舍是¹⁰³身命。
luó chà fù yán rǔ ruò rú shì néngshěshēnzhě dì tīng dì tīng dāng
罗刹复言：‘汝若如是能舍身者，谛听谛听，当
wèi rǔ shuō qí yú bàn jì
为汝说其余半偈。’

shànnán zǐ wǒ yú ěr shí wén shì yǔ¹⁰⁴ yǐ xīn zhōng
“善男子，我于尔时，闻是语¹⁰⁴已，心中
huān xǐ jí jiě jǐ shēnsuǒzhuó lù pí wèi cǐ luó chà fū zhì fǎ zuò
欢喜，即解己身所著鹿皮，为此罗刹敷置法座，
bó yán hé shàng yuànzuo cǐ zuò wǒ jí yú qián chāshǒucháng
白言：‘和上！愿坐此座。’我即于前，叉手长
guì ér zuò shì yán wéiyuàn hé shàng shàn wèi wǒ shuō qí yú bàn
跪，而作是言：‘惟愿和上，善为我说其余半
jì lìng dé jù zú luó chà jí shuō
偈，令得具足。’罗刹即说：

shēngmièmiè yǐ jì mièwéi lè
生灭灭已 寂灭为乐

ěr shí luó chàshuō shì jì yǐ fù zuò shì yán pú sà
“尔时，罗刹说是偈已，复作是言：‘菩萨
mó hē sà rǔ jīn yǐ wén jù zú jì yì rǔ zhī suǒyuàn wéi xī mǎn
摩诃萨！汝今已闻具足偈义，汝之所愿为悉满
zú ruò bì yù lì zhūzhòngshēngzhě shí shī wǒ shēn
足。若必欲利诸众生者，时施我身。’

shànnán zǐ wǒ yú ěr shí shēn sī cǐ yì rán hòu chù chù
“善男子，我于尔时，深思此义，然后处处
ruò shí ruò bì ruò shù ruò dào shū xiě cǐ jì jí biàngèng xì suǒ
若石、若壁、若树、若道书写此偈，即便更系所
zhuó yī shang kǒng yú¹⁰⁵ sǐ hòu shēn tǐ lù xiàn jí shàng gāo shù
著衣裳，恐于¹⁰⁵死后身体露现，即上高树。
ěr shí shù shén fù wèn wǒ yán shàn zāi rén zhě yù zuò hé shì
尔时，树神复问我言：‘善哉！仁者！欲作何事！’

¹⁰³ 大正藏：于

¹⁰⁴ 大正藏：事

¹⁰⁵ 大正藏：其

shànnán zǐ wǒ shí dá yán wǒ yù shěshēn yǐ bào jì
“善男子，我时答言：‘我欲舍身以报偈
jià shùshényòu yán rú shì jì zhě hé suǒ lì yì wǒ shí
价。’树神又¹⁰⁶言：‘如是偈者何所利益？’我时
dá yán rú shì jì jù nǎi shì guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó suǒ
答言：‘如是偈句，乃是过去、未来、现在诸佛所
shuō kāi kōng fǎ dào wǒ wèi cǐ fǎ qì shěshēnmìng bú wèi lì yǎng
说开空法道，我为此法弃舍身命，不为利养、
míngwén cái bǎo zhuàn lún shèngwáng sì dà tiānwáng shì tí huán
名闻、财宝、转轮圣王、四大天王、释提桓
yīn dà fàn tiānwáng réntiānzhōng lè wèi yù lì yì yī qiè zhòngshēng
因、大梵天王、人天中乐，为欲利益一切众 生，
gù shě cǐ shēn
故舍此身。’

shànnán zǐ wǒ shěshēn shí fù zuò shì yuàn¹⁰⁷ yuàn lìng
“善男子，我舍身时，复作是愿¹⁰⁷：‘愿令
yī qiè qiān xī zhī rén xī lái jiàn wǒ shě lí cǐ shēn ruò yǒushǎo shī
一切慳惜之人，悉来见我舍离此身。若有少施、
qǐ gònggāozhě yì lìng dé jiàn wǒ wèi yī jì shě cǐ shēnmìng rú qì
起贡高者，亦令得见我为一偈舍此身命，如弃
cǎomù wǒ yú ěr shí shuō shì yǔ yǐ xún jí fàngshēn zì tóu
草木。’我于尔时，说是语已，寻即放身，自投
shù xià xià wèi zhì dì shí xū kōngzhōngchūzhǒngzhǒngshēng¹⁰⁸ qí
树下。下未至地，时虚空中出种种声¹⁰⁸，其
shēng nǎi zhì ā jiā ní zhà ěr shí luó chàhuán fù shì xíng¹⁰⁹ jí
声乃至阿迦尼吒。尔时，罗刹还复释形¹⁰⁹，即
yú kōngzhōng jiē qǔ wǒ shēn ān zhì píng dì
于空中接取我身，安置平地。

ěr shí shì tí huán yīn jí zhū tiān rén dà fàn tiānwáng
“尔时，释提桓因及诸天人、大梵天王，
qǐ shǒudǐng lǐ yú wǒ zú xià zàn yán shàn zāi shàn zāi zhēn shì
稽首顶礼于我足下，赞言：‘善哉！善哉！真是
pú sà néng dà lì yì wú liàng zhòngshēng yù yú wú míng hēi àn zhī
菩萨！能大利益无量众 生，欲于无明黑暗之

¹⁰⁶ 大正藏：问

¹⁰⁷ 大正藏：言

¹⁰⁸ 大正藏：虚空之中出种种声

¹⁰⁹ 大正藏：身

zhōngrán dà fǎ jù yóu wǒ ài xī rú lái dà fǎ gù xiāngráonǎo
中 然大法炬。由我爱惜如来大法，故相 娆恼，
wéiyuàntīng wǒ chàn huǐ zuì jiù rǔ yú wèi lái bì dìng chéng jiù ā nòu
惟 愿听我 忏悔罪咎！汝于未来必定 成 就阿耨
duō luó sān miǎo sān pú tí yuàn jiàn jì dù ěr shí shì tí huán yīn
多罗三藐三菩提，愿见济度。’尔时，释提桓因
jí zhū tiān zhòng dǐng lǐ wǒ zú yú shì cí qù hū rán bú jiàn¹¹⁰
及诸天 众 顶礼我足，于是辞去，忽然不见¹¹⁰。

shànnán zǐ rú wǒ wǎng xī wèi bàn jì gù shě qì cǐ
“善男子，如我 往昔，为半偈故，舍弃此
shēn yǐ shì yīn yuán biàn dé chāoyuè zú shí èr jié zài mí lè qián
身，以是因缘，便得 超越足十二劫，在弥勒前
chéng ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí shànnán zǐ wǒ dé rú shì wú
成 阿耨多罗三藐三菩提。善男子，我得如是无
liàngōng dé jiē yóugòngyǎng rú lái zhèng fǎ shànnán zǐ rǔ jīn
量功德，皆由供 养如来正法。善男子，汝今
yì ěr fā ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí xīn¹¹¹ zé yǐ chāoguò wú
亦尔，发阿耨多罗三藐三菩提心¹¹¹，则已 超过无
liàng wú biānhéng hé shā děng zhū pú sà shàng shànnán zǐ shì míng pú
量无边 恒河沙等诸菩萨 上。善男子，是名菩
sà zhù yú dà shèng dà bō niè pán xiū yú shèng xíng
萨住于大 乘 大般涅槃修于 圣行。

大般涅槃经卷第十三

¹¹⁰ 大正藏：现

¹¹¹ 大正藏：发于阿耨多罗三藐三菩提心

dà bō niè pán jīng juàn dì shí sì
大般涅槃经卷第十四

běiliángtiānzhú sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshā mén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

fànxíngpǐn dì èr shí zhī yī
梵行品第二十之一

shànnán zǐ yún hé pú sà mó hē sà fànxíng shànnán zǐ
“善男子，云何菩萨摩诃萨梵行？善男子，
pú sà mó hē sà zhù yú dà shèng dà bō niè pán zhù qī shàn fǎ dé jù
菩萨摩诃萨住于大乘大般涅槃，住七善法得具
fànxíng hé děngwéi qī yī zhě zhī fǎ èr zhě zhī yì sān
梵行。何等为七？一者，知法；二者，知义；三
zhě zhī shí sì zhě zhī zú wǔ zhě zì zhī liù zhě zhī
者，知时；四者，知足；五者，自知；六者，知
zhòng qī zhě zhī zūn bēi
众；七者，知尊卑。

shànnán zǐ yún hé pú sà mó hē sà zhī fǎ shànnán zǐ
“善男子，云何菩萨摩诃萨知法？善男子，
shì pú sà mó hē sà zhī shí èr bù jīng suǒ wèi xiū duō luó qí yè
是菩萨摩诃萨知十二部经，所谓修多罗¹¹²、祇夜、
shòu¹¹³ jì qié tuó yōu tuó nà ní tuó nà ā bō tuó nà yī
受¹¹³记、伽陀、优陀那、尼陀那、阿波陀那、伊
dì mù duō qié shé tuó qié pí fó lüè ā fú tuó dá mó yōu
帝目多伽、阇陀伽、毗佛略、阿浮陀达磨¹¹⁴、优
bō tí shè
波提舍。

shànnán zǐ hé děngmíngwéi xiū duō luó jīng cóng rú shì
“善男子，何等名为修多罗经？从‘如是

¹¹² 大正藏：谓修多罗

¹¹³ 大正藏：授

¹¹⁴ 大正藏：阿浮陀达摩

wǒ wén nǎi zhì huān xǐ fèng xíng rú shì yī qiè míng xiū duō luó
我闻’乃至‘欢喜奉行’，如是一切名修多罗。

hé děng míng wéi qí yè jīng fó gào zhū bǐ qiū xī wǒ
“何等名为祇夜经？佛告诸比丘：‘昔我
yǔ rǔ yú wú zhì huì bù néng rú shí jiàn sì zhēn dì shì gù liú zhuǎn
与汝愚无智慧，不能如实见四真谛，是故流转，
jiǔ chǔ shēng sǐ mò dà kǔ hǎi hé děng wéi sì kǔ jí miè
久处生死，没大苦海。何等为四？苦、集、灭、
dào rú fó xī rì wèi zhū bǐ qiū shuō qì jīng jìng ěr shí fù yǒu
道。’如佛昔日为诸比丘说契经竟，尔时，复有
lì gēn zhòng shēng wéi tīng fǎ gù hòu zhì fó suǒ jí biàn wèn rén rú
利根众 生为听法故后至佛所，即便问人：‘如
lái xiàng zhě wéi shuō hé shì fó shí zhī yǐ jí yīn běn jīng yǐ jì
来向者为说何事？’佛时知己，即因本经以偈

sòng yuē
颂曰：

wǒ xī yǔ rǔ děng bú jiàn sì zhēn dì
我昔与汝等 不见四真谛
shì gù jiǔ liú zhuǎn shēng sǐ dà kǔ hǎi
是故久流转 生死大苦海
ruò néng jiàn sì dì zé dé duàn shēng sǐ
若能见四谛 则得断生死
shēng sǐ jì yǐ jìn gèng bú shòu zhū yǒu
生死¹¹⁵既已尽 更不受诸有

shì míng qí yè
“是名祇夜¹¹⁶。

hé děng míng wéi shòu jì jīng rú yǒu jīng lǜ rú lái shuō shí
“何等名为受记经？如有经律，如来说时，
wèi zhū tiān rén shòu fó jì bié rǔ ā yì duō wèi lái yǒu wáng míng
为诸天人受佛记别¹¹⁷：‘汝阿逸多，未来有王 名
yuē ráng qū dāng yú shì shì ér chéng fó dào hào yuē mí lè
曰儼¹¹⁸ 佉，当于是世而 成佛道，号曰弥勒。’

¹¹⁵ 大正藏：有

¹¹⁶ 大正藏：是名祇夜经

¹¹⁷ 大正藏：别

¹¹⁸ 大正藏：壤

shì míngshòu jì

是名受记¹¹⁹。

hé děng míng wéi qié tuó jīng chú xiū duō luó jí zhū jiè lǜ
“何等名为伽陀经？除修多罗及诸戒律，

qí yú yǒushuō sì jù zhī jì suǒ wèi
其余有说四句之偈，所谓：

zhū è mò zuò zhòng shàn fèng xíng
诸恶莫作 众¹²⁰善奉行

zì jìng qí yì shì zhū fó jiào
自净其意 是诸佛教

shì míng qié tuó¹²¹
“是名伽陀”。

hé děng míng wéi yōu tuó nà jīng rú fó bǔ shí rù yú chán
“何等名为优陀那经？如佛晡时，入于禅

dìng wèi zhū tiān zhòng guāng shuō fǎ yào shí zhū bǐ qiū gè zuò shì niàn
定，为诸天众广说法要。时，诸比丘各作是念：

rú lái jīn zhě wèi hé suǒ zuò rú lái míng dàn cóng chán dìng qǐ
‘如来今者为何所作？’如来明旦从禅定起，

wú yǒu rén wèn yǐ tā xīn zhì jí zì shuō yán bǐ qiū dāng zhī yī
无有人问，以他心智即自说言：‘比丘当知，一

qiè zhū tiān shòu mìng jí cháng rǔ zhū bǐ qiū shàn zāi wèi tā bù qiú
切诸天寿命极长。汝诸比丘！善哉！为他不求

jǐ lì shàn zāi shǎo yù shàn zāi zhī zú shàn zāi jì jìng rú shì
己利。善哉少欲！善哉知足！善哉寂静！’如是

zhū jīng wú wèn zì shuō shì míng yōu tuó nà¹²²
诸经无问自说，是名优陀那”。

hé děng míng wéi ní tuó nà jīng rú zhū jīng jì suǒ yīn gēn
“何等名为尼陀那经？如诸经偈所因根

běn wèi tā yǎn shuō rú shě wèi guó yǒu yī zhàng fū luó wǎng bǔ niǎo
本为他演说。如舍卫国，有一丈夫，罗网捕鸟，

dé yǐ lóng xì suí yǔ shuǐ gǔ ér fù huán fàng shì zūn zhī qí běn
得已笼系，随与水谷，而复还放。世尊知其本

mò yīn yuán ér shuō jì yán
末因缘，而说偈言：

¹¹⁹ 大正藏：是名授记经

¹²⁰ 大正藏：诸

¹²¹ 大正藏：是名伽陀经

¹²² 大正藏：是名优陀那经

mò qīng xiǎo è yǐ wéi wú yāng
莫轻小恶 以为无殃

shuǐ dī suī wēi jiàn yíng dà qì
水涕虽微 渐盈大器

shì míng ní tuó nà
“是名尼陀那¹²³。

hé děng míng wéi ā bō tuó nà jīng rú jiè lǜ zhōng suǒ shuō
“何等名为阿波陀那经？如戒律中所说

pì yù shì míng ā bō tuó nà
譬喻，是名阿波陀那¹²⁴。

hé děng míng wéi yī dì mù duō qié jīng rú fó suǒ shuō
“何等名为伊帝目多伽经？如佛所说：

bǐ qiū dāng zhī wǒ chū shì shí suǒ kě shuō zhě míng yuē jiè
‘比丘当知，我出世时，所可说者，名曰界¹²⁵

jīng jiū liú qín fó chū shì zhī shí míng gān lù gǔ jū nà hán móu ní
经；鸠留秦佛出世之时，名甘露鼓；拘那含牟尼

fó shí míng yuē fǎ jìng jiā shè fó shí míng yuē fēn bié kōng
佛时，名曰法镜；迦叶佛时，名曰分别空¹²⁶。’

shì míng yī dì mù duō qié
是名伊帝目多伽¹²⁷。

hé děng míng wéi shé tuó qié jīng rú fó shì zūn běn wéi pú
“何等名为阇陀伽经？如佛世尊，本为菩

sà xiū zhū kǔ xíng suǒ wèi bǐ qiū dāng zhī wǒ yú guò qù zuò
萨，修诸苦行，所谓：‘比丘当知，我于过去作

lù zuò pí zuò zhāng zuò tù zuò sù sàn wáng zhuàn lún shèng
鹿、作罽、作麀、作兔、作粟散王、转轮圣

wáng lóng jīn chì niǎo zhū rú shì děng xíng pú sà dào shí suǒ kě
王、龙、金翅鸟。’诸如是等行菩萨道时所可

shòu shēn shì míng shé tuó qié
受身，是名阇陀伽。

hé děng míng wéi pí fó lüè jīng suǒ wèi dà shèng fāng děng
“何等名为毗佛略经？所谓大乘方等

¹²³ 大正藏：是名尼陀那经

¹²⁴ 大正藏：是名阿波陀那经

¹²⁵ 大正藏：契

¹²⁶ 大正藏：名分别空

¹²⁷ 大正藏：是名伊帝目多伽经

jīng diǎn qí yì guǎng dà yóu rú xū kōng shì míng pí fó lüè
经典，其义广大犹如虚空，是名毗佛略。

hé děng míng wéi wèi céng yǒu jīng rú bǐ pú sà chū chū
“何等名为未曾有经？如彼菩萨，初出

shēng shí wú rén fú chí jí xíng qī bù fàng dà guāng míng biàn
生时，无人扶持，即行七步，放大光明，遍

zhào¹²⁸ shí fāng yì rú mí hóu shǒu pěng mì qì yǐ xiàn rú lái
照¹²⁸十方。亦如猕猴，手捧蜜器，以献如来。

rú bái xiàng gǒu fó biān tīng fǎ rú mó bō xún biàn wéi qīng niú
如白项狗，佛边听法。如魔波旬，变为青牛，

xíng wǎ bō jiān lìng zhū wǎ bō hù xiāng chéng chù wú suǒ shāng sǔn
行瓦钵间，令诸瓦钵，互相振触，无所伤损。

rú fó chū shēng rù tiān miào shí lìng bǐ tiān xiàng qǐ xià lǐ jìng
如佛初生，入天庙时，令彼天像，起下礼敬。

rú shì děng jīng míng wéi céng yǒu¹²⁹
如是等经，名未曾有¹²⁹。

hé děng míng wéi yōu bō tí shè jīng rú fó shì zūn suǒ shuō
“何等名为优波提舍经？如佛世尊所说

zhū jīng ruò zuò yì lún fēn bié guǎng shuō biàn qí xiàng mào shì
诸经，若作议论，分别广说，辨其相貌，是

míng yōu bō tí shè¹³⁰
名优波提舍¹³⁰。

pú sà ruò néng rú shì liǎo zhī shí èr bù jīng míng wéi zhī fǎ
“菩萨若能如是了知十二部经，名为知法。

yún hé pú sà mó hē sà zhī yì pú sà mó hē sà ruò yú
“云何菩萨摩诃萨知义？菩萨摩诃萨若于

yī qiè wén zì yǔ yán guǎng zhī qí yì shì míng zhī yì
一切文字语言广知其义，是名知义。

yún hé pú sà mó hē sà zhī shí shàn nán zǐ pú sà shàn
“云何菩萨摩诃萨知时？善男子，菩萨善

zhī rú shì shí zhōng rèn xiū jì jìng rú shì shí zhōng rèn xiū jīng jìn rú
知如是时中任修寂静，如是时中任修精进，如

shì shí zhōng rèn xiū shě dìng rú shì shí zhōng rèn gòng yǎng fó rú shì
是时中任修舍定，如是时中任供养佛，如是

¹²⁸ 大正藏：观

¹²⁹ 大正藏：如是等经名未曾有经

¹³⁰ 大正藏：是名优波提舍经

shí zhōng rèn gòngyǎng shī   rú shì shí zhōng rèn xiū bù shī   chí jiè
时中任供养师，如是时中任修布施、持戒、
rěn rǔ   jīng jìn   chándìng   jù zú bō rě bō luó mì   shì míng zhī
忍辱、精进、禅定、具足般若波罗蜜，是名知
shí
时。

yún hé pú sà mó hē sà zhī zú   shànnán zǐ   pú sà zhī
“云何菩萨摩诃萨知足？善男子，菩萨知
zú ¹³¹   suǒ wèi yǐn shí   yī   yào   xíng   zhù   zuò   wò   shuì
足¹³¹，所谓饮食、衣、药、行、住、坐、卧、睡
wù   yǔ mò   shì míng zhī zú
寤、语默，是名知足。

shànnán zǐ   yún hé pú sà mó hē sà zì zhī   shì pú sà
“善男子，云何菩萨摩诃萨自知？是菩萨
zì zhī wǒ yǒu rú shì xìn   rú shì jiè   rú shì duō wén   rú shì shě
自知我有如是信、如是戒、如是多闻、如是舍、
rú shì huì   rú shì qù lái   rú shì zhèng niàn   rú shì shàn xíng   rú
如是慧、如是去来、如是正念、如是善行、如
shì wèn   rú shì dá   shì míng zì zhī
是问、如是答，是名自知。

yún hé pú sà mó hē sà zhī zhòng   shànnán zǐ   shì pú sà
“云何菩萨摩诃萨知众？善男子，是菩萨
zhī rú shì děng shì chà lì zhòng   pó luó mén zhòng   jū shì zhòng   shā
知如是等是刹利众、婆罗门众、居士众、沙
mén zhòng   yīng yú shì zhòng rú shì xíng lái   rú shì zuò qǐ   rú shì shuō
门众，应于是众如是行来、如是坐起、如是说
fǎ   rú shì wèn dá   shì míng zhī zhòng
法、如是问答，是名知众。

shànnán zǐ   yún hé pú sà mó hē sà zhī rén zūn bēi   shàn
“善男子，云何菩萨摩诃萨知人尊卑？善
nán zǐ   rén yǒu èr zhǒng   yī zhě   xìn   èr zhě   bú xìn   pú sà
男子，人有二种：一者，信；二者，不信。菩萨
dāng zhī   xìn zhě shì shàn   bú xìn zhě ¹³²   bù míng wéi shàn   fù cì
当知：信者是善；不信者¹³²不名为善。复次，
xìn yǒu èr zhǒng   yī zhě   cháng wǎng sēng fāng   èr zhě   bù wǎng
信有二种：一者，常往僧坊；二者，不往。

¹³¹ 大正藏：菩萨摩诃萨知足

¹³² 大正藏：其不信者

pú sà dāng zhī qí wǎngzhěshàn qí bù wǎngzhě bù míngwéishàn
菩萨当知：其往者善，其不往者不名为善。

wǎngsēngfángzhě fù yǒu èr zhǒng yī zhě lǐ bài èr bù lǐ bài
往僧坊者复有二种：一者，礼拜；二，不礼拜。

pú sà dāng zhī lǐ bài zhěshàn bù lǐ bài zhě bù míngwéishàn qí
菩萨当知：礼拜者善，不礼拜者不名为善。其

lǐ bài zhě fù yǒu èr zhǒng yī zhě tīng fǎ èr zhě bù tīng pú
礼拜者复有二种：一者，听法；二者，不听。菩

sà dāng zhī tīng fǎ zhěshàn bù tīng fǎ zhě bù míngwéishàn qí tīng
萨当知：听法者善，不听法者不名为善。其听

fǎ zhě fù yǒu èr zhǒng yī zhì xīn tīng èr bú zhì xīn pú sà
法者复有二种：一，至心听；二，不至心。菩萨

dāng zhī zhì xīn tīng zhě shì zé míngshàn bù zhì xīn zhě bù míng
当知：至心听者，是则名善；不至心者，不名

wéishàn zhì xīn tīng fǎ fù yǒu èr zhǒng yī zhě sī yì èr
为善。至心听法复有二种：一者，思义；二，

bù sī yì pú sà dāng zhī sī yì zhěshàn bù sī yì zhě bù míng
不思义。菩萨当知：思义者善，不思义者不名

wéishàn qí sī yì zhě fù yǒu èr zhǒng yī rú shuōxíng èr
为善。其思义者复有二种：一，如说行；二，

bù rú shuōxíng rú shuōxíngzhě shì zé wéishàn bù rú shuōxíng
不如说行。如说行者，是则为善；不如说行，

bù míngwéishàn rú shuōxíngzhě fù yǒu èr zhǒng yī qiú shēngwén
不名为善。如说行者复有二种：一，求声闻，

bù néng lì ān ráo yì yī qiè kǔ nǎozhòngshēng èr zhě huí xiàng wú
不能利安饶益一切苦恼众生；二者，回向无

shàng dà shèng lì yì duō rén lìng dé ān lè pú sà yīng zhī néng
上大乘，利益多人，令得安乐。菩萨应知：能

lì duō rén dé ān lè zhě zuì shàng zuì shàn shànnán zǐ rú zhū bǎo
利多人得安乐者，最上最善。善男子，如诸宝

zhōng rú yì bǎozhū zuì wéishèngmiào rú zhū wèizhōng gān lù zuì
中，如意宝珠最为胜妙；如诸味中，甘露最

shàng rú shì pú sà yú rén tiānzhōng zuì shèng zuì shàng bù kě pì
上；如是菩萨于人天中，最胜最上，不可譬

yù
喻。

shànnán zǐ shì míng pú sà mó hē sà zhù yú dà shèng dà niè
“善男子，是名菩萨摩诃萨住于大乘大涅槃

pán jīng zhù qī shàn fǎ pú sà zhù shì qī shàn fǎ yǐ dé jù fàn xíng
槃经住七善法。菩萨住是七善法已，得具梵行。

fù cì shànnán zǐ fù yǒu fàn xíng wèi cí bēi xǐ
“复次，善男子，复有梵行，谓慈、悲、喜、
shě
舍。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn ruò duō xiū cí néng duàn
迦叶菩萨白佛言：“世尊！若多修慈能断
chēn huì xiū bēi xīn zhě yì duàn chēn huì yún hé ér yán sì wú liàng xīn
瞋恚，修悲心者亦断瞋恚，云何而言四无量心？
tuī yì ér yán zé yīng yǒu sān shì zūn cí yǒu sān yuán yī yuán
推义而言，则应有三。世尊！慈有三缘：一，缘
zhòng shēng èr yuán yú fǎ sān zé wú yuán bēi xǐ
众生；二，缘于法；三，则无缘。悲、喜、
shě xīn yì fù rú shì ruò cóng shì yì wéi yīng yǒu sān¹³³ bù yīng yǒu
舍心亦复如是。若从是义，唯应有三¹³³，不应有
sì zhòng shēng yuán zhě yuán yú wǔ yīn yuàn yǔ qí lè shì míng
四。众生缘者，缘于五阴，愿与其乐，是名
zhòng shēng yuán fǎ yuán zhě yuán zhū zhòng shēng suǒ xū zhī wù ér shī
众生缘。法缘者，缘诸众生所须之物而施
yǔ zhī shì míng fǎ yuán wú yuán zhě yuán yú rú lái shì míng wú
与之，是名法缘。无缘者，缘于如来，是名无
yuán cí zhě duō yuán pín qióng zhòng shēng rú lái dà shī yǒng lí pín
缘。慈者多缘贫穷众生，如来大师永离贫
qióng shòu dì yī lè ruò yuán zhòng shēng zé bù yuán fó fǎ yì rú
穷，受第一乐，若缘众生则不缘佛；法亦如
shì yǐ shì yì gù yuán rú lái zhě míng yuē wú yuán
是。以是义故，缘如来者名曰无缘。

shì zūn cí zhī suǒ yuán yī qiè zhòng shēng rú yuán fù mǔ
“世尊！慈之所缘一切众生，如缘父母、
qī zǐ qīn shǔ yǐ shì yì gù míng zhòng shēng yuán fǎ yuán zhě
妻子、亲属。以是义故，名众生缘。法缘者，
bú jiàn fù mǔ qī zǐ qīn shǔ jiàn yī qiè fǎ jiē cóng yuán shēng
不见父母、妻子、亲属，见一切法皆从缘生，
shì míng fǎ yuán wú yuán zhě bú zhù fǎ xiàng jí zhòng shēng xiàng
是名法缘。无缘者，不住法相及众生相，

¹³³ 大正藏：唯应有三；永乐北藏及龙藏：一

shì míng wú yuán   bēi   xǐ   shě xīn yì fù rú shì   shì gù yīng sān
是名无缘。悲、喜、舍心亦复如是，是故应三，
bù yīng yǒu sì
不应有四。

shì zūn   rén yǒu èr zhǒng   yī zhě   jiàn xíng   èr zhě   ài
“世尊！人有二种：一者，见行；二者，爱
xíng   jiàn xíng zhī rén duō xiū cí bēi   ài xíng zhī rén duō xiū xǐ shě   shì
行。见行之人多修慈悲，爱行之人多修喜舍。是
gù yīng èr   bù yīng yǒu sì
故应二，不应有四。

shì zūn   fū wú liàng zhě   míng yuē wú biān   biān bù kě dé
“世尊！夫无量者，名曰无边。边不可得，
gù míng wú liàng   ruò wú liàng zhě zé yīng shì yī   bù yīng yán sì   ruò
故名无量。若无量者则应是一，不应言四。若
yán sì zhě   hé dé wú liàng   shì gù yīng yī   bù yīng sì yě
言四者，何得无量？是故应一，不应四也。”

fó gào jiā shè   shàn nán zǐ   zhū fó rú lái wèi zhū zhòng shēng
佛告迦叶：“善男子，诸佛如来为诸众生
suǒ xuān fǎ yào   qí yán mì mì   nán kě liǎo zhī   huò wèi zhòng shēng shuō
所宣法要，其言秘密，难可了知。或为众生说
yī yīn yuán   rú shuō hé děng wéi yī yīn yuán   suǒ wèi yī qiè yǒu wéi
一因缘，如说何等为一因缘？所谓一切有为
zhī fǎ   shàn nán zǐ   huò shuō èr zhǒng   yīn yuán jí guǒ¹³⁴   huò shuō
之法。善男子，或说二种：因缘及果¹³⁴。或说
sān zhǒng   fán nǎo   yè   kǔ   huò shuō sì zhǒng   wú míng   zhū
三种：烦恼、业、苦。或说四种：无明、诸
xíng   shēng yǔ lǎo sǐ   huò shuō wǔ zhǒng   suǒ wèi shòu   ài   qǔ
行、生与老死。或说五种：所谓受、爱、取、
yǒu jí shēng   huò shuō liù zhǒng   sān shì yīn guǒ   huò shuō qī zhǒng
有及生。或说六种：三世因果。或说七种：
wèi shí   míng sè   liù rù   chù   shòu jí yǐ ài   qǔ   huò shuō
谓识、名色、六入、触、受及以爱、取。或说
bā zhǒng   chú wú míng   xíng jí shēng   lǎo   sǐ   qí yú bā shì
八种：除无明、行及生、老、死，其余八事。
huò shuō jiǔ zhǒng   rú chéng jīng zhōng chú wú míng   xíng   shí   qí yú
或说九种：如城经中除无明、行、识，其余

¹³⁴ 大正藏：因之与果

jiǔ shì huòshuō shí yī rú wèi sà zhē ní qián zǐ shuō chúshēng
九事。或说十一：如为萨遮尼犍¹³⁵子说，除生
yī fǎ qí yú shí yī huò shí jù shuō shí èr yīn yuán rú wáng
一法，其余十一。或时，具说十二因缘，如王
shè chéng wèi jiā shè děng jù shuō shí èr wú míng nǎi zhì shēng lǎo bìng
舍城为迦叶等具说十二，无明乃至生老病
sǐ
死。

shànnán zǐ rú yī yīn yuán wèizhòngshēng gù zhǒngzhǒng
“善男子，如一因缘，为众生故，种种
fēn bié wú liàng xīn fǎ yì fù rú shì shànnán zǐ yǐ shì yì gù
分别，无量心法亦复如是。善男子，以是义故，
yú zhū rú lái shēn mì xíng chù bù yīngshēng yí
于诸如来深秘行处，不应生疑。

shànnán zǐ rú lái shì zūn yǒu dà fāng biàn wú chángshuō
“善男子，如来世尊有大方便：无常说
cháng chángshuō wú cháng shuō lè wéi kǔ shuō kǔ wéi lè bú
常，常说无常；说乐为苦，说苦为乐；不
jìng shuō jìng jìng shuō bú jìng wǒ shuō wú wǒ wú wǒ shuō wǒ yú
净说净，净说不净；我说无我，无我说我；于
fēi zhòngshēngshuō wèizhòngshēng yú shí zhòngshēngshuō fēi zhòngshēng
非众生说为众生，于实众生说非众生；
fēi wù shuō wù wù shuō fēi wù fēi shí shuō shí shí shuō fēi shí
非物说物，物说非物；非实说实，实说非实；
fēi jìng shuō jìng jìng shuō fēi jìng fēi shēngshuō shēng shēngshuō fēi shēng
非境说境，境说非境；非生说生，生说非生；
nǎi zhì wú míngshuō míng míngshuō wú míng sè shuō fēi sè fēi sè
乃至无明说明，明说无明；色说非色，非色
shuō sè fēi dào shuō dào dào shuō fēi dào shànnán zǐ rú lái yǐ
说色；非道说道，道说非道。善男子，如来以
shì wú liàng fāng biàn wèi tiáo zhòngshēng qǐ xū wàng yé
是无量方便为调众生，岂虚妄耶？

shànnán zǐ huò yǒu zhòngshēng tān yú cái huò wǒ yú qí
“善男子，或有众生，贪于财货，我于其
rén zì huà qí shēn zuò zhuàn lún wáng yú wú liàng suì suí qí suǒ xū
人自化其身作转轮王，于无量岁，随其所须，

¹³⁵ 大正藏：犍

zhǒngzhǒnggòng jǐ rán hòujiàohuà lìng qí ān zhù ā nòuduō luó sān
 种 种 供给，然后教化，令其安住阿耨多罗三
 miǎosān pú tí ruò yǒuzhòngshēng tānzuó wǔ yù yú wú liàng suì
 藐三菩提。若有众 生，贪著五欲，于无量岁，
 yǐ miào wǔ yù chōngmǎn qí yuàn¹³⁶ rán hòuquàn huà lìng qí ān
 以妙五欲，充 满其愿¹³⁶，然后劝化，令其安
 zhù ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí ruò yǒuzhòngshēng róngháo zì
 住阿耨多罗三藐三菩提。若有众 生，荣豪自
 guì wǒ yú qí rén wú liàng suì zhōngwèi zuò pú shǐ qū zǒu jǐ shì
 贵，我于其人无量岁 中 为作仆使，趋走给侍，
 dé qí xīn yǐ jí fù quàn huà lìng qí ān zhù ā nòuduō luó sānmiǎo
 得其心已，即复 劝化，令其安住阿耨多罗三藐
 sān pú tí ruò yǒuzhòngshēng xìng lì¹³⁷ zì shì xū rén hē jiàn
 三菩提。若有众 生，性戾¹³⁷自是，须人呵谏，
 wǒ yú wú liàng bǎi qiān suì zhōng jiào hē dūn yù lìng xīn tiáoshùn¹³⁸
 我于无量百千岁 中，教诃敦喻，令心调顺¹³⁸，
 rán hòu fù quàn lìng qí ān zhù ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí shàn
 然后复 劝令其安住阿耨多罗三藐三菩提。善
 nán zǐ rú lái rú shì yú wú liàng suì yǐ zhǒngzhǒngfāngbiàn lìng zhū
 男子，如来如是于无量岁以 种 种 方便，令诸
 zhòngshēng ān zhù ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí qǐ xū wàng yé
 众 生安住阿耨多罗三藐三菩提，岂虚妄耶？
 zhū fó rú lái suī chǔzhòng è wú suǒ rǎn wū yóu rú lián huā
 诸佛如来，虽处众 恶，无所染污，犹如莲华。

shànnán zǐ yīng rú shì zhī sì wú liàng yì
 “善男子，应如是知四无量义。

shànnán zǐ shì wú liàng xīn tǐ xìngyǒu sì ruò yǒu xiū xíng
 “善男子，是无量心体性有四，若有修行，
 shēng dà fàn chù shànnán zǐ rú shì wú liàng bàn lèi¹³⁹ yǒu sì
 生大梵处。善男子，如是无量，伴类¹³⁹有四，
 shì gù míng sì fū xiū cí zhě néng duàn tān yù xiū bēi xīn zhě
 是故名四。夫修慈者，能 断 贪欲；修悲心者，
 néng duàn chēn huì xiū xǐ xīn zhě néng duàn bú lè xiū shě xīn zhě
 能 断 瞋恚；修喜心者，能 断 不乐；修舍心者，

¹³⁶ 大正藏：充足其情

¹³⁷ 大正藏：悵

¹³⁸ 大正藏：令其心调

¹³⁹ 大正藏：侶

néngduàntān yù chēn huì zhòngshēng shànnán zǐ yǐ shì yì gù dé
能 断 贪 欲 瞋 恚 众 生。善 男子，以 是 义 故，得
míngwéi sì fēi yī èr sān
名 为 四，非 一、二、三。

shànnán zǐ rú rǔ suǒyán cí néngduànchēn bēi yì rú
“善 男子，如 汝 所 言 ‘慈 能 断 瞋，悲 亦 如
shì yīngshuōsān zhě rǔ jīn bù yīngzuò rú shì nán hé yǐ gù
是，应 说 三’ 者，汝 今 不 应 作 如 是 难。何 以 故？
shànnán zǐ huì yǒu èr zhǒng yī néngduómìng èr néngbiān
善 男子，恚 有 二 种：一，能 夺 命；二，能 鞭
tà xiū cí zé néngduàn bǐ duómìng xiū bēi zé néngchú bǐ biān tà¹⁴⁰
挞。修 慈 则 能 断 彼 夺 命，修 悲 则 能 除 彼 鞭 挞¹⁴⁰。

shànnán zǐ yǐ shì yì gù qǐ fēi sì yé fù cì chēnyǒu èr
善 男子，以 是 义 故，岂 非 四 耶？复 次，瞋 有 二
zhǒng yī chēnzhòngshēng èr chēn fēi zhòngshēng xiū cí xīn
种：一，瞋 众 生；二，瞋 非 众 生。修 慈 心
zhě duànchēnzhòngshēng xiū bēi xīn zhě duànchēn fēi zhòngshēng
者，断 瞋 众 生；修 悲 心 者，断 瞋 非 众 生。

fù cì chēnyǒu èr zhǒng yī yǒu yīn yuán èr wú yīn yuán
复 次，瞋 有 二 种：一，有 因 缘；二，无 因 缘。

xiū cí xīn zhě duànyǒu yīn yuán xiū bēi xīn zhě duàn wú yīn yuán
修 慈 心 者，断 有 因 缘；修 悲 心 者，断 无 因 缘。

fù cì chēnyǒu èr zhǒng yī yú guò qù jiǔ yǐ jī xí¹⁴¹ èr
复 次，瞋 有 二 种：一，于 过 去 久 已 积 习¹⁴¹；二，
yú xiàn zài jīn shǐ jī xí¹⁴² xiū cí xīn zhě néngduànguò qù xiū bēi xīn
于 现 在 今 始 积 习¹⁴²。修 慈 心 者 能 断 过 去；修 悲 心

zhě duàn yú xiàn zài fù cì chēnyǒu èr zhǒng yī chēnshèng
者，断 于 现 在。复 次，瞋 有 二 种：一，瞋 圣

rén èr chēnfán fū xiū cí xīn zhě duànchēnshèngrén xiū
人；二，瞋 凡 夫。修 慈 心 者，断 瞋 圣 人；修

bēi xīn zhě duànchēnfán fū fù cì chēnyǒu èr zhǒng yī
悲 心 者，断 瞋 凡 夫。复 次，瞋 有 二 种：一，

shàng èr zhōng xiū cí duànshàng xiū bēi duànzhōng
上；二、中。修 慈 断 上，修 悲 断 中。

¹⁴⁰ 大正藏：修悲能除彼鞭挞者

¹⁴¹ 大正藏：一者、久于过去修习

¹⁴² 大正藏：二者、于今现在修习

shànnán zǐ yǐ shì yì gù zé míngwéi sì hé dé nànyán
“善男子，以是义故，则名为四。何得难言

yīngsān fēi sì shì gù jiā shè shì wú liàng xīn bàn lèi xiāng duì
应三非四？是故，迦叶！是无量心伴类¹⁴³相对，

fēn bié wéi sì fù yǐ qì gù yīngmíngwéi sì qì ruò yǒu cí zé
分别为四。复以器故，应名为四。器若有慈，则

bù dé yǒu bēi xǐ shě xīn yǐ shì yì gù yīng sì wú jiǎn shàn
不得有悲、喜、舍心。以是义故，应四无减。善

nán zǐ yǐ xíng fēn bié gù yīng yǒu sì ruò xíng cí shí wú bēi
男子，以行分别，故应有四。若行慈时，无悲、

xǐ shě shì gù yǒu sì
喜、舍，是故有四。

shànnán zǐ yǐ wú liàng gù yì dé míng sì fū wú liàng
“善男子，以无量故，亦得名四。夫无量

zhě zé yǒu sì zhǒng yǒu wú liàng xīn yǒu yuán fēi zì zài yǒu wú
者，则有四种：有无量心，有缘非自在；有无

liàng xīn zì zài fēi yuán yǒu wú liàng xīn yì yuán yì zì zài yǒu
量心，自在非缘；有无量心，亦缘亦自在；有

wú liàng xīn fēi yuán fēi zì zài hé děng wú liàng yǒu yuán fēi zì zài
无量心，非缘非自在。何等无量，有缘非自在？

yuán yú wú liàng wú biānzhòngshēng ér bù néng dé zì zài sān mèi suī
缘于无量无边众生而不能得自在三昧，虽

dé bú dìng huò dé huò shī hé děng wú liàng zì zài fēi yuán rú
得不定，或得或失。何等无量，自在非缘？如

yuán fù mǔ xiōng dì zǐ mèi yù lìng ān lè fēi wú liàng yuán
缘父母、兄弟、姊妹，欲令安乐，非无量缘。

hé děng wú liàng yì yuán yì zì zài wèi zhū fó pú sà hé děng wú
何等无量，亦缘亦自在？谓诸佛菩萨。何等无

liàng fēi yuán fēi zì zài shēngwén yuán jué bù néng guǎng yuán wú
量，非缘非自在？声闻、缘觉不能广缘无

liàngzhòngshēng yì fēi zì zài shànnán zǐ yǐ shì yì gù míng
量众生，亦非自在。善男子，以是义故，名

sì wú liàng fēi zhū shēngwén yuán jué suǒ zhī nǎi shì zhū fó rú lái
四无量，非诸声闻、缘觉所知，乃是诸佛如来

jìng jiè shànnán zǐ rú shì sì shì shēngwén yuán jué suī míng wú
境界。善男子，如是四事，声闻、缘觉虽名无

¹⁴³ 大正藏：侶

liàng shǎo bù zú yán zhū fó pú sà nǎi dé míng wéi wú liàng wú liàng¹⁴⁴。”
量，少不足言。诸佛菩萨乃得名为无量无量¹⁴⁴。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn rú shì rú shì shí rú
迦叶菩萨白佛言：“世尊！如是！如是！实如
shèng yán¹⁴⁵ zhū fó rú lái suǒ yǒu jìng jiè fēi zhū shēng wén yuán jué
圣言¹⁴⁵：‘诸佛如来所有境界非诸声闻、缘觉
suǒ jí shì zūn pō yǒu pú sà zhù yú dà shèng dà bō niè pán
所及。’世尊！颇有菩萨，住于大乘大般涅槃，
dé cí bēi xīn fēi shì dà cí dà bēi xīn fǒu
得慈悲心，非是大慈大悲心不？”

fó yán yǒu shàn nán zǐ pú sà ruò yú zhū zhòng shēng zhōng
佛言：“有。善男子，菩萨若于诸众生中
sān pǐn fēn bié yī zhě suǒ qīn¹⁴⁶ èr zhě yuàn zēng sān zhě
三品分别：一者，所亲¹⁴⁶；二者，怨憎；三者，
zhōng rén yú qīn rén zhōng fù zuò sān pǐn wèi shàng zhōng xià
中人。于亲人中复作三品：谓上、中、下；
yuàn zēng yì ěr shì pú sà mó hē sà yú shàng qīn suǒ yǔ zēng shàng¹⁴⁷
怨憎亦尔。是菩萨摩诃萨，于上亲所¹⁴⁷与增上
lè yú zhōng xià qīn yì fù píng děng yǔ zēng shàng nè yú shàng yuàn
乐；于中、下亲亦复平等与增上乐。于上怨
suǒ yǔ shǎo fēn nè yú zhōng yuàn suǒ yǔ zhōng pǐn nè yú xià¹⁴⁸
所¹⁴⁸，与少分乐；于中怨所，与中品乐；于下
yuàn suǒ yǔ zēng shàng nè pú sà rú shì zhuǎn zēng xiū xí yú
怨所¹⁴⁹，与增上乐。菩萨如是转增修习，于
shàng yuàn suǒ yǔ zhōng pǐn nè yú zhōng xià yuàn děng yǔ shàng
上怨所¹⁵⁰，与中品乐；于中、下怨，等与上
lè¹⁵¹ zhuàn fù xiū xí yú shàng zhōng xià děng yǔ shàng nè
乐¹⁵¹。转复修习，于上、中、下，等与上乐。

ruò shàng yuàn suǒ yǔ shàng nè zhě ěr shí dé míng cí xīn chéng jiù¹⁵²
若上怨所¹⁵²与上乐者，尔时，得名慈心成就。

¹⁴⁴ 大正藏：诸佛菩萨则得名为无量无边

¹⁴⁵ 大正藏：教

¹⁴⁶ 大正藏：一者，亲人

¹⁴⁷ 大正藏：中

¹⁴⁸ 大正藏：中

¹⁴⁹ 大正藏：中

¹⁵⁰ 大正藏：中

¹⁵¹ 大正藏：于中下怨等与增上乐

¹⁵² 大正藏：中

pú sà ěr shí yú qí fù mǔ jí shàngyuàn suǒ dé píngděng xīn
菩萨尔时，于其父母¹⁵³及上怨所¹⁵⁴得平等心，
wú yǒuchā bié shànnán zǐ shì míng dé cí fēi dà cí yě
无有差别。善男子，是名得慈，非大慈也。”

shì zūn hé yuán pú sà dé rú shì cí yóu gù bù dé míngwéi
“世尊！何缘菩萨得如是慈，犹故不得名为
dà cí
大慈？”

shànnán zǐ yǐ chéngnán gù bù míng dà cí hé yǐ
“善男子，以成难故¹⁵⁵，不名大慈。何以
gù jiǔ yú guò qù wú liàng jié zhōng duō jí fán nǎo wèi xiū shàn fǎ
故？久于过去无量劫中，多集烦恼，未修善法，
shì gù bù néng yú yī rì zhōng tiáo fú qí xīn shànnán zǐ pì rú
是故不能于一日中，调伏其心。善男子，譬如
wāndòu gān shí zhuī cì zhōng bù kě zhuó zhū fán nǎo jiān yì fù rú shì
豌豆，干时锥刺终不可著。诸烦恼坚亦复如是
suī yī rì yè xì xīn bù sǎn nán kě tiáo fú yòu rú jiā quǎn
¹⁵⁶，虽一日夜系心不散，难可调伏。又如家犬，
bú wèi yú rén shān lín yě lù jiàn rén bù zǒu chēn huì nán qù rú
不畏于人；山林野鹿，见人怖走。瞋恚难去如
shǒu jiā gǒu cí xīn yì shī rú bǐ yě lù shì gù cǐ xīn nán kě tiáo
守家狗，慈心易失如彼野鹿。是故，此心难可调
fú yǐ shì yì gù bù míng dà cí
伏。以是义故，不名大慈。

fù cì shànnán zǐ pì rú huà shí qí wén cháng zài
“复次，善男子，譬如画石，其文常在；
huà shuǐ sù miè shì bù jiǔ zhù chēn huì nán chú pì rú huà shí shàn
画水速灭，势不久住。瞋恚难除，譬如画石；善
gēn yì miè yóu rú huà shuǐ shì gù cǐ xīn nán kě tiáo fú rú
根易灭，犹如画水¹⁵⁷。是故此心，难可¹⁵⁸调伏。如
dà huǒ jù qí míng jiǔ zhù diànguāng zhī míng bù dé zàn tíng chēn
大火聚，其明久住；电光之明，不得暂停。瞋

¹⁵³ 大正藏：于父母所

¹⁵⁴ 大正藏：中

¹⁵⁵ 大正藏：以难成故

¹⁵⁶ 大正藏：烦恼坚硬亦复如是

¹⁵⁷ 大正藏：瞋如画石，诸善根本如彼画水

¹⁵⁸ 大正藏：得

rú huǒ jù cí rú diànmíng shì gù cǐ xīn nán dé tiáo fú yǐ shì
如火聚，慈如电明。是故，此心难得调伏。以是
yì gù bù míng dà cí
义故，不名大慈。

shànnán zǐ pú sà mó hē sà zhù yú chū dì míngyuē dà cí
“善男子，菩萨摩诃萨住于初地，名曰大慈。

hé yǐ gù shànnán zǐ zuì jí è zhě míng yī chǎn tí chūzhù
何以故？善男子，最极恶者，名一阐提。初住
pú sà xiū dà cí shí yú yī chǎn tí xīn wú chā bié bú jiàn qí guò
菩萨修大慈时，于一阐提，心无差别，不见其过，
gù bù shēngchēn yǐ shì yì gù dé míng dà cí
故不生瞋。以是义故，得名大慈。

shànnán zǐ wèi zhū zhòng shēng chú wú lì yì shì míng dà
“善男子，为诸众生除无利益，是名大
cí yù yǔ zhòng shēng wú liàng lì lè shì míng dà bēi yú zhū zhòng
慈；欲与诸众生无量利乐，是名大悲；于诸众
shēng xīn shēng huān xǐ shì míng dà xǐ wú suǒ yōng hù míng wéi dà
生心生欢喜，是名大喜；无所拥护，名为大
shě ruò bú jiàn wǒ fǎ xiàng jǐ shēn jiàn yī qiè fǎ píngděng wú
舍。若不见我、法相、己身，见一切法平等无
èr shì míng dà shě zì shě jǐ lè shī yǔ tā rén shì míng dà shě
二，是名大舍。自舍己乐，施与他人，是名大舍。

shànnán zǐ wéi sì wú liàng néng lìng pú sà zēng zhǎng jù zú
“善男子，唯四无量能令菩萨增长具足
liù bō luó mì qí yú zhū xíng bù bì néng ěr shànnán zǐ pú sà mó
六波罗蜜，其余诸行不必能尔。善男子，菩萨摩
hē sà xiān dé shì jiān sì wú liàng xīn rán hòu nǎi fā ā nònguō luó sān
诃萨先得世间四无量心，然后乃发阿耨多罗三
miǎosān pú tí xīn cì dì fāng dé chū shì jiān zhě shànnán zǐ yīn
藐三菩提心，次第方得出世间者。善男子，因
shì wú liàng dé chū shì wú liàng yǐ shì yì gù míng dà wú liàng
世无量得出世无量，以是义故，名大无量。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn chú wú lì yì yǔ lì lè
迦叶菩萨白佛言：“世尊！除无利益、与利乐
zhě shí wú suǒ wéi rú shì sī wéi jí shì xū guān wú yǒu shí lì
者，实无所为。如是思惟，即是虚观，无有实利。

shì zūn pì rú bǐ qiū guān bù jìng shí jiàn suǒ zhuó yī xī shì pí
世尊，譬如比丘，观不净时，见所著衣，悉是皮

xiǎng¹⁵⁹ ér shí fēi pí suǒ kě shí dàn¹⁶⁰ jiē zuò chóngxiǎng¹⁶¹ ,
想¹⁵⁹ , 而实非皮；所可食啖¹⁶⁰ , 皆作虫想¹⁶¹ ,
ér shí fēi chóng guānhǎoměi¹⁶² gēng zuò huì¹⁶³ zhī xiǎng ér shí fēi
而实非虫；观好美¹⁶² 羹, 作秽¹⁶³ 汁想, 而实非
huì¹⁶⁴ guānsuǒ shí lào yóu rú suǐ nǎo ér shí fēi nǎo guān gǔ suì
秽¹⁶⁴ ; 观所食酪, 犹如髓脑, 而实非脑；观骨碎
mò¹⁶⁵ yóu rú chǎo xiǎng¹⁶⁶ ér shí fēi chǎo¹⁶⁷ sì wú liàng xīn yì
末¹⁶⁵ , 犹如麪¹⁶⁶ 想¹⁶⁷ , 而实非麪¹⁶⁸ 。四无量心亦
fù rú shì bù néngzhēn shí lì yì zhòngshēng lìng qí dé lè suī
复如是, 不能真实利益众 生, 令其得乐, 虽
kǒu fā yán yǔ zhòngshēng lè ér shí bù dé rú shì zhī guān fēi xū
口发言与众 生 乐, 而实不得。如是之观, 非虚
wàng yé
妄耶？

shì zūn ruò fēi xū wàng shí yǔ lè zhě bǐ¹⁶⁹ zhūzhòng
“世尊！若非虚妄、实与乐者, 彼¹⁶⁹ 诸众
shēng hé gù bù yǐ zhū fó pú sà wēi dé lì gù yī qiè shòu lè
生, 何故不以诸佛菩萨威德力故, 一切受乐？
ruò dāngzhēn shí bù dé lè zhě rú fó suǒshuō wǒ niàn wǎng xī
若当 真实、不得乐者, 如佛所说：‘我念 往昔,
wéi¹⁷⁰ xiū cí xīn jīng cǐ jié shì qī fǎn¹⁷¹ chéng huài bù lái cǐ shēng
唯¹⁷⁰ 修慈心, 经此劫世, 七反¹⁷¹ 成 坏, 不来此 生。
shì jiè chéng shí shēng fàn tiānzhōng shì jiè huài shí shēngguāng yīn
世界 成 时, 生 梵天 中；世界 坏 时, 生 光 音
tiān ruò shēng fàn tiān lì shì zì zài wú néng cuī fú yú qiān fàn
天。若 生 梵天, 力势自在, 无能摧伏, 于千梵
zhōng zuì shèng zuì shàng míng dà fàn wáng yǒu zhūzhòngshēng jiē yú
中 最 胜 最 上, 名大梵王。有诸众 生, 皆于

159 大正藏：相
160 大正藏：噉
161 大正藏：相
162 大正藏：观大豆
163 大正藏：下
164 大正藏：羹
165 大正藏：末
166 大正藏：麪
167 大正藏：相
168 大正藏：麪
169 大正藏：而
170 大正藏：独
171 大正藏：返

wǒ suǒ shēng zuì shàngxiǎng sān shí liù fǎn¹⁷² zuò dāo lì wáng shì
我所，生最上想。三十六反¹⁷²，作忉利王释
tí huán yīn wú liàng bǎi qiān zuò zhuàn lún wáng wéi¹⁷³ xiū cí xīn
提桓因。无量百千，作转轮王。’唯¹⁷³修慈心
nǎi dé rú shì rén tiānguǒ bào ruò bù shí zhě yún hé dé yǔ cǐ yì xiāng
乃得如是人天果报，若不实者，云何得与此义相
yìng
应？”

fó yán shàn zāi shàn zāi shàn nán zǐ rǔ zhēnyǒngměng
佛言：“善哉！善哉！善男子，汝真勇猛，
wú suǒ wèi jù
无所畏惧。”

jí wèi jiā shè ér shuō jì yán
即为迦叶而说偈言：

ruò yú yī zhòng shēng bù shēng chén¹⁷⁴ huì xīn
若于一众生不生嗔¹⁷⁴恚心
ér yuàn yǔ bǐ lè shì míng wéi cí shàn
而愿与彼乐是名为慈善
yī qiè zhòng shēng zhōng ruò qǐ yú bēi xīn
一切众生中若起于悲心
shì míng shèng zhǒng xìng dé fú bào wú liàng
是名圣种性得福报无量
shè shǐ wǔ tōng xiān xī mǎn cǐ dà dì
设使五通仙悉满此大地
yǒu dà zì zài zhǔ fèng shī qí suǒ ān
有自在主奉施其所安
xiàng mǎ zhǒng zhǒng wù suǒ dé fú bào guǒ
象马种种物所得福报果
bù jí xiū yī cí shí liù fēn zhōng yī
不及修一慈十六分中一

shàn nán zǐ fū xiū cí zhě shí fēi wàng xiǎng dì shì zhēn
“善男子，夫修慈者，实非妄想，谛是真
shí ruò shì shēng wén yuán jué zhī cí shì míng xū wàng zhū fó
实。若是声闻、缘觉之慈，是名虚妄；诸佛

¹⁷² 大正藏：返

¹⁷³ 大正藏：独

¹⁷⁴ 大正藏：瞋

pú sà zhēn shí bù xū yún hé zhī yé shànnán zǐ pú sà mó hē sà
菩萨真实不虚。云何知耶？善男子，菩萨摩诃萨
xiū xíng rú shì dà nièpánzhě guān tǔ wéi jīn guān jīn wéi tǔ dì
修行如是大涅槃者，观土为金，观金为土；地
zuò shuǐxiàng shuǐzuò dì xiàng shuǐzuò huǒxiàng huǒzuò shuǐxiàng dì
作水相，水作地相；水作火相，火作水相；地
zuò fēngxiàng fēngzuò dì xiàng suí yì chéng jiù wú yǒu xū wàng
作风相，风作地相；随意成就，无有虚妄。
guān shí zhòngshēngwéi fēi zhòngshēng guān fēi zhòngshēngwéi shí zhòng
观实众生为非众生，观非众生为实众
shēng xī suí yì chéng wú yǒu xū wàng shànnán zǐ dāng zhī pú
生，悉随意成，无有虚妄。善男子，当知菩
sà sì wú liàng xīn shì shí sī wéi fēi bù zhēn shí
萨四无量心是实思惟，非不真实。

fù cì shànnán zǐ yún hé míngwéizhēn shí sī wéi wèi
“复次，善男子，云何名为真实思惟？谓
néngduànchúzhū fánǎo gù shànnán zǐ fū xiū cí zhě néngduàn
能断除诸烦恼故。善男子，夫修慈者，能断
tān yù xiū bēi xīn zhě néngduànchēn huì xiū xǐ xīn zhě néngduàn
贪欲；修悲心者，能断瞋恚；修喜心者，能断
bú lè xiū shě xīn zhě néngduàntān huì jí zhòngshēngxiàng yǐ shì
不乐；修舍心者，能断贪恚及众生相。以是
gù míngzhēn shí sī wéi
故名真实思惟。

fù cì shànnán zǐ pú sà mó hē sà sì wú liàng xīn néng
“复次，善男子，菩萨摩诃萨四无量心能
wéi yī qiè zhūshàngēnběn shànnán zǐ pú sà mó hē sà ruò bù dé jiàn
为一切诸善根本。善男子，菩萨摩诃萨若不得见
pín qióngzhòngshēng wú yuánshēng cí ruò bù shēng cí zé bù néng
贫穷众生，无缘生慈。若不生慈，则不能
qǐ huì shī zhī xīn yǐ shī yīn yuán lìng zhūzhòngshēng dé ān wěn lè
起惠施之心，以施因缘，令诸众生得安隐乐，
suǒ wèi yǐn shí¹⁷⁵ chēshèng yī fú huāxiāng chuángwò shè
所谓饮食¹⁷⁵、车乘、衣服、华香、床卧、舍
zhái dēngmíng rú shì shī shí xīn wú xì fù bù shēngtānzhuó
宅、灯明。如是施时，心无系缚，不生贪著，

¹⁷⁵ 大正藏：所谓食饮

bì dìng huí xiàng ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí qí xīn ěr shí wú
必定回向阿耨多罗三藐三菩提。其心尔时，无
suǒ yī zhǐ wàngxiǎng yǒng duàn bú wèi bù wèi míng chēng lì yǎng
所依止，妄想永断，不为怖畏、名称、利养，
bù qiú rén tiān suǒ shòu kuài lè bú shēng jiāo màn bú wàng fǎn bào
不求人天所受快乐，不生憍慢，不望反报，
bú wèi kuáng tā¹⁷⁶ gù xíng bù shī bù qiú fù guì fán háng shī shí
不为诳他¹⁷⁶。故行布施，不求富贵。凡行施时，
bú jiàn shòu zhě chí jiè pò jiè shì tián fēi tián cǐ shì zhī shí cǐ fēi
不见受者、持戒破戒、是田非田、此是知识此非
zhī shí shī shí bú jiàn shì qì fēi qì bù zé rì shí shì chù fēi chù
知识。施时不见是器非器，不择日时、是处非处，
yì fù bú jì jī jīn fēng lè bú jiàn yīn guǒ cǐ shì zhòng shēng cǐ fēi
亦复不计饥饉丰乐，不见因果、此是众生此非
zhòng shēng shì fú fēi fú suī fù bú jiàn shī zhě shòu zhě jí yǐ cái
众生、是福非福。虽复不见施者、受者及以财
wù nǎi zhì bú jiàn duàn jí guǒ bào ér cháng xíng shī wú yǒu duàn jué
物，乃至不见断及果报，而常行施，无有断绝。

shàn nán zǐ pú sà ruò jiàn chí jiè pò jiè nǎi zhì guǒ bào
“善男子，菩萨若见持戒、破戒乃至果报，
zhōng bù néng shī ruò bú bù shī zé bú jù zú tán bō luó mì ruò
终不能施。若不布施，则不具足檀波罗蜜。若
bú jù zú tán bō luó mì zé bù néng chéng ā nòuduō luó sānmiǎosān
不具足檀波罗蜜，则不能成阿耨多罗三藐三
pú tí
菩提。

shàn nán zǐ pì rú yǒu rén shēn bèi dú jiàn qí rén juàn
“善男子，譬如有人，身被毒箭，其人眷
shǔ yù lìng ān wěn wèi chú dú gù jí mìng liáng yī ér wèi bá jiàn
属，欲令安隐，为除毒故，即命良医而为拔箭。
bǐ rén fāng yán qiě dài mò chù wǒ jīn dāng guān rú shì dú jiàn
彼人方言：‘且待！莫触！我今当观，如是毒箭
cóng hé fāng lái shéi zhī suǒ shè wéi shì chà lì pó luó mén
从何方来？谁之所射？为是刹利？婆罗门？
pí shè shǒu tuó fù gèng zuò niàn shì hé mù yé zhú yé liǔ
毗舍首陀？’复更作念：‘是何木耶？竹耶？柳

¹⁷⁶ 大正藏：不为他诳

yé qí zú tiě zhě hé zhì suǒ chū gāng yé róu yé qí
耶？其镞铁者，何冶¹⁷⁷所出？刚耶？柔耶？其
máo yǔ zhě shì hé niǎo yì wū chī¹⁷⁸ jiù yé suǒ yǒu dú zhě
毛羽者，是何鸟翼？乌、鸱¹⁷⁸、鸢耶？所有毒者，
wéi cóng zuò shēng zì rán ér yǒu wéi shì rén dú è¹⁷⁹ shé dú
为从作生？自然而有？为是人毒？恶¹⁷⁹蛇毒
yé rú shì chī rén jìng wèi néng zhī xún biàn mìng zhōng shàn nán zǐ
耶？’如是痴人竟未能知，寻便命终。善男子，
pú sà yì ěr ruò xíng shī shí fēn bié shòu zhě chí jiè pò jiè nǎi
菩萨亦尔，若行施时，分别受者、持戒、破戒乃
zhì guǒ bào zhōng bù néng shī ruò bù néng shī zé bù jù zú tán bō
至果报，终不能施。若不能施，则不具足檀波
luó mì ruò bù jù zú tán bō luó mì zé bù néng chéng ā nòu duō luó
罗蜜。若不具足檀波罗蜜，则不能成阿耨多罗
sān miǎo sān pú tí
三藐三菩提。

fù cì shàn nán zǐ¹⁸⁰ pú sà mó hē sà xíng bù shī shí
“复次，善男子¹⁸⁰，菩萨摩诃萨行布施时，
yú zhū zhòng shēng cí xīn píng děng yóu rú zǐ xiǎng yòu xíng shī shí
于诸众生，慈心平等，犹如子想。又行施时，
yú zhū zhòng shēng qǐ bēi mǐn xīn pì rú fù mǔ zhān shì bìng zǐ xíng
于诸众生，起悲悯心，譬如父母瞻视病子。行
shī zhī shí qí xīn huān xǐ yóu rú fù mǔ jiàn zǐ bìng yù jì shī zhī
施之时，其心欢喜，犹如父母见子病愈。既施之
hòu qí xīn fàng shě yóu rú fù mǔ jiàn zǐ zhǎng dà néng zì cún huó
后，其心放舍，犹如父母见子长大，能自存活。
shì pú sà mó hē sà yú cí xīn zhōng bù shī shí shí cháng zuò shì yuàn
是菩萨摩诃萨于慈心中布施食时，常作是愿：

wǒ jīn suǒ shī xī yǔ yī qiè zhòng shēng gòng zhī yǐ shì yīn yuán
‘我今所施，悉与一切众生共之。以是因缘，
lìng zhū zhòng shēng dé dà zhì shí qín jìn huí xiàng wú shàng dà shèng
令诸众生得大智食，勤进回向无上大乘。’
yuàn zhū zhòng shēng dé shàn zhì shí bù qiú shēng wén
“愿诸众生，得善智食，不求声闻、

¹⁷⁷ 大正藏：冶；永乐北藏：冶；龙藏：治

¹⁷⁸ 大正藏：鸱

¹⁷⁹ 大正藏：为

¹⁸⁰ 大正藏：善男子；永乐北藏及龙藏：复次，善男子

yuánjué zhī shí
缘觉之食。’

yuànzhūzhòngshēng dé fǎ xǐ shí bù qiú ài shí
“‘愿诸众生，得法喜食，不求爱食。’

yuànzhūzhòngshēng xī dé bō rě bō luó mì shí jiē lìng
“‘愿诸众生，悉得般若波罗蜜食，皆令

chōngmǎnshè qǔ wú ài zēngshàngshàngēn
充满摄取无阂¹⁸¹增上善根。’

yuànzhūzhòngshēng jiě dá kōngxiàng¹⁸² dé wú ài shēn
“‘愿诸众生，解达空相¹⁸²，得无阂身，

yóu rú xū kōng
犹如虚空。’

yuànzhūzhòngshēng chángwéishòuzhěliánmǐn yī qiè wéi
“‘愿诸众生，常为受者怜悯一切，为

zhòng fú tián
众福田。’

shànnán zǐ pú sà mó hē sà xiū cí xīn shí fán suǒ shī shí
“善男子，菩萨摩訶萨修慈心时，凡所施食，

yīngdāngjiān fā rú shì děngyuàn
应当坚发如是等愿。

fù cì shànnán zǐ pú sà mó hē sà yú cí xīn zhōng bù
“复次，善男子，菩萨摩訶萨于慈心中布

shī jiāng shí cháng¹⁸³ zuò shì yuàn wǒ jīn suǒ shī xī yǔ yī qiè zhòng
施浆时，常¹⁸³作是愿：‘我今所施，悉与一切众

shēnggòng zhī yǐ shì yīn yuán lìng zhūzhòngshēng qù dà shèng hé
生共之。以是因缘，令诸众生趣大乘河，

yǐn bā wèishuǐ sù lǚ¹⁸⁴ wú shàng pú tí zhī dào lí yú shēngwén
饮八味水，速履¹⁸⁴无上菩提之道，离于声闻、

yuánjué kū jié kě yǎng zhì qiú wú shàng fó shèng duàn fán nǎo kě
缘觉枯竭，渴仰志求无上佛乘，断烦恼渴，

kě yǎng fǎ wèi lí shēng sǐ ài ài lè dà shèng dà bō niè pán jù
渴仰法味，离生死爱，爱乐大乘大般涅槃，具

zú fǎ shēn dé zhū sānmèi rù yú shènsēn zhì huì dà hǎi
足法身，得诸三昧，入于甚深智慧大海。’

¹⁸¹ 大正藏：碍（后同）

¹⁸² 大正藏：愿诸众生悟解空相

¹⁸³ 大正藏：当

¹⁸⁴ 大正藏：涉

yuànzūzhòngshēng dé gān lù wèi pú tí chū shì lí
“‘愿诸众生，得甘露味、菩提出世、离
yù jì jìng rú shì zhū wèi
欲寂静如是诸味。’

yuànzūzhòngshēng jù zú wú liàng bǎi qiān fǎ wèi jù fǎ
“‘愿诸众生，具足无量百千法味；具法
wèi yǐ dé jiàn fó xìng jiàn fó xìng yǐ néng yǔ fǎ yǔ yù fǎ yǔ
味已，得见佛性；见佛性已，能雨法雨；雨法雨
yǐ fó xìng biàn fù yóu rú xū kōng fù lìng qí yú wú liàng zhòngshēng
已，佛性遍覆，犹如虚空。复令其余无量众生，
dé yī fǎ wèi suǒ wèi dà shèng fēi zhūshēngwén pì zhī fó wèi
得一法味，所谓大乘，非诸声闻、辟支佛味。’

yuànzūzhòngshēng dé yī tián wèi wú yǒu liù zhǒng chā bié
“‘愿诸众生，得一甜味，无有六种差别
zhī wèi
之味。’

yuànzūzhòngshēng wéi qiú fǎ wèi wú ài fó fǎ suǒ xíng
“‘愿诸众生，唯求法味，无厌佛法所行
zhī wèi bù qiú yú wèi
之味，不求余味。’

shànnán zǐ pú sà mó hē sà yú cí xīn zhōng bù shī jiāng shí
“善男子，菩萨摩訶萨于慈心中布施浆时，
yīngdāngjiān fā rú shì děngyuàn
应当坚发如是等愿。

fù cì shànnán zǐ pú sà mó hē sà yú cí xīn zhōng shī
“复次，善男子，菩萨摩訶萨于慈心中施
chēshèng shí cháng¹⁸⁵ zuò shì yuàn wǒ jīn suǒ shī xī yǔ yī qiè
车乘时，常¹⁸⁵作是愿：‘我今所施，悉与一切
zhòngshēnggòng zhī yǐ shì yīn yuán pǔ lìng zhòngshēngchéng yú dà
众生共之。以是因缘，普令众生成于大
shèng dé zhù dà shèng bú tuì yú shèng bú dòng zhuǎn shèng jīn
乘、得住大乘、不退于乘、不动转乘、金
gāngzuòshèng bù qiú shēngwén pì zhī fó shèng xiàng yú fó shèng
刚座乘，不求声闻、辟支佛乘，向于佛乘、
wú néng fú shèng wú léi fá shèng bú tuì mò shèng wú shàng shèng
无能伏乘、无羸乏乘、不退没乘、无上乘、

¹⁸⁵ 大正藏：应

shí lì shèng dà gōng dé shèng wèi céng yǒu shèng xī yǒu shèng
十力乘、大功德乘、未曾有乘、希有乘、
nán dé shèng wú biān shèng zhī yī qiè shèng shàn nán zǐ pú sà
难得乘、无边乘、知一切乘。’善男子，菩萨
mó hē sà yú cí xīn zhōng shī chē shèng shí cháng yīng rú shì jiān fā shì
摩诃萨于慈心中施车乘时，常应如是坚发誓
yuàn
愿。

fù cì shàn nán zǐ pú sà mó hē sà yú cí xīn zhōng bù
“复次，善男子，菩萨摩诃萨于慈心中布
shī yī shí cháng¹⁸⁶ zuò shì yuàn wǒ jīn suǒ shī xī yǔ yī qiè zhòng
施衣时，常¹⁸⁶作是愿：‘我今所施，悉与一切众
shēng gòng zhī yǐ shì yīn yuán lìng zhū zhòng shēng dé cán kuì yī fǎ
生共之。以是因缘，令诸众生得惭愧衣，法
jiè fù shēn liè zhū jiàn yī yī fú lí shēn yī chǐ liù cùn dé jīn sè
界覆身裂诸见衣。衣服离身一尺六寸，得金色
shēn suǒ shòu zhū chù róu ruǎn wú ài guāng sè rùn zé pí fū xì ruǎn
身，所受诸触柔软无阂，光色润泽，皮肤细软，
cháng guāng wú liàng wú sè lí sè
常光无量，无色离色。’

yuàn zhū zhòng shēng jiē xī pǔ dé wú sè zhī shēn guò yī
“‘愿诸众生，皆悉普得无色之身，过一
qiè sè dé rù wú sè dà bō niè pán
切色，得入无色大般涅槃。’

shàn nán zǐ pú sà mó hē sà bù shī yī shí yīng dāng rú
“善男子，菩萨摩诃萨布施衣时，应当如
shì jiān fā shì yuàn
是坚发誓愿。

fù cì shàn nán zǐ pú sà mó hē sà yú xiū cí zhōng bù
“复次，善男子，菩萨摩诃萨于修慈中布
shī huā xiāng tú xiāng mò xiāng zhū zá xiāng shí cháng¹⁸⁷ zuò shì
施华香、涂香、栴香、诸杂香时，常¹⁸⁷作是
yuàn wǒ jīn suǒ shī xī yǔ yī qiè zhòng shēng gòng zhī yǐ shì yīn
愿：‘我今所施，悉与一切众生共之。以是因
yuán lìng zhū zhòng shēng yī qiè jiē dé fó huā sān mèi qī jué miào
缘，令诸众生，一切皆得佛华三昧，七觉妙

¹⁸⁶ 大正藏：当

¹⁸⁷ 大正藏：应

mán xì qí shǒudǐng
鬘系其首顶。’

yuànzhūzhòngshēng xíng rú mǎnyuè suǒ jiàn zhū sè wēimào
“‘愿诸众生，形如满月，所见诸色微妙
dì yī
第一。’

yuànzhūzhòngshēng jiē chéng yī xiàng bǎi fú zhuāngyán
“‘愿诸众生，皆成一相，百福庄严。’

yuànzhūzhòngshēng suí yì dé jiàn kě yì zhī sè
“‘愿诸众生，随意得见可意之色。’

yuànzhūzhòngshēng cháng yù shànyǒu dé wú ài xiāng
“‘愿诸众生，常遇善友，得无阇香，
lí zhū chòu huì
离诸臭秽。’

yuànzhūzhòngshēng jù zhū shàngēn wú shàngzhēnbǎo
“‘愿诸众生，具诸善根、无上珍宝。’

yuànzhūzhòngshēng xiāng shì hé yuè wú yǒuyōu kǔ xián
“‘愿诸众生，相视和悦，无有忧苦，咸
bèi zhòngshàn bù xiāngyōuniàn
备众善¹⁸⁸，不相忧念。’

yuànzhūzhòngshēng jiè xiāng jù zú
“‘愿诸众生，戒香具足。’

yuànzhūzhòngshēng chí wú ài jiè xiāng qì fēn¹⁸⁹ fù
“‘愿诸众生，持无阇戒，香气芬¹⁸⁹馥，
chōngmǎn shí fāng
充满十方。’

yuànzhūzhòngshēng dé jiān láo jiè wú huǐ zhī jiè yī
“‘愿诸众生，得坚牢戒、无悔之戒、一
qiè zhì jiè lí zhū pò jiè xī dé wú jiè wèicéngyǒu jiè wú shī
切智戒，离诸破戒，悉得无戒、未曾有戒、无师
jiè wú zuò jiè wú huì jiè wú wū rǎn jiè¹⁹⁰ jìng yǐ jiè jiū
戒、无作戒、无秽戒、无污染戒¹⁹⁰、竟已戒、究
jìng jiè píngděng jiè¹⁹¹ tú gē shàn è děng wú zēng ài¹⁹²
竟戒，平等戒¹⁹¹，涂割善恶等无憎爱¹⁹²。’

¹⁸⁸ 大正藏：众善各备

¹⁸⁹ 大正藏：馥

¹⁹⁰ 大正藏：无染污戒；永乐北藏及龙藏：无污染戒

¹⁹¹ 大正藏：得平等戒

yuànzūzhòngshēng dé wú shàng jiè dà shèng zhī jiè
“‘愿诸众生，得无上戒、大乘之戒，
fēi xiǎoshèng jiè
非小乘戒。’

yuànzūzhòngshēng xī dé jù zú shī bō luó mì yóu rú
“‘愿诸众生，悉得具足尸波罗蜜，犹如
zhū fó suǒchéng jiù jiè
诸佛所成就戒。’

yuànzūzhòngshēng xī wéi bù shī chí jiè rěn rǔ
“‘愿诸众生，悉为布施、持戒、忍辱、
jīng jìn chán zhì zhī suǒxūn xiū
精进、禅、智之所熏修。’

yuànzūzhòngshēng xī dé chéng jiù dà bō niè pánwēi
“‘愿诸众生，悉得成就¹⁹³大般涅槃微
miàoliánhuā qí huāxiāng qì chōngmǎn shí fāng
妙莲华，其华香气，充满十方。’

yuàn lìng zhòngshēng chún shí dà shèng dà bō niè pán wú
“‘愿令¹⁹⁴众生，纯食大乘大般涅槃无
shàngxiāngshàn rú fēng cǎi huā dàn qǔ xiāngwèi
上香膳，如蜂采华¹⁹⁵，但取香味。’

yuànzūzhòngshēng xī dé chéng jiù wú liànggōng dé suǒxūn
“‘愿诸众生，悉得成就无量功德所熏
zhī shēn
之身。’

shànnán zǐ pú sà mó hē sà yú cí xīn zhōng shī huāxiāng
“善男子，菩萨摩訶萨于慈心中施华香
shí chángdāngjiān fā rú shì shì yuàn
时，常当坚发如是誓愿。

fù cì shànnán zǐ pú sà mó hē sà yú cí xīn zhōng shī
“复次，善男子，菩萨摩訶萨于慈心中施
chuáng fū shí cháng zuò shì yuàn wǒ jīn suǒ shī xī yǔ yī qiè
床敷时，常¹⁹⁶作是愿：‘我今所施，悉与一切

¹⁹² 大正藏：于香涂身及以斫刺等无憎爱

¹⁹³ 大正藏：于

¹⁹⁴ 大正藏：诸

¹⁹⁵ 大正藏：...香饌，犹蜂采华

¹⁹⁶ 大正藏：应

zhòngshēnggòng zhī yǐ shì yīn yuán lìng zhūzhòngshēng dé tiānzhōng
众 生 共 之。以 是 因 缘，令 诸 众 生，得 天 中
tiānsuǒ wò zhī chuáng dé dà zhì huì zuò sì chánchù wò yú pú sà
天 所 卧 之 床，得 大 智 慧，坐 四 禅 处。卧 于 菩 萨
suǒ wò zhī chuáng bú wò shēngwén pì zhī fó chuáng¹⁹⁷。
所 卧 之 床，不 卧 声 闻、辟 支 佛 床¹⁹⁷。

yuànzhūzhòngshēng dé ān lè wò lí shēng sǐ chuáng
“‘愿 诸 众 生，得 安 乐 卧，离 生 死 床，
chéng dà niè pán shī zǐ wò chuáng
成 大 涅 槃 师 子 卧 床。’

yuànzhūzhòngshēng zuò cǐ chuáng yǐ fù wèi qí yú wú
“‘愿 诸 众 生，坐 此 床 已，复 为 其 余 无
liàngzhòngshēng shì xiànshéntōng shī zǐ yóu xì
量 众 生，示 现 神 通 师 子 游 戏。’

yuànzhūzhòngshēng zhù cǐ dà shèng dà gōngdiànzhōng wèi
“‘愿 诸 众 生，住 此 大 乘 大 宫 殿 中，为
zhūzhòngshēngyǎnshuō fó xìng
诸 众 生 演 说 佛 性。’

yuànzhūzhòngshēng zuò wú shàngchuáng bù wéi shì fǎ zhī
“‘愿 诸 众 生，坐 无 上 床，不 为 世 法 之
suǒxiáng fú
所 降 伏。’

yuànzhūzhòngshēng dé rěn rǔ chuáng lí yú shēng sǐ
“‘愿 诸 众 生，得 忍 辱 床，离 于 生 死、
jī jǐn dòng è
饥 谨、冻 饿。’

yuànzhūzhòngshēng dé wú wèichuáng yǒng lí yī qiè fán
“‘愿 诸 众 生，得 无 畏 床，永 离 一 切 烦
nǎoyuàn zéi
恼 怨 贼。’

yuànzhūzhòngshēng dé qīng jìng chuáng zhuān qiú wú shàng
“‘愿 诸 众 生，得 清 净 床，专 求 无 上
zhèngzhēn zhī dào
正 真 之 道。’

yuànzhūzhòngshēng dé shàn fǎ chuáng cháng wéi shàn yǒu
“‘愿 诸 众 生，得 善 法 床，常 为 善 友

¹⁹⁷ 大正藏：不卧声闻、辟支佛床，离卧恶床

zhī suǒ yōng hù
之所拥护。’

yuànzhūzhòngshēng dé yòu xié wò chuáng yī yīn zhū fó
“‘愿诸众生，得右胁卧床，依因诸佛
suǒ xíng zhī fǎ
所行之法。’

shànnán zǐ pú sà mó hē sà yú cí xīn zhōng shī chuáng fū
“善男子，菩萨摩诃萨于慈心中施床敷
shí yīngdāngjiān fā rú shì shì yuàn
时，应当坚发如是誓愿。

fù cì shànnán zǐ pú sà mó hē sà yú cí xīn zhōng shī
“复次，善男子，菩萨摩诃萨于慈心中施
shèzhái shí dāngzuò shì yuàn wǒ jīn suǒ shī xī yǔ yī qiè zhòng
舍宅时，当作是愿：‘我今所施，悉与一切众
shēnggòng zhī yǐ shì yīn yuán lìng zhūzhòngshēng chū dà shèngshè
生共之。以是因缘，令诸众生，处大乘舍，
xiū xíngshànyǒusuǒ xíng zhī xíng xiū dà bēixíng liù bō luó mì xíng dà
修行善友所行之行，修大悲行、六波罗蜜行、大
zhèng jué xíng yī qiè pú sà suǒ xíng dào xíng wú biānguǎng dà rú xū
正觉行、一切菩萨所行、道行、无边广大如虚
kōng xíng
空行。

yuànzhūzhòngshēng jiē dé zhèngniàn yuǎn lí è niàn
“‘愿诸众生，皆得正念，远离恶念。’

yuànzhūzhòngshēng xī dé ān zhù cháng lè wǒ jìng
“‘愿诸众生，悉得安住常、乐、我、净，
yǒng lí sì dào
永离四倒。’

yuànzhūzhòngshēng xī jiē shòu chí chū shì wén zì
“‘愿诸众生，悉皆受持出世文字。’

yuànzhūzhòngshēng bì wéi wú shàng yī qiè zhì qì
“‘愿诸众生，必为无上一切智器。’

yuànzhūzhòngshēng xī jiē dé rù gān lù fǎ shě¹⁹⁸
“‘愿诸众生，悉皆得入甘露法舍¹⁹⁸。’

yuànzhūzhòngshēng chū zhōng hòu xīn cháng rù dà shèng
“‘愿诸众生，初、中、后心常入大乘

¹⁹⁸ 大正藏：悉得入于甘露屋宅

niè pán zhī¹⁹⁹ zhái
涅槃之¹⁹⁹宅。

yuànzhūzhòngshēng yú wèi lái shì chángchǔ pú sà suǒ
“愿诸众生，于未来世，常处菩萨所
jū gōngdiàn
居宫殿。”

shànnán zǐ pú sà mó hē sà yú cí xīn zhōng shī shèzhái shí
“善男子，菩萨摩訶萨于慈心中施舍宅时，
chángdāngjiān fā rú shì shì yuàn
常当坚发如是誓愿。

fù cì shànnán zǐ pú sà mó hē sà yú cí xīn zhōng shī
“复次，善男子，菩萨摩訶萨于慈心中施
dēngmíng shí cháng²⁰⁰ zuò shì yuàn wǒ jīn suǒ shī xī yǔ yī qiè
灯明时，常²⁰⁰作是愿：‘我今所施，悉与一切
zhòngshēnggòng zhī yǐ shì yīn yuán lìng zhūzhòngshēng guāngmíng
众生共之。以是因缘，令诸众生，光明
wú liàng ān zhù fó fǎ
无量，安住佛法。’

yuànzhūzhòngshēng cháng dé zhàomíng
“愿诸众生，常得照明。”

yuànzhūzhòngshēng dé sè wēimiào guāng zé dì yī
“愿诸众生，得色微妙，光泽第一。”

yuànzhūzhòngshēng qí mù qīngjìng wú zhū yì wǎng
“愿诸众生，其目清净，无诸翳网。”

yuànzhūzhòngshēng dé dà zhì jù shàn jiě wú wǒ wú
“愿诸众生，得大智炬，善解无我、无
zhòngshēngxiàng wú rén wú mìng
众生相、无人、无命。”

yuànzhūzhòngshēng jiē dé dǔ jiànqīngjìng fó xìngyóu rú xū
“愿诸众生，皆得睹见清净佛性犹如虚
kōng
空。”

yuànzhūzhòngshēng ròu yǎnqīngjìng chèjiàn shí fānghéngshā
“愿诸众生，肉眼清净，彻见十方恒沙
shì jiè
世界。”

¹⁹⁹ 大正藏：屋

²⁰⁰ 大正藏：当

yuànzūzhòngshēng dé fó guāngmíng pǔ zhào shí fāng
“‘愿诸众生，得佛光明，普照十方。’

yuànzūzhòngshēng dé wú ài míng²⁰¹ jiē xī dé jiànqīng
“‘愿诸众生，得无阂明²⁰¹，皆悉得见清
jìng fó xìng
净佛性。’

yuànzūzhòngshēng dé dà zhì míng pò yī qiè àn jí yī
“‘愿诸众生，得大智明，破一切暗及一
chǎn tí
阐提。’

yuànzūzhòngshēng dé wú liàngguāng pǔ zhào wú liàngzhū
“‘愿诸众生，得无量光，普照无量诸
fó shì jiè
佛世界。’

yuànzūzhòngshēng rán dà shèngdēng lí èr shèngdìng
“‘愿诸众生，然大乘灯，离二乘锭
202
’。

yuànzūzhòngshēng suǒ dé guāngmíngmiè wú míng àn guò
“‘愿诸众生，所得光明灭无明暗，过
yú qiān rì²⁰³
逾千日²⁰³。’

yuànzūzhòngshēng dé huǒzhūmíng²⁰⁴ xī miè sānqiān dà
“‘愿诸众生，得火珠明²⁰⁴，悉灭三千大
qiān shì jiè suǒ yǒu hēi àn
千世界所有黑暗。’

yuànzūzhòngshēng jù zú wǔ yǎn wù zhū fǎ xiàng chéng
“‘愿诸众生，具足五眼，悟诸法相，成
wú shī jué
无师觉。’

yuànzūzhòngshēng wú jiàn wú míng
“‘愿诸众生，不见无明。’

yuànzūzhòngshēng xī dé dà shèng dà bō niè pánwēimiào
“‘愿诸众生，悉得大乘大般涅槃微妙

²⁰¹ 大正藏：眼

²⁰² 大正藏：灯

²⁰³ 大正藏：过于千日并照之功

²⁰⁴ 大正藏：得大光明

guāngmíng shì wù zhòngshēngzhēn shí fó xìng
光 明，示 悟 众 生 真 实 佛 性。’

shànnán zǐ pú sà mó hē sà yú cí xīn zhōng shī dēngmíng
“善 男 子，菩 萨 摩 诃 萨 于 慈 心 中 施 灯 明
shí chángyīngjiān fā rú shì shì yuàn
时，常 应 坚²⁰⁵ 发 如 是 誓 愿。

shànnán zǐ yī qiè shēngwén yuánjué pú sà zhū fó
“善 男 子，一 切 声 闻、缘 觉、菩 萨、诸 佛
rú lái suǒ yǒu shàngēn cí wéi gēn běn shànnán zǐ pú sà mó hē sà
如 来 所 有 善 根，慈 为 根 本。善 男 子，菩 萨 摩 诃 萨
xiū xí cí xīn néng shēng rú shì wú liàng shàngēn suǒ wèi bú jìng chū
修 习 慈 心，能 生 如 是 无 量 善 根，所 谓 不 净、出
xī rù xī wú cháng shēngmiè sì niàn chù qī fāng biàn sān
息 入 息、无 常、生 灭，四 念 处、七 方 便、三
guān chù shí èr yīn yuán wú wǒ²⁰⁶ děng guān nuǎn fǎ dǐng fǎ
观 处、十 二 因 缘、无 我²⁰⁶ 等 观，暖 法、顶 法、
rěn fǎ shì dì yī fǎ jiàn dào xiū dào zhèng qín rú yì
忍 法、世 第 一 法，见 道、修 道、正 勤、如 意、
zhū gēn zhū lì qī pú tí fēn bā dào sì chán sì wú liàng
诸 根、诸 力、七 菩 提 分、八 道、四 禅、四 无 量
xīn bā jiě tuō bā shèng chù shí yī qiè rù kōng wú xiàng yuàn
心、八 解 脱、八 胜 处、十 一 切 入，空 无 相 愿、
wú zhēng sān mèi zhī tā xīn zhì jí zhū shéntōng zhī běn jì zhì shēng
无 诤 三 昧，知 他 心 智 及 诸 神 通、知 本 际 智、声
wén zhì yuánjué zhì pú sà zhì fó zhì shànnán zǐ rú shì
闻 智、缘 觉 智、菩 萨 智、佛 智。善 男 子，如 是
děng fǎ cí wéi gēn běn shànnán zǐ yǐ shì yì gù cí shì zhēn
等 法，慈 为 根 本。善 男 子，以 是 义 故，慈 是 真
shí fēi xū wàng yě ruò yǒu rén wèn shéi shì yī qiè zhū shàngēn
实，非 虚 妄 也。若 有 人 问：‘谁 是 一 切 诸 善 根
běn dāng yán cí shì yǐ shì yì gù shí fēi xū wàng²⁰⁷
本？’ 当 言：‘慈 是。’ 以 是 义 故，实 非 虚 妄²⁰⁷。

shànnán zǐ néng wéi shàn zhě míng shí sī wéi shí sī wéi
“善 男 子，能 为 善 者，名 实 思 惟；实 思 惟

²⁰⁵ 大正藏：勤

²⁰⁶ 大正藏：我；永乐北藏及龙藏：常

²⁰⁷ 大正藏：以是义故，慈是真实非虚妄也

zhě jí míngwéi cí cí jí rú lái cí jí dà shèng dà chéng jí
者，即名为慈。慈即如来，慈即大乘，大乘即
cí cí jí rú lái
慈，慈即如来。

shànnán zǐ cí jí pú tí dào pú tí dào jí rú lái rú
“善男子，慈即菩提道，菩提道即如来，如
lái jí cí
来即慈。

shànnán zǐ cí jí dà fàn dà fàn jí cí cí jí rú lái
“善男子，慈即大梵，大梵即慈，慈即如来。

shànnán zǐ cí zhě néngwéi yī qiè zhòngshēng ér zuò fù
“善男子，慈者，能为一众 生而作父
mǔ fù mǔ jí cí cí jí rú lái
母。父母即慈，慈即如来。

shànnán zǐ cí zhě nǎi shì bù kě sī yì zhū fó jìng jiè bù
“善男子，慈者乃是不可思议诸佛境界，不
kě sī yì zhū fó jìng jiè jí shì cí yě dāng zhī cí zhě jí shì rú lái
可思议诸佛境界即是慈也。当知慈者，即是如来。

shànnán zǐ cí zhě jí shì zhòngshēng fó xìng rú shì fó xìng
“善男子，慈者即是众 生佛性，如是佛性
jiǔ wéi fán nǎo zhī suǒ fù bì gù lìng zhòngshēng bù dé dǔ jiàn fó xìng
久为烦恼之所覆蔽，故令众 生不得睹见。佛性
jí cí cí jí rú lái
即慈，慈即如来。

shànnán zǐ cí jí dà kōng dà kōng jí cí cí jí rú
“善男子，慈即大空，大空即慈，慈即如
lái
来。

shànnán zǐ cí jí xū kōng xū kōng jí cí cí jí rú
“善男子，慈即虚空，虚空即慈，慈即如
lái
来。

shànnán zǐ cí jí shì cháng cháng jí shì fǎ fǎ jí
“善男子，慈即是常，常即是法，法即
shì sēng sēng jí shì cí cí jí rú lái
是僧，僧即是慈，慈即如来。

shànnán zǐ cí jí shì lè lè jí shì fǎ fǎ jí shì sēng
“善男子，慈即是乐，乐即是法，法即是僧，

sēng jí shì cí cí jí rú lái
僧即是慈，慈即如来。

shànnán zǐ cí jí shì jìng jìng jí shì fǎ fǎ jí shì sēng
“善男子，慈即是净，净即是法，法即是僧，

sēng jí shì cí cí jí rú lái
僧即是慈，慈即如来。

shànnán zǐ cí jí shì wǒ wǒ jí shì fǎ fǎ jí shì sēng
“善男子，慈即是我，我即是法，法即是僧，

sēng jí shì cí cí jí rú lái
僧即是慈，慈即如来。

shànnán zǐ cí jí gān lù gān lù jí cí cí jí fó xìng
“善男子，慈即甘露，甘露即慈。慈即佛性，

fó xìng jí fǎ fǎ jí shì sēng sēng jí shì cí cí jí rú lái
佛性即法，法即是僧，僧即是慈，慈即如来。

shànnán zǐ cí zhě jí shì yī qiè pú sà wú shàng zhī dào
“善男子，慈者，即是一切菩萨无上之道，

dào jí shì cí cí jí rú lái
道即是慈，慈即如来。

shànnán zǐ cí zhě jí shì zhū fó shì zūn wú liàng jìng jiè
“善男子，慈者，即是诸佛世尊无量境界，

wú liàng jìng jiè jí shì cí yě dāng zhī shì cí jí shì rú lái
无量境界即是慈也。当知是慈即是如来。

shànnán zǐ cí ruò wú cháng wú cháng jí cí dāng zhī
“善男子，慈若无常，无常即慈，当知

shì cí shì shēngwén cí
是慈是声闻慈。

shànnán zǐ cí ruò shì kǔ kǔ jí shì cí dāng zhī shì
“善男子，慈若是苦，苦即是慈，当知是

cí shì shēngwén cí
慈是声闻慈。

shànnán zǐ cí ruò bú jìng bú jìng jí cí dāng zhī shì
“善男子，慈若不净，不净即慈，当知是

cí shì shēngwén cí
慈是声闻慈。

shànnán zǐ cí ruò wú wǒ wú wǒ jí cí dāng zhī shì
“善男子，慈若无我，无我即慈，当知是

cí shì shēngwén cí
慈是声闻慈。

shànnán zǐ cí ruò wàngxiǎng wàngxiǎng jí cí dāng zhī
“善男子，慈若妄想，妄想即慈，当知
shì cí shì shēngwén cí
是慈是声闻慈。

shànnán zǐ cí ruò bù míngtán bō luó mì fēi tán zhī cí
“善男子，慈若不名檀波罗蜜，非檀之慈，
dāng zhī shì cí shì shēngwén cí nǎi zhì bō rě bō luó mì yì fù rú shì
当知是慈是声闻慈，乃至般若波罗蜜亦复如是。

shànnán zǐ cí ruò bù néng lì yì zhòngshēng rú shì zhī
“善男子，慈若不能利益众生，如是之
cí shì shēngwén cí
慈是声闻慈。

shànnán zǐ cí ruò bú rù yī xiàng zhī dào dāng zhī shì cí
“善男子，慈若不入一相之道，当知是慈
shì shēngwén cí
是声闻慈。

shànnán zǐ cí ruò bù néng jué liǎo zhū fǎ dāng zhī shì cí
“善男子，慈若不能觉了诸法，当知是慈
shì shēngwén cí
是声闻慈。

shànnán zǐ cí ruò bù néng jiàn rú lái xìng dāng zhī shì cí
“善男子，慈若不能见如来性，当知是慈
shì shēngwén cí
是声闻慈。

shànnán zǐ cí ruò jiàn fǎ xī shì yǒuxiàng dāng zhī shì cí
“善男子，慈若见法悉是有相，当知是慈
shì shēngwén cí
是声闻慈。

shànnán zǐ cí ruò yǒu lòu yǒu lòu cí zhě shì shēngwén cí
“善男子，慈若有漏，有漏慈者是声闻慈。

shànnán zǐ cí ruò yǒu wéi yǒu wéi zhī cí shì shēngwén cí
“善男子，慈若有为，有为之慈是声闻慈。

shànnán zǐ cí ruò bù néng zhù yú chūzhù fēi chūzhù cí
“善男子，慈若不能住于初住，非初住慈，
dāng zhī jí shì shēngwén zhī cí²⁰⁸
当知即是声闻之慈。

²⁰⁸ 大正藏：声闻慈也

shànnán zǐ cí ruò bù néng dé fó shí lì sì wú suǒ wèi
“善男子，慈若不能得佛十力、四无所畏，

dāng zhī shì cí shì shēngwén cí
当知是慈是声闻慈。

shànnán zǐ cí ruò néng dé sì shā mén guǒ dāng zhī shì cí
“善男子，慈若能得四沙门果，当知是慈

shì shēngwén cí
是声闻慈²⁰⁹。

shànnán zǐ cí ruò yǒu wú fēi yǒu fēi wú rú shì zhī cí
“善男子，慈若有无、非有非无，如是之慈

fēi zhū shēngwén pì zhī fó děng suǒ néng sī yì shànnán zǐ cí
非诸声闻、辟支佛等所能思议。善男子，慈

ruò bù kě sī yì fǎ bù kě sī yì fó xìng bù kě sī yì rú lái
若不可思议，法不可思议，佛性不可思议，如来

yì bù kě sī yì
亦不可思议。

shànnán zǐ pú sà mó hē sà zhù yú dà shèng dà bō niè pán
“善男子，菩萨摩诃萨住于大乘大般涅槃

xiū rú shì cí suī fù ān yú shuì mián zhī zhōng ér bù shuì mián qín jīng
修如是慈，虽复安于睡眠之中而不睡眠，勤精

jìn gù suī cháng jué wù²¹⁰ yì wú jué wù²¹¹ yǐ wú mián gù yú
进故；虽常觉寤²¹⁰，亦无觉寤²¹¹，以无眠故；于

shuì mián zhōng zhū tiān suī hù yì wú hù zhě bù xíng è gù mián
睡眠中，诸天虽护，亦无护者，不行恶故；眠

bú è mèng wú yǒu bú shàn lí shuì mián gù mìng zhōng zhī hòu
不恶梦，无有不善，离睡眠故；命终之后，

suī shēng fàn tiān yì wú suǒ shēng dé zì zài gù shànnán zǐ fū
虽生梵天，亦无所生，得自在故。善男子，夫

xiū cí zhě néng dé chéng jiù rú shì wú liàng wú biāngōng dé
修慈者，能得成就如是无量无边功德。

shànnán zǐ shì dà niè pán wēi miào jīng diǎn yì néng chéng
“善男子，是大涅槃微妙经典，亦能成

jiù rú shì wú liàng wú biāngōng dé zhū fó rú lái yì dé chéng jiù rú
就如是无量无边功德，诸佛如来亦得成就如

²⁰⁹ 大正藏：当知是慈是声闻慈也

²¹⁰ 大正藏：悟

²¹¹ 大正藏：悟

shì wú liàng wú biāngōng dé
是无量无边功德。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn pú sà mó hē sà suǒ yǒu sī
迦叶菩萨白佛言：“世尊！菩萨摩诃萨所有思
wéi xī shì zhēn shí shēngwén yuánjué fēi zhēn shí zhě yī qiè zhòng
惟悉是真实，声闻、缘觉非真实者，一切众
shēng hé gù bù yǐ pú sà wēi lì děngshòukuài lè ruò zhū zhòngshēng
生何故不以菩萨威力等受快乐？若诸众生
shí bù dé lè dāng zhī pú sà suǒ xiū cí xīn wéi wú lì yì
实不得乐，当知菩萨所修慈心为无利益。”

fó yán shànnán zǐ pú sà zhī cí fēi bú lì yì shànnán
佛言：“善男子，菩萨之慈非不利益。善男
zǐ yǒuzhūzhòngshēng huò bì shòu kǔ huò yǒu bú shòu ruò yǒuzhòng
子，有诸众生，或必受苦，或有不受。若有众
shēng bì shòu kǔ zhě pú sà zhī cí wéi wú lì yì wèi yī chǎn tí
生必受苦者，菩萨之慈为无利益，谓一阐提。
ruò yǒushòu kǔ bú bì dìngzhě pú sà zhī cí zé wéi lì yì lìng bǐ
若有受苦不必定者，菩萨之慈则为利益，令彼
zhòngshēng xī shòukuài lè
众生悉受快乐。

shànnán zǐ pì rú yǒurén yáojiàn shī zǐ hǔ bào
“善男子，譬如有人，遥见师子、虎、豹、
cháiláng luó chà guǐ děng zì ránshēng bù yè xíngjiàn wù yì shēng
豺狼、罗刹鬼等，自然生怖，夜行见机，亦生
kǒng²¹² wèi shànnán zǐ rú shì zhū rén zì rán bù wèi zhòngshēng rú
恐²¹²畏。善男子，如是诸人自然怖畏，众生如
shì jiàn xiū cí zhě zì ránshòu lè shànnán zǐ yǐ shì yì gù
是，见修慈者，自然受乐。善男子，以是义故，
pú sà xiū cí shì shí sī wéi fēi wú lì yì
菩萨修慈是实思惟，非无利益。

shànnán zǐ wǒ shuō shì cí yǒu wú liàngmén suǒ wèishéntōng
“善男子，我说是慈有无量门，所谓神通。
shànnán zǐ rú tí pó dá jiào ā shé shì yù hài rú lái shì shí wǒ
善男子，如提婆达教阿阁世欲害如来，是时，我
rù wángshè dà chéng cì dì qǐ shí ā shé shì wáng jí fàng hù cái
入王舍大城次第乞食，阿阁世王即放护财

²¹² 大正藏：怖

kuáng zuì zhī xiàng yù lìng hài wǒ jí zhū dì zǐ qí xiàng ěr shí tà
 狂醉之象，欲令害我及诸弟子。其象尔时，蹋
 shā wú liàng bǎi qiānzhòngshēng zhòngshēng sǐ yǐ duōyǒuxuè qì
 杀无量百千众生。众生死已，多有血气，
 shì xiàng xiù yǐ kuáng zuì bèi cháng jiàn wǒ yì cóng pī fú chì sè
 是象嗅已，狂醉倍常，见我翼从，被服赤色，
 wèi hū shì xuè ér fù jiàn qù wǒ dì zǐ zhōng wèi lí yù zhě sì
 谓呼是血，而复见趣。我弟子中，未离欲者，四
 sàn²¹³ chí zǒu wéi chú ā nán ěr shí wáng shě chéng zhōng²¹⁴ yī
 散²¹³驰走，唯除阿难。尔时，王舍城中²¹⁴，一
 qiè rén míntóng shí jǔ shēngháo kū liú lèi²¹⁵ zuò rú shì yán guài zāi
 切人民同时举声号哭流泪²¹⁵，作如是言：‘怪哉！
 rú lái jīn rì zhōng²¹⁶ mò rú hé zhèng jué yī dàn sǎn huài shì shí
 如来今日终²¹⁶没，如何正觉一旦散坏？’是时，
 tiáo dá xīn shēng huān xǐ qú tán shā mén miè mò shèn shàn cóng jīn yǐ
 调达心生欢喜：‘瞿昙沙门灭没甚善！从今已
 wǎng zhēn shì bú xiàn kuài zāi cǐ jì wǒ yuàn dé suì
 往真是现，快哉此计！我愿得遂。’

shàn nán zǐ wǒ yú ěr shí wèi yù xiáng fú hù cái xiàng gù
 “善男子，我于尔时，为欲降伏护财象故，
 jí rù cí dìng shū shǒu shì zhī jí yú wǔ zhǐ chū wǔ shī zǐ shì xiàng
 即入慈定，舒手示之，即于五指出五师子。是象
 jiàn yǐ qí xīn bù wèi shī dà xiǎo biàn²¹⁷ jǔ shēn tóu dì jìng lǐ
 见已，其心怖畏，失大小便²¹⁷，举身投地，敬礼
 wǒ zú shàn nán zǐ wǒ shí shǒu zhǐ shí wú shī zǐ²¹⁸ nǎi shì xiū
 我足。善男子，我时手指，实无师子²¹⁸，乃是修
 cí shàngēn lì gù lìng bǐ tiáo fú
 慈善根力故，令彼调伏。

fù cì shàn nán zǐ wǒ yù niè pán shǐ chū fā zú xiàng
 “复次，善男子，我欲涅槃，始初发足向
 jū shī nà chéng yǒu wǔ bǎi lì shì yú qí zhōng lù píng zhì sǎo sǎ
 拘尸那城，有五百力士，于其中路，平治扫洒。

²¹³ 大正藏：怖

²¹⁴ 大正藏：王舍大城之中

²¹⁵ 大正藏：举声啼哭号泣

²¹⁶ 大正藏：灭

²¹⁷ 大正藏：其心怖畏，寻即失粪

²¹⁸ 大正藏：善男子，我于尔时，手五指头实无师子

zhōngyǒu yī shí zhòng yù jǔ yí²¹⁹ jìn lì bù néng wǒ shí liánmǐn
 中有一石，众欲举移²¹⁹，尽力不能。我时怜悯，
 jí qǐ cí xīn bǐ zhū lì shì xún jí jiàn wǒ yǐ zú mǔ²²⁰ zhǐ jǔ cǐ
 即起慈心。彼诸力士，寻即见我以足拇²²⁰指举此
 dà shí zhì zhì xū kōng huán yǐ shǒu jiē ān zhì yòuzhǎng chuīlǐng
 大石，掷置虚空，还以手接，安置右掌，吹令
 suì mò fù huán hé zhī²²¹ lìng bǐ lì shì gònggāo xīn xī jí wèi
 碎沫，复还合之²²¹，令彼力士，贡高心息，即为
 lüè shuō zhǒng zhǒng fǎ yào lìng qí jù fā ā nòuduō luó sānmiǎosān pú
 略说种种法要，令其俱发阿耨多罗三藐三菩
 tí xīn shànnán zǐ rú lái ěr shí shí bù yǐ zhǐ jǔ cǐ dà shí zài
 提心。善男子，如来尔时，实不以指举此大石在
 xū kōngzhōng huán zhì yòuzhǎng chuīlǐng suì mò fù hé rú běn
 虚空中，还置右掌，吹令碎沫，复合如本。
 shànnán zǐ dāng zhī jí shì cí shàngēn lì lìng zhū lì shì jiàn rú shì
 善男子，当知即是慈善根力，令诸力士见如是
 shì
 事。

fù cì shànnán zǐ cǐ nántiānzhúyǒu yī dà chéng míng
 “复次，善男子，此南天竺有一大城，名
 shǒu bō luó yú shì chéngzhōng yǒu yī zhǎngzhě míngyuē lú zhì
 首波罗。于是城中，有一长者，名曰卢至，
 wéizhòngdǎozhǔ yǐ yú guò qù wú liàng fó suǒ zhí²²² zhū shàn běn
 为众导主，已于过去无量佛所，植²²²诸善本。
 shànnán zǐ bǐ dà chéngzhōng yī qiè rén mín xìn fú xié dào fèng
 善男子，彼大城中，一切人民信伏邪道，奉
 shì ní qián²²³ wǒ shí yù dù bǐ zhǎngzhě gù cóngwángshè chéng
 事尼乾²²³。我时，欲度彼长者故，从王舍城
 zhì bǐ chéng yì qí jiānxiāng qù²²⁴ liù shí wǔ yóuxún fó yǔ dà zhòng
 至彼城邑。其间相去²²⁴六十五由旬，佛与大众
 bù xíng ér wǎng²²⁵ wèi yù huà dù bǐ zhū rén gù ní qiánwén wǒ yù zhì
 步行而往²²⁵，为欲化度彼诸人故。尼捷闻我欲至

²¹⁹ 大正藏：弃

²²⁰ 大正藏：母

²²¹ 大正藏：复还聚合

²²² 大正藏：殖

²²³ 大正藏：捷

²²⁴ 大正藏：其路中间相去

²²⁵ 大正藏：...六十五由旬由旬，步涉而往

bǐ chéng²²⁶ jí zuò shì niàn shā mén qú tán ruò zhì cǐ zhě cǐ zhū
 彼城²²⁶，即作是念：‘沙门瞿昙若至此者，此诸
 rén mín biàn dāng shě wǒ bú fù gòng jǐ²²⁷ wǒ děng qióng cuì rú
 人民，便当舍我，不复供给²²⁷。我等穷悴，如
 hé cún huó²²⁸ zhū ní qián²²⁹ bèi gè gè fēn bù²³⁰ gào bǐ chéng rén
 何存活²²⁸？’诸尼捷²²⁹辈各各分布²³⁰，告彼城人：
 shā mén qú tán jīn yù lái cǐ rán zhū²³¹ shā mén wěi qì fù mǔ
 ‘沙门瞿昙今欲来此，然诸²³¹沙门，委弃父母，
 dōng xī chí chěng suǒ zhì zhī chù néng lìng tǔ dì wǔ gǔ bù dēng
 东西驰骋，所至之处，能令土地，五谷不登
²³² rén mín jī jǐn sǐ wáng zhě zhòng bìng shòu xiāng xún wú kě jiù
²³²，人民饥谨，死亡者众，病瘦相寻，无可救
 jiě qú tán wú lài chún jiāng zhū è luó chà guǐ shén yǐ wéi shì cóng
 解。瞿昙无赖，纯将诸恶罗刹鬼神以为侍从，
 wú fù wú mǔ gū qióng zhī rén ér jiù²³³ zī qǐ wèi zuò mén tú suǒ
 无父、无母、孤穷之人而就²³³咨启为作门徒，所
 kě jiào zhào chún shuō xū kōng suí qí zhì chù chū wú ān lè
 可教诏，纯说虚空，随其至处，初无安乐。’
 bǐ rén wén yǐ jí huái bù wèi tóu miàn jìng lǐ ní qián²³⁴ zǐ zú bái
 彼人闻已，即怀怖畏，头面敬礼尼捷²³⁴子足，白
 yán dà shī wǒ děng jīn zhě dāng shè hé jì ní qián²³⁵ dá
 言：‘大师！我等今者，当设何计？’尼捷²³⁵答
 yán shā mén qú tán xìng hào cóng lín liú quán qīng shuǐ wài shè
 言：‘沙门瞿昙性好丛林、流泉、清水，外设
 yǒu zhě yí yīng huǐ huài²³⁶ rǔ děng biàn kě xiāng yǔ chū chéng zhǎn
 有者，宜应毁²³⁶坏。汝等便可相与出城，斩
 fá lín mù wù lìng yǒu yí²³⁷ liú quán jǐng chí tián yǐ chòu huī²³⁸
 伐林木，勿令有遗²³⁷，流泉、井、池填以臭秽²³⁸。

226 大正藏：彼众尼捷闻我欲至首波罗城

227 大正藏：更不供给

228 大正藏：我等穷顿，奈何自活

229 大正藏：捷

230 大正藏：散

231 大正藏：彼

232 大正藏：谷米不登

233 大正藏：来

234 大正藏：捷

235 大正藏：捷

236 大正藏：破

237 大正藏：...相与出城，诸有之处斫伐令尽，莫使有遗

238 大正藏：流泉、井、池悉置粪尸

jiān bì chéngmén gè yán qì zhàng dāng bì fáng hù qín zì gù shǒu
坚闭城 门，各严器 仗，当壁防护，勤自固守。

bǐ shè lái zhě mò lìng dé qián ruò bù qiánzhě rǔ dāng ān wěn
彼设来者，莫令得前。若不前者，汝当安隐。

wǒ děng yì dāngzuòzhǒngzhǒngshù lìng bǐ qú tán fù dào huán qù
我等亦当作种 种 术，令彼瞿昙复道还去。’

bǐ zhū rén mín wén shì yǔ yǐ jìng fèng²³⁹ shī xíng zhǎn fá shù mù wū
彼诸人民闻是语已，敬奉²³⁹施行，斩伐树木，污

rǔ zhū shuǐ zhuāng yán qì zhàng lǎo zì fáng hù
辱诸水，庄 严器 仗，牢自防护。

shàn nán zǐ wǒ yú ěr shí zhì bǐ chéng yǐ bú jiàn yī
“善男子，我于尔时，至彼城已，不见一

qiè shù mù cóng lín wéi jiàn zhū rén zhuāng yán qì zhàng dāng bì zì shǒu
切树木丛林，唯见诸人庄 严器 仗，当壁自守。

jiàn shì shì yǐ xún shēng lián mǐn cí xīn xiàng zhī suǒ yǒu shù mù
见是事已，寻生怜悯，慈心向之，所有树木，

huán shēng rú běn fù gèng shēng zhǎng qí yú zhū shù bù kě chēng jì
还生如本，复更生长，其余诸树不可称计。

hé chí jǐng quán²⁴⁰ qí shuǐ qīng jìng yíng mǎn qí zhōng rú qīng liú lí
河池、井泉²⁴⁰其水清净，盈满其中如青琉璃，

shēng zhòng zá huā mí fù qí shàng biàn qí chéng bì wéi gān liú lí
生众杂华弥覆其上，变其城壁为紺琉璃。

chéng nèi rén mín xī dé chè jiàn wǒ jí dà zhòng mén zì kāi pì wú
城内人民悉得彻见我及大众，门自开辟，无

néng zhì zhě suǒ yán qì zhàng biàn chéng zá huā lú zhì zhǎng zhě ér wéi
能制者，所严器仗变成杂华。卢至长者而为

shàng shǒu yǔ qí rén mín jù gòng xiāng suí lái zhì wǒ suǒ²⁴¹ wǒ
上首，与其人民，俱共相随，来至我所²⁴¹。我

jí wèi shuō zhǒng zhǒng fǎ yào lìng bǐ zhū rén yī qiē jiē fā ā nù duō
即为说种 种 法要，令彼诸人一切皆发阿耨多

luó sān miǎo sān pú tí xīn
罗三藐三菩提心。

shàn nán zǐ wǒ yú ěr shí shí bú huà zuò zhǒng zhǒng shù mù
“善男子，我于尔时，实不化作种 种 树木、

²³⁹ 大正藏：诺

²⁴⁰ 大正藏：泉井

²⁴¹ 大正藏：往至佛所

qīngjìng liú shuǐyíngmǎn hé chí biàn qí běnchéngwéigàn liú lí lìng bǐ
清淨流水盈滿河池、變其本城為紺琉璃、令彼
rén mínchèjiàn wǒ shēn kāi qí chéngmén²⁴² qì zhàngwéihuā shànnán
人民徹見我身開其城門²⁴²、器仗為華。善男
zǐ dāng zhī jiē shì cí shàngēn lì néng lìng bǐ rén jiàn rú shì shì
子，當知皆是慈善根力，能令彼人，見如是事。

fù cì shànnán zǐ shè wèichéngyǒu pó luó mén nǚ²⁴³
“復次，善男子，舍衛城有婆羅門女²⁴³，
míng²⁴⁴ pó sī zhà wéiyǒu yī zǐ ài zhī shènzòng yù bìngmìngzhōng
名²⁴⁴婆私咤，唯有一子，愛之甚重，遇病命終。

ěr shí nǚ rén chóu dú rù xīn kuánguàn shī xìng luǒ shēn wú chǐ
爾時，女人愁毒入心，狂亂失性，裸身無耻，
yóuxíng sì qú tí kū shī shēng chàngyán zǐ zǐ rǔ hé chù
游行四衢，啼哭失聲，唱言：‘子子！汝何處

qù zhōubiànchéng yì wú yǒu xiū²⁴⁵ yǐ ér shì nǚ rén yǐ
去？’周遍城邑，無有休²⁴⁵已。而是女人，已

yú xiān fó zhí zhòng dé běn shànnán zǐ wǒ yú shì nǚ qǐ cí mǐn
于先佛，植眾德本。善男子，我于是女起慈憫

xīn shì shí nǚ rén jí dé jiàn wǒ biànshēng zǐ xiǎng huán dé běn
心。是時，女人即得見我，便生子想，還得本

xīn qiánbào wǒ shēn rú ài zǐ fǎ wǒ shí jí gào shì zhě ā nán
心，前抱我身如愛子法。我時，即告侍者阿難：

rǔ kě chí yī yǔ shì nǚ rén jì yǔ yī yǐ biàn wèizhǒngzhǒng
‘汝可持衣與是女人。’既與衣已，便為種種

shuōzhū fǎ yào shì nǚ wén fǎ huān xǐ yǒngyuè fā ā nòuduō luó sān
說諸法要。是女聞法歡喜踊躍，發阿耨多羅三

miǎosān pú tí xīn
藐三菩提心。

shànnán zǐ wǒ yú ěr shí shí fēi bǐ zǐ bǐ fēi wǒ mǔ
“善男子，我于爾時，實非彼子，彼非我母，

yì wú bào chí shànnán zǐ dāng zhī jiē shì cí shàngēn lì lìng bǐ
亦無抱持。善男子，當知皆是慈善根力，令彼

nǚ rén jiàn rú shì shì
女人，見如是事。

²⁴² 大正藏：令彼人民徹見于我開其城門

²⁴³ 大正藏：舍衛城中有婆羅門女

²⁴⁴ 大正藏：姓

²⁴⁵ 大正藏：疲

fù cì shànnán zǐ bō luó nài chéngyǒuyōu pó yí
 “复次，善男子，波罗奈²⁴⁶城有优婆夷，
 míng mó hē sī nà dá duō²⁴⁷ yǐ yú guò qù wú liàng xiān fó zhòng zhū
 名摩诃斯那达多²⁴⁷，已于过去无量先佛种诸
 shàngēn shì yōu pó yí xià jiǔ shí rì qū qǐng zhòng sēng²⁴⁸ fèng shī
 善根。是优婆夷，夏九十日屈请众僧²⁴⁸，奉施
 yī yào shì shí zhòng zhōng yǒu yī bǐ qiū shēn yīng zhòng bìng liáng
 医药。是时，众中有一比丘，身婴重病，良
 yī zhěn zhī dāng xū ròu yào ruò dé ròu zhě bìng zé kě chú ruò
 医诊之，当须肉药。若得肉者，病则可除；若
 bù dé ròu mìng jiāng bù quán shí yōu pó yí wén yī cǐ yán xún
 不得肉，命将不全。时，优婆夷闻医此言，寻
 chí huáng jīn biàn zhì shì lǐ chàng rú shì yán shéi yǒu ròu mài
 持黄金，遍至市里，唱如是言：‘谁有肉卖？
 wú yù mǎi zhī²⁴⁹ ruò yǒu ròu zhě dāng děng yǔ jīn zhōu biàn chéng
 吾欲买之²⁴⁹。若有肉者，当等与金。’周遍城
 shì xī²⁵⁰ bù néng dé shì yōu pó yí xún zì qǔ dāo gē qí gǔ²⁵¹
 市，悉²⁵⁰不能得。是优婆夷寻自取刀，割其股²⁵¹
 ròu qiè yǐ wéi gēng²⁵² xià zhǒng zhǒng xiāng shī bìng bǐ qiū bǐ
 肉，切以为羹²⁵²，下种种香，施²⁵³病比丘。比
 qiū fú yǐ bìng jí dé chài shì yōu pó yí huàn chuāng kǔ nǎo bù
 丘服已，病即得差。是优婆夷患疮苦恼，不
 néng kān rěn jí fā shēng yán nā mó fó tuó nā mó fó tuó
 能堪忍，即发声言：‘南无佛陀！南无佛陀！’
 wǒ yú ěr shí zài shè wèi chéng wén qí yīn shēng yú shì nǚ rén qǐ
 我于尔时，在舍卫城，闻其音声，于是女人起
 dà cí xīn shì nǚ xún jiàn wǒ chí liáng yào tú qí chuāng shàng huán fù
 大慈心。是女寻见我持良药涂其疮上，还复
 rú běn wǒ jí wèi shuō zhǒng zhǒng miào²⁵⁵ fǎ wén fǎ huān xǐ²⁵⁶
 如本。我即为说²⁵⁴种种妙²⁵⁵法，闻法欢喜，

²⁴⁶ 大正藏：捺

²⁴⁷ 大正藏：字曰摩诃斯那达多

²⁴⁸ 大正藏：九十日请命众僧

²⁴⁹ 大正藏：吾以金买

²⁵⁰ 大正藏：求

²⁵¹ 大正藏：髀

²⁵² 大正藏：臙

²⁵³ 大正藏：送

²⁵⁴ 大正藏：合

²⁵⁵ 大正藏：其

fā ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí xīn
发阿耨多罗三藐三菩提心。

shànnán zǐ wǒ yú ěr shí shí bù wǎng zhì bō luó nài²⁵⁷
“善男子，我于尔时，实不往至波罗奈²⁵⁷

chéng chíyào tú bǐ²⁵⁸ yōu pó yí shēn²⁵⁹ shànnán zǐ dāng zhī jiē
城，持药涂彼²⁵⁸优婆夷身²⁵⁹。善男子，当知皆

shì cí shàngēn lì lìng bǐ nǚ rén jiàn rú shì shì
是慈善根力，令彼女人，见如是事。

fù cì shànnán zǐ tiáo dá è rén tān bù zhī zú duō fú
“复次，善男子，调达恶人贪不知足，多服

sū gù tóutòng fù mǎn shòu dà kǔ nǎo bù néngkānrěn fā rú
酥故，头痛腹满，受大苦恼，不能堪忍。发如

shì yán ná mó fó tuó ná mó fó tuó wǒ shí zhù zài yōuchán
是言：‘南无佛陀！南无佛陀！’我时，住在优禅

ní chéng wén jī yīn shēng jí shēng cí xīn ěr shí tiáo dá xún
尼城，闻其音声，即生慈心。尔时，调达寻

biànjiàn wǒ wǎng²⁶⁰ zhì qí suǒ shǒu mó tóu fù shòu yǔ yántāng ér lìng
便见我往²⁶⁰至其所，手摩头腹，授与盐汤而令

fú zhī fú yǐ píng fù
服之，服已平复。

shànnán zǐ wǒ shí bù wǎng dī²⁶¹ pó dá suǒ mó qí tóu fù
“善男子，我实不往提²⁶¹婆达所摩其头腹，

shòutānglǐng fú shànnán zǐ dāng zhī jiē shì cí shàngēn lì lìng tí
授汤令服。善男子，当知皆是慈善根力，令提

pó dá jiàn rú shì shì²⁶²
婆达，见如是事。

fù cì shànnán zǐ jiāo sà luó guó yǒuzhūqún zéi qí shù
“复次，善男子，憍萨罗国有诸群贼，其数

wǔ bǎi qúndǎngchāo jié wéi hài zī shèn bō sī nì wáng huàn qí
五百，群党抄劫，为害滋甚。波斯匿王患其

²⁵⁶ 大正藏：说

²⁵⁷ 大正藏：捺

²⁵⁸ 大正藏：是

²⁵⁹ 大正藏：疮

²⁶⁰ 大正藏：往；永乐北藏及龙藏：住

²⁶¹ 大正藏：调

²⁶² 大正藏：调

zòngbào qiǎnbīng sì bǔ dé yǐ tiǎoyǎn²⁶³ zhú²⁶⁴ zhuó hēi àn cóng
纵暴，遣兵伺捕，得已挑眼²⁶³，逐²⁶⁴著黑暗丛
lín zhī xià shì zhūqún zéi yǐ yú xiān fó zhí zhòng dé běn jì
林之下。是诸群贼，已于先佛，植众德本，既
shī mù yǐ shòu dà kǔ nǎo gè zuò shì yán nán mó fó tuó nán
失目已，受大苦恼，各作是言：‘南无佛陀！南
mó fó tuó wǒ děng jīn zhě wú yǒu jiù hù tí kū háotáo wǒ shí
无佛陀！我等今者无有救护。’啼哭号咷。我时，
zhù zài qí huánjīng shè wén qí yīn shēng jí shēng cí xīn shí yǒu
住在祇洹精舍，闻其音声，即生慈心。时，有
liángfēngchuīxiāngshānzhōngzhōngzhōngxiāngyào mǎn qí yǎnkuàng xún
凉风吹香山中种种香药，满其眼眶，寻
huán dé yǎn rú běn bú yì zhū zéi kāi yǎn jí jiàn rú lái zhù lì qí
还得眼，如本不异。诸贼开眼，即见如来住立其
qián ér wèishuō fǎ zéi wén fǎ yǐ fā ā nòuduō luó sānmiǎosān pú
前而为说法。贼闻法已，发阿耨多罗三藐三菩
tí xīn
提心。

shànnán zǐ wǒ yú ěr shí shí bú zuò fēng chuī xiāng shān
“善男子，我于尔时，实不作风吹香山
zhōngzhōngzhōngxiāngyào zhù qí rén qián ér wèishuō fǎ shànnán zǐ
中种种香药，住其人前而为说法。善男子，
dāng zhī jiē shì cí shàngēn lì lìng bǐ qún zéi jiàn rú shì shì
当知皆是慈善根力，令彼群贼，见如是事。

fù cì shànnán zǐ liú lí tài zǐ yǐ yú chī gù fèi jī
“复次，善男子，琉璃太子以愚痴故，废其
fù wáng zì lì wéizhǔ fù niàn sù xián duō hài shì zhōng qǔ wàn
父王，自立为主。复念宿嫌，多害释种，取万
èr qiān shì zhōngzhū nǚ xíng²⁶⁵ yì ěr bí duàn jié shǒu zú tuī zhī
二千释种诸女，刑²⁶⁵劓耳鼻，断截手足，推之
kēngqiàn shí zhū nǚ rénshēnshòu kǔ nǎo zuò rú shì yán nán mó
坑堑。时，诸女人身受苦恼，作如是言：‘南无
fó tuó nán mó fó tuó wǒ děng jīn zhě wú yǒu jiù hù fù dà
佛陀！南无佛陀！我等今者，无有救护。’复大

²⁶³ 大正藏：目

²⁶⁴ 大正藏：遂

²⁶⁵ 大正藏：刖

háo táo shì zhū nǚ rén yǐ yú xiān fó zhòng zhū shàn gēn wǒ yú ěr
号咷。是诸女人，已于先佛种诸善根。我于尔
shí zài zhú lín zhōng wén qí yīn shēng jí qǐ cí xīn zhū nǚ ěr
时，在竹林中，闻其音声，即起慈心。诸女尔
shí jiàn wǒ lái zhì jiā pí luó chéng yǐ shuǐ xǐ chuāng²⁶⁶ yǐ yào tú
时，见我来到迦毗罗城，以水洗创²⁶⁶，以药涂
²⁶⁷ zhī kǔ tòng xún chú ěr bí shǒu zú huán fù rú běn wǒ
²⁶⁷之，苦痛寻除，耳、鼻、手、足还复如本。我
shí jí wèi lüè shuō fǎ yào xī lìng jù fā ā nòng duō luó sān miǎo sān pú
时即为略说法要，悉令俱发阿耨多罗三藐三菩
tí xīn jí yú dà ài dào bǐ qiū ní suǒ rú fǎ chū jiā²⁶⁸ shòu jù
提心，即于大爱道比丘尼所，如法出家²⁶⁸，受具
zú jiè
足戒。

shàn nán zǐ rú lái ěr shí shí bù wǎng zhì jiā pí luó chéng
“善男子，如来尔时，实不往至迦毗罗城
yǐ shuǐ xǐ chuāng²⁶⁹ yào tú zhǐ kǔ²⁷⁰ shàn nán zǐ dāng zhī jiē shì
以水洗创²⁶⁹，药涂止苦²⁷⁰。善男子，当知皆是
cí shàn gēn lì lìng bǐ nǚ rén jiàn²⁷¹ rú shì shì bēi xǐ zhī xīn
慈善根力，令彼女人，见²⁷¹如是事。悲、喜之心
yì fù rú shì
亦复如是。

shàn nán zǐ yǐ shì yì gù pú sà mó hē sà xiū cí sī wéi
“善男子，以是义故，菩萨摩訶萨修慈思惟
jí shì zhēn shí fēi xū wàng yě shàn nán zǐ fū wú liàng zhě bù
即是真实，非虚妄也。善男子，夫无量者，不
kě sī yì pú sà suǒ xíng bù kě sī yì zhū fó suǒ xíng yì bù
可思议；菩萨所行，不可思议；诸佛所行，亦不
kě sī yì shì dà shèng diǎn dà niè pán jīng yì bù kě sī yì
可思议；是大乘典大涅槃经，亦不可思议。

大般涅槃经卷第十四

²⁶⁶ 大正藏：疮

²⁶⁷ 大正藏：傅

²⁶⁸ 大正藏：即于大爱道比丘尼所出家

²⁶⁹ 大正藏：疮

²⁷⁰ 大正藏：傅药止苦

²⁷¹ 大正藏：得

dà bō niè pán jīng juàn dì shí wǔ
大般涅槃经卷第十五

běiliángtiānzhú sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshāmén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

fàn xíng pǐn dì èr shí zhī èr²⁷²
梵行品第二十之二

fù cì shànnán zǐ pú sà mó hē sà xiū cí bēi xǐ
“复次，善男子，菩萨摩诃萨修慈、悲、喜
yǐ dé zhù jí ài yī zǐ zhī dì shànnán zǐ yún hé cǐ²⁷³ dì míng
已，得住极爱一子之地。善男子，云何此²⁷³地名
yuē jí ài fù míng yī zǐ shànnán zǐ pì rú fù mǔ jiàn zǐ ān
曰极爱，复名一子？善男子，譬如父母，见子安
wěn xīn dà huān xǐ pú sà mó hē sà zhù shì dì zhōng yì fù rú
隐，心大欢喜。菩萨摩诃萨住是地中，亦复如
shì shì zhū zhòng shēng tóng yú yī zǐ jiàn xiū shàn zhě shēng dà
是，视诸众生，同于一子，见修善者，生大
huān xǐ shì gù cǐ dì míng yuē jí ài
欢喜。是故，此地名曰极爱。

shànnán zǐ pì rú fù mǔ jiàn zǐ yù huàn xīn shēng kǔ
“善男子，譬如父母，见子遇患，心生苦
nǎo mǎn zhī chóu dú chū wú shě lí pú sà mó hē sà zhù shì dì zhōng
恼，恼之愁毒，初无舍离。菩萨摩诃萨住是地中，
yì fù rú shì jiàn zhū zhòng shēng wéi fán nǎo bìng zhī suǒ chán qiè xīn
亦复如是，见诸众生为烦恼病之所缠切，心
shēng chóu nǎo yōu niàn rú zǐ shēn zhū máo kǒng xuè jiē liú chū shì
生愁恼，忧念如子，身诸毛孔血皆流出。是
gù cǐ dì míng wéi yī zǐ
故，此地名为一子。

²⁷² 大正藏：梵行品之二

²⁷³ 大正藏：是

shànnán zǐ rú rén xiǎo shí shí qǔ tǔ kuài huì wù²⁷⁴
“善男子，如人小时，拾取土块、秽物、

wǎ shí kū gǔ mù zhī zhì yú kǒu zhōng fù mǔ jiàn yǐ kǒng wéi
瓦石、枯骨、木枝置于口中，父母见已，恐为

qí huàn zuǒ shǒu zhuō tóu yòu shǒu tiǎo chū pú sà mó hē sà zhù shì
其患，左手捉头，右手挑出。菩萨摩诃萨住是

dì zhōng yì fù rú shì jiàn zhū zhòng shēng fǎ shēn wèi zēng huò xíng
地中，亦复如是，见诸众生法身未增，或行

shēn kǒu yì yè bú shàn pú sà jiàn yǐ zé yǐ zhì shǒu bá zhī
身、口、意业不善，菩萨见已，则以智手拔之

lìng chū bú yù lìng bǐ liú zhuǎn shēng sǐ shòu zhū kǔ nǎo shì gù
令出，不欲令彼流转生死，受诸苦恼。是故，

cǐ dì fù míng yī zǐ
此地复名一子。

shànnán zǐ pì rú fù mǔ suǒ ài zhī zǐ shě ér zhōng wáng
“善男子，譬如父母，所爱之子舍而终亡，

fù mǔ chóu nǎo yuàn yǔ bìng mìng pú sà yì ěr jiàn yī chǎn tí duò
父母愁恼，愿与并命。菩萨亦尔，见一阐提堕

yú dì yù yì yuàn yǔ jù shēng dì yù zhōng hé yǐ gù shì yī
于地狱，亦愿与俱生地狱中。何以故？是一

chǎn tí ruò shòu kǔ shí huò shēng yī niàn gǎi huǐ zhī xīn wǒ jí dāng
阐提若受苦时，或生一念改悔之心，我即当

wèi shuō zhǒng zhǒng fǎ lìng bǐ dé shēng yī niàn shàn gēn shì gù cǐ
为说种种法，令彼得生一念善根。是故，此

dì fù míng yī zǐ
地复名一子。

shànnán zǐ pì rú fù mǔ wéi yǒu yī zǐ qí zǐ shuì wù
“善男子，譬如父母，唯有一子，其子睡寤、

xíng zhù zuò wò xīn cháng niàn zhī ruò yǒu zuì jiù shàn yán yòu yù
行住、坐卧，心常念之，若有罪咎，善言诱喻

²⁷⁵ bù jiā qí è pú sà mó hē sà yì fù rú shì jiàn zhū zhòng shēng
，不加其恶。菩萨摩诃萨亦复如是，见诸众生，

ruò duò dì yù chù shēng è guǐ huò rén tiān zhōng zào zuò shàn è
若堕地狱、畜生、饿鬼、或人天中，造作善恶，

xīn cháng niàn zhī chū bú fàng shě ruò xíng zhū è zhōng bù shēng chēn
心常念之，初不舍；若行诸恶，终不生瞋，

²⁷⁴ 大正藏：粪秽；永乐北藏及龙藏：秽物

²⁷⁵ 大正藏：谕

yǐ è jiā zhī shì gù cǐ dì fù míng yī zǐ
以恶加之。是故，此地复名一子。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn rú fó suǒ shuō qí yán
迦叶菩萨白佛言：“世尊！如佛所说，其言

mì mì wǒ jīn zhì qiǎn yún hé néng jiě ruò zhū pú sà zhù yī zǐ dì
秘密，我今智浅，云何能解？若诸菩萨住一子地

néng rú shì zhě yún hé rú lái xī wéi guó wáng xíng pú sà dào shí duàn
能如是者，云何如来昔为国王行菩萨道时，断

jué ěr suǒ pó luó mén mìng ruò dé cǐ dì zé yīng hù niàn ruò bù
绝尔所婆罗门命？若得此地，则应护念；若不

dé zhě fù hé yīn yuán bú duò dì yù ruò shǐ děng shì yī qiè zhòng
得者，复何因缘不堕地狱？若使等视一切众

shēng tóng yú zǐ xiǎng rú luó hóu luó hé gù fù xiàng tí pó dá duō
生同于子想，如罗睺罗，何故复向提婆达多

shuō rú shì yán chī rén wú xiū shí rén tì tuò lìng bǐ wén yǐ
说如是言：‘痴人无羞，食人洩²⁷⁶唾。’令彼闻已，

shēng yú chēn hèn qǐ bú shàn xīn chū fó shēn xuè tí pó dá duō zào
生于瞋恨，起不善心，出佛身血。提婆达多造

shì è yǐ rú lái fù jì dāng duò dì yù yī jié shòu zuì shì zūn
是恶已，如来复记当堕地狱一劫受罪。世尊！

rú shì zhī yán yún hé yú yì bù xiāng wéi bèi shì zūn xū pú tí zhě
如是之言云何于义不相违背？世尊！须菩提者，

zhù xū kōng dì fán yù rù chéng qiú qǐ yǐn shí yào xiāng guān rén ruò yǒu
住虚空地，凡欲入城求乞饮食要先观人。若有

yú jǐ shēng xián jí xīn zé zhǐ bù xíng nǎi zhì jí jī yóu bù xíng qǐ
于己生嫌嫉心，则止不行；乃至极饥，犹不行乞。

hé yǐ gù shì xū pú tí cháng zuò shì niàn wǒ yì wǎng xī yú
何以故？是须菩提常作是念：‘我忆往昔，于

fú tián suǒ shēng yī è niàn yóu shì yīn yuán duò dà dì yù shòu zhǒng
福田所生一恶念，由是因缘，堕大地狱，受种

zhǒng kǔ wǒ jīn nìng jī zhōng rì bù shí zhōng bú lìng bǐ yú wǒ
种苦。我今宁饥，终日不食，终不令彼于我

qǐ xián duò yú dì yù shòu zhū kǔ nǎo²⁷⁷ fù zuò shì niàn ruò yǒu
起嫌，堕于地狱受诸苦恼²⁷⁷。’复作是念：‘若有

zhòng shēng xián wǒ lì zhě wǒ dāng zhōng rì duān zuò bù qǐ ruò yǒu
众生，嫌我立者，我当终日端坐不起；若有

²⁷⁶ 大正藏：涕

²⁷⁷ 大正藏：堕于地狱受苦恼也；永乐北藏及龙藏：堕于地狱受诸苦恼

zhòngshēng xián wǒ zuò zhě wǒ dāng zhōng rì lì bù yí chù xíng
众 生，嫌我坐者，我当 终 日立不移处；行、
wò yì ěr shì xū pú tí hù zhòngshēng gù shàng qǐ shì xīn
卧亦尔。’是须菩提，护 众 生 故，尚 起是心，
hé kuàng pú sà pú sà ruò dé yī zǐ dì zhě hé yuán rú lái chū shì
何 况 菩萨？菩萨若得一子地者，何缘如来出是
cū yán shǐ zhūzhòngshēng qǐ zhòng è xīn
粗言，使诸 众 生 起重 恶心？”

fó gào jiā shè rǔ jīn bù yīng zuò rú shì nán yán fó
佛告迦叶：“汝今不应作²⁷⁸如是难，言：‘佛
rú lái wèi zhūzhòngshēng zuò fán nǎo yīn yuán shàn nán zǐ jiǎ shǐ wén
如来为诸 众 生 作烦恼因缘。’善男子，假使蚊
zuǐ néng jìn hǎi dǐ rú lái zhōng bú wèi zhūzhòngshēng zuò fán nǎo yīn
嘴能尽海底，如来 终 不为诸 众 生 作烦恼因
yuán
缘。

shàn nán zǐ jiǎ lìng dà dì xī wéi fēi sè shuǐ wéi jiān xiàng
“善男子，假令大地悉为非色，水为坚²⁷⁹相，
huǒ wéi lěng xiàng fēng wéi zhù xiàng sān bǎo fó xìng jí yǐ xū kōng zuò wú
火为冷相，风为住相，三宝佛性及以虚空作无
cháng xiàng rú lái zhōng bú wèi zhūzhòngshēng zuò fán nǎo yīn yuán
常 相，如来 终 不为诸 众 生 作烦恼因缘。

shàn nán zǐ jiǎ shǐ huǐ fàn sì zhòng jìn zuì jí yī chǎn tí
“善男子，假使毁犯四 重 禁罪及一阐提
bàng zhèng fǎ zhě xiàn shēn dé chéng shí lì wú wèi sān shí èr xiàng
谤 正 法者，现身得 成 十力、无畏、三十二相、
bā shí zhǒng hǎo rú lái zhōng bú wèi zhūzhòngshēng zuò fán nǎo yīn yuán
八十 种 好，如来 终 不为诸 众 生 作烦恼因缘。

shàn nán zǐ jiǎ shǐ shēng wén pì zhī fó děng cháng zhù
“善男子，假使声 闻、辟支佛等，常 住
bú biàn rú lái zhōng bú wèi zhūzhòngshēng zuò fán nǎo yīn yuán
不变，如来 终 不为诸 众 生 作烦恼因缘。

shàn nán zǐ jiǎ shǐ shí zhù zhū pú sà děng fàn sì zhòng jìn
“善男子，假使十住诸菩萨等犯四 重 禁、
zuò yī chǎn tí fěi bàng zhèng fǎ rú lái zhōng bú wèi zhūzhòngshēng zuò
作一阐提诽谤 正 法，如来 终 不为诸 众 生 作

²⁷⁸ 大正藏：善男子，汝今不应作；永乐北藏及龙藏：佛告迦叶：“汝今不应作

²⁷⁹ 大正藏：干

fán nǎo yīn yuán

烦恼因缘。

shànnán zǐ jiǎ shǐ yī qiè wú liàngzhòngshēngduàn²⁸⁰ miè fó
“善男子，假使一切无量众生断灭佛

xìng rú lái jiū jìng rù bō niè pán rú lái zhōng bú wèi zhūzhòngshēng
性，如来究竟入般涅槃，如来终不为诸众生

zuò fán nǎo yīn yuán

作烦恼因缘。

shànnán zǐ jiǎ lìng²⁸¹ zhì juànnéng xì fù fēng chǐ néng pò
“善男子，假令掷繖能系缚风，齿能破

tiě zhǎohuài xū mí rú lái zhōng bú wèi zhūzhòngshēngzuò fán nǎo yīn
铁，爪坏须弥，如来终不为诸众生作烦恼因

yuán

缘。

nìng yǔ dú shé tóng gòng yī chù nèi qí liǎngshǒu è shī zǐ kǒu
“宁与毒蛇同共一处，内其两手饿师子口，

qū tuó luó tàn yòng xǐ yù shēn bù yīng fā yán rú lái shì zūn wèi zhū
佉陀罗炭用洗浴身，不应发言：‘如来世尊为诸

zhòngshēngzuò fán nǎo yīn yuán

众生作烦恼因缘。’

shànnán zǐ rú lái zhēn shí néng wèi zhòngshēngduànchú fán
“善男子，如来真实，能为众生断除烦

nǎo zhōng bú wèi zuò fán nǎo yīn yuán²⁸²
恼，终不为作烦恼因缘。

shànnán zǐ rú rǔ suǒ yán rú lái wǎng xī shā pó luó mén
“善男子，如汝所言‘如来往昔杀婆罗门’

zhě shànnán zǐ pú sà mó hē sà nǎi zhì yǐ zǐ shàng bú gù shā
者，善男子，菩萨摩诃萨乃至蚂蚁子尚不故杀，

kuàng pó luó mén pú sà cháng zuò zhǒng zhǒng fāng biàn huì shī zhòng
况婆罗门？菩萨常作种种方便，惠施众

shēng wú liàngshòumìng

生无量寿命。

shànnán zǐ fū shī shí zhě zé wéi shī mìng pú sà mó hē
“善男子，夫施食者，则为施命。菩萨摩诃

²⁸⁰ 大正藏：丧

²⁸¹ 大正藏：使

²⁸² 大正藏：烦恼因也；永乐北藏及龙藏：烦恼因缘

sà xíng tán bō luó mì shí cháng shī zhòngshēng wú liàngshòumìng
萨行檀波罗蜜时，常施众生无量寿命。

shànnán zǐ xiū bù shā jiè dé shòumìngcháng pú sà mó
“善男子，修不杀戒，得寿命长。菩萨摩

hē sà xíng shī bō luó mì shí zé wéi shī yǔ yī qiè zhòngshēng wú liàng
诃萨行尸波罗蜜时，则为施与一切众生无量

shòumìng shànnán zǐ shènkǒu wú guò dé shòumìngcháng pú sà
寿命。善男子，慎口无过，得寿命长。菩萨

mó hē sà xíng chán tí bō luó mì shí chángquànzhòngshēng mò shēng
摩诃萨行羼提波罗蜜时，常劝众生莫生

yuànxiǎng tuī zhí yú rén yǐn qū xiàng jǐ wú suǒzhēng²⁸³ sòng dé
怨想，推直于人，引曲向己，无所争²⁸³讼，得

shòumìngcháng shì gù pú sà xíng chán tí bō luó mì shí yǐ shī
寿命长。是故，菩萨行羼提波罗蜜时，已施

zhòngshēng wú liàngshòumìng
众生无量寿命。

shànnán zǐ jīng qín xiū shàn dé shòumìngcháng pú sà
“善男子，精勤修善，得寿命长。菩萨

mó hē sà xíng pí lí yē bō luó mì shí chángquànzhòngshēng qín xiū
摩诃萨行毗梨耶波罗蜜时，常劝众生，勤修

shàn fǎ zhòngshēngxíng yǐ dé wú liàngshòu²⁸⁴ shì gù pú sà xíng
善法，众生行已，得无量寿²⁸⁴。是故，菩萨行

pí lí yē bō luó mì shí yǐ shī zhòngshēng wú liàngshòumìng
毗梨耶波罗蜜时，已施众生无量寿命。

shànnán zǐ xiū shè xīn zhě dé shòumìngcháng pú sà mó
“善男子，修摄心者，得寿命长。菩萨摩

hē sà xíng chán bō luó mì shí quànzhūzhòngshēng xiū píngděng xīn
诃萨行禅波罗蜜时，劝诸众生修平等心，

zhòngshēngxíng yǐ dé shòumìngcháng shì gù pú sà xíng chán bō
众生行已，得寿命长。是故，菩萨行禅波

luó mì shí yǐ shī zhòngshēng wú liàngshòumìng
罗蜜时，已施众生无量寿命。

shànnán zǐ yú zhūshàn fǎ bú fàng yì zhě dé shòumìng
“善男子，于诸善法不放逸者，得寿命

cháng pú sà mó hē sà xíng bō rě bō luó mì shí quànzhūzhòngshēng
长。菩萨摩诃萨行般若波罗蜜时，劝诸众生

²⁸³ 大正藏：诤

²⁸⁴ 大正藏：得无量寿命

yú zhūshàn fǎ bù shēngfàng yì zhòngshēngxíng yǐ yǐ shì yīn yuán
于诸善法不生放逸，众生行已，以是因缘，
dé shòumìngcháng shì gù pú sà xíng bō rě bō luó mì shí yǐ shī
得寿命长。是故，菩萨行般若波罗蜜时，已施
zhòngshēng wú liàngshòumìng
众生无量寿命。

shànnán zǐ yǐ shì yì gù pú sà mó hē sà yú zhūzhòng
“善男子，以是义故，菩萨摩訶萨于诸众
shēngzhōng wú duómìng
生终无夺命。

shànnán zǐ rǔ xiàngsuǒwèn shā pó luó mén shí dé shì
“善男子，汝向所问：‘杀婆罗门时，得是
dì fǒu shànnán zǐ wǒ shí yǐ dé²⁸⁵ yǐ ài niàn gù duàn qí mìng
地不？’善男子，我时已得²⁸⁵，以爱念故断其命
gēn fēi è xīn yě shànnán zǐ pì rú fù mǔ wéiyǒu yī zǐ
根，非恶心也。善男子，譬如父母，唯有一子，
ài zhī shènzòng fànguānxiàn zhì shì shí fù mǔ yǐ bù wèi gù
爱之甚重，犯官宪制。是时，父母以怖畏故，
ruò bìn ruò shā suī fù²⁸⁶ bìn shā wú yǒu è xīn pú sà mó hē sà
若摈若杀。虽复²⁸⁶摈杀，无有恶心。菩萨摩訶萨
wèi hù zhèng fǎ yì fù rú shì ruò yǒuzhòngshēngbàng dà shèngzhě jí
为护正法亦复如是，若有众生谤大乘者，即
yǐ biān tà kǔ jiā zhì zhī huòduó qí mìng yù lìng gǎi wǎng zūn xiū
以鞭挞苦加治之，或夺其命，欲令改往，遵修
shàn fǎ pú sà yì cháng²⁸⁷ zuò shì sī wéi yǐ hé yīn yuán néng lìng
善法。菩萨意常²⁸⁷作是思惟：‘以何因缘能令
zhòngshēng fā qǐ xìn xīn suí qí fāngbiàn yàodāngwéi zhī
众生发起信心？随其方便，要当为之。’

zhū pó luó ménmìngzhōng zhī hòu shēng ā bí dì yù jí²⁸⁸
“诸婆罗门命终之后，生阿鼻地狱，即²⁸⁸
yǒusānniàn yī zhě zì niàn wǒ cóng hé chù ér lái shēng cǐ ?
有三念：一者，自念：‘我从何处而来生此？’
jí zì zhī cóngrén dào zhōng lái èr zhě zì niàn wǒ jīn suǒshēng
即自知从人道中来；二者，自念：‘我今所生

²⁸⁵ 大正藏：时我已得；永乐北藏及龙藏：我时已得

²⁸⁶ 大正藏：有

²⁸⁷ 大正藏：菩萨常当；永乐北藏及龙藏：菩萨意常

²⁸⁸ 大正藏：则

wéi shì hé chù jí biàn zì zhī shì ā bí yù sān zhě zì niàn
为是何处？’ 即便自知是阿鼻狱；三者，自念：
chéng hé yè yuán ér lái shēng cǐ jí biàn zì zhī chéngbàngfāng
‘乘何业缘而来生此？’ 即便自知乘谤方
děng dà shèngjīng diǎn bú xìn yīn yuán wéi guó zhǔ suǒ shā ér lái shēng
等大乘经典，不信因缘，为国主所杀，而来生
cǐ niàn shì shì yǐ jí yú dà shèngfāngděngjīng diǎnshēng xìn jìng xīn
此。念是事已，即于大乘方等经典生信敬心。
xún shí mìngzhōng shēng gān lù gǔ rú lái shì jiè yú bǐ shòumìng jù
寻时命终，生甘露鼓如来世界，于彼寿命具
zú shí jié shàn nán zǐ yǐ shì yì gù wǒ yú wǎng xī nǎi yǔ
足十劫。善男子，以是义故，我于往昔，乃与
shì rén shí jié shòumìng
是人十劫寿命。

yún hé míngshā shàn nán zǐ ruò rén jué dì yì cǎo
“云何名杀？善男子，若²⁸⁹人掘地、刈草、
zhuó shù zhǎn jié sǐ shī mà lì biān tà yǐ shì yè yuán duò
斫树、斩截死尸、骂詈、鞭挞，以是业缘，堕
dì yù fǒu
地狱不？”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn rú wǒ jiě fó suǒ shuō yì
迦叶菩萨白佛言：“世尊！如我解佛所说义
zhě yīng duò dì yù hé yǐ gù rú fó xī wèi shēng wén shuō fǎ
者，应堕地狱。何以故？如佛昔为声闻说法：
rǔ zhū bǐ qiū yú zhū cǎo mù mò shēng è xīn hé yǐ gù yī
‘汝诸比丘，于诸草木，莫生恶心。何以故？一
qiè zhòng shēng yīn è xīn gù duò yú dì yù
切众生，因恶心故，堕于²⁹⁰地狱。’”

ěr shí fó zàn jiā shè pú sà shàn zāi shàn zāi rú rǔ
尔时，佛赞迦叶菩萨：“善哉！善哉！如汝
suǒ shuō yīng shàn shòu chí shàn nán zǐ ruò yīn è xīn duò dì yù zhě
所说，应善受持。善男子，若因恶心堕地狱者，
pú sà ěr shí shí wú è xīn hé yǐ gù pú sà mó hē sà yú yī
菩萨尔时，实无恶心。何以故？菩萨摩诃萨于一
qiè zhòng shēng nǎi zhì chóng yǐ xī shēng lián mǐn lì yì xīn gù suǒ yǐ
切众生乃至虫蚁，悉生怜悯利益心故。所以

²⁸⁹ 大正藏：有

²⁹⁰ 大正藏：于

zhě hé shàn zhī yīn yuán zhū fāng biàn gù yǐ fāng biàn lì yù lìng zhòng
者何？善知因缘诸方便故，以方便力欲令众
shēng zhòng zhū shàn gēn shàn nán zǐ yǐ shì yì gù wǒ yú ěr shí
生种诸善根。善男子，以是义故，我于尔时，
yǐ shàn fāng biàn suī duó qí mìng ér fēi è xīn
以善方便，虽夺其命，而非恶心。

shàn nán zǐ pó luó mén fǎ ruò shā yǐ zǐ mǎn zú shí chē
“善男子，婆罗门法，若杀蚊子满足十车，
wú yǒu zuì bào wén méng zǎo shī māo zǐ²⁹¹ shī zǐ hǔ láng
无有罪报；蚊虻、蚤虱、猫子²⁹¹、师子、虎狼、
xióng pí zhū è chóng shòu jí yú néng wéi zhòng shēng hài zhě shā
熊罴、诸恶虫兽，及余能为众生害者，杀
mǎn shí chē guǐ shén luó chà jū pán tú jiā luó fù dān nà
满十车；鬼神罗刹、拘槃荼、迦罗、富单那、
diān kuáng gān kū zhū guǐ shén děng néng wéi zhòng shēng zuò ráo hài zhě
颠狂干枯诸鬼神等，能为众生作烧害者，
zhǎn²⁹² duó qí mìng xī wú zuì bào ruò shā è rén zé yǒu zuì bào
斩²⁹²夺其命，悉无罪报。若杀恶人，则有罪报；
shā yǐ bù huǐ zé duò è guǐ ruò néng chàn huǐ sān rì duàn shí
杀已不悔，则堕饿鬼；若能忏悔，三日断食，
qí zuì xiāo miè wú yǒu yí yú ruò hài hé shàng jí qí fù mǔ²⁹³ nǚ
其罪消灭，无有遗余。若害和尚及其父母²⁹³、女
rén jí niú wú shù qiān nián zài dì yù zhōng
人及牛，无数千年在地狱中。

shàn nán zǐ fó jí pú sà zhī shā yǒu sān wèi xià zhōng
“善男子，佛及菩萨知杀有三，谓下、中、
shàng xià zhě yǐ zǐ nǎi zhì yī qiè chù shēng wéi chú pú sà shì xiàn
上。下者，蚊子乃至一切畜生，唯除菩萨示现
shēng zhě shàn nán zǐ pú sà mó hē sà yǐ yuàn yīn yuán shì shòu chù
生者。善男子，菩萨摩訶萨以愿因缘示受畜
shēng shì míng xià shā yǐ xià shā yīn yuán duò yú dì yù chù shēng
生，是名下杀。以下杀因缘堕于地狱、畜生、
è guǐ jù shòu xià kǔ hé yǐ gù shì zhū chù shēng yǒu wēi shàn gēn
饿鬼，具受下苦。何以故？是诸畜生有微善根。

²⁹¹ 大正藏：狸

²⁹² 大正藏：有

²⁹³ 大正藏：若杀和尚，害其父母；永乐北藏及龙藏：若害和尚及其父母

shì gù shā zhě jù shòu zuì bào shì míng xià shā
是故，杀者具受罪报，是名下杀。

zhōngshā zhě cóng fán fū rén zhì ā nà hán shì míng wéi
“中杀者，从凡夫人至阿那含，是名为
zhōng yǐ shì yè yīn duò yú dì yù chù shēng è guǐ jù shòu
中。以是业因，堕于地狱、畜生、饿鬼，具受
zhōng kǔ shì míng zhōngshā
中苦，是名中杀。

shàngshā zhě fù mǔ nǎi zhì ā luó hàn pì zhī fó bì dìng
“上杀者，父母乃至阿罗汉、辟支佛、毕定
pú sà shì míng wéi shàng yǐ shì yè yīn²⁹⁴ duò yú ā bí dà dì yù
菩萨，是名为上。以是业因²⁹⁴，堕于阿鼻大地狱
zhōng jù shòu shàng kǔ shì míng shàngshā
中，具受上苦，是名上杀。

shàn nán zǐ ruò yǒu néng shā yī chǎn tí zhě zé bù duò cǐ
“善男子，若有能杀一阐提者，则不堕此
sān zhǒng shā zhōng shàn nán zǐ bǐ zhū pó luó mén děng yī qiè jiē
三种杀中。善男子，彼诸婆罗门等，一切皆
shì yī chǎn tí yě pì rú jué dì yì cǎo zhuó shù zhǎn jié sǐ
是一阐提也。譬如掘地、刈草、斫树、斩截死
shī mà lì biān tà wú yǒu zuì bào shā yī chǎn tí yì fù rú
尸、骂詈、鞭挞，无有罪报；杀一阐提亦复如
shì wú yǒu zuì bào hé yǐ gù zhū pó luó mén nǎi zhì wú yǒu xìn
是，无有罪报。何以故？诸婆罗门乃至无有信
děng wǔ fǎ shì gù suī shā bù duò dì yù
等五法，是故，虽杀不堕地狱。

shàn nán zǐ rǔ shàng²⁹⁵ suǒ yán rú lái hé gù mà tí pó
“善男子，汝上²⁹⁵所言：‘如来何故骂提婆
dá duō chī rén shí tuò rǔ yì bù yīng zuò rú shì nán²⁹⁶ hé yǐ gù
达多痴人食唾？’汝亦不应作如是难²⁹⁶。何以故？
zhū fó shì zūn fán suǒ fā yán bù kě sī yì shàn nán zǐ huò yǒu shí yǔ
诸佛世尊凡所发言不可思议。善男子，或有实语
wéi shì suǒ ài fēi shí fēi fǎ bù wèi lì yì rú shì zhī yán wǒ zhōng
为世所爱，非时非法，不为利益，如是之言我终

²⁹⁴ 大正藏：以是业因缘故；永乐北藏及龙藏：以是业因

²⁹⁵ 大正藏：先

²⁹⁶ 大正藏：问

bù shuō shànnán zǐ huò fù yǒuyán cū guǎng xū wàng fēi shí fēi
不说。善男子，或复有言粗犷虚妄，非时非
fǎ wénzhě bú ài bù néng lì yì wǒ yì bù shuō shànnán zǐ
法，闻者不爱，不能利益，我亦不说。善男子，
ruò yǒu yǔ yán suī fù cū guǎng zhēn shí bù xū shì shí shì fǎ
若有语言，虽复粗犷，真实不虚，是时是法，
néng wéi yī qiè zhòngshēng lì yì wén suī bú yuè wǒ yào shuō zhī
能为一切众生利益，闻虽不悦，我要说之。
hé yǐ gù zhū fó shì zūn yīng zhèngbiàn zhī zhī fāngbiàn gù
何以故？诸佛世尊、应、正遍知知方便故。

shànnán zǐ rú wǒ yī shí yóu bǐ kuàng yě²⁹⁷ jù luò cóng
“善男子，如我一时，游彼旷野²⁹⁷聚落丛
shù zài qí lín xià yǒu yī guǐshén jí míngkuàng yě²⁹⁸ chún shí
树。在其林下，有一鬼神，即名旷²⁹⁸野，纯食
ròu xuè duōshāzhòngshēng fù yú qí jù rì shí yī rén shànnán
肉血，多杀众生，复于其聚，日食一人。善男
zǐ wǒ yú ěr shí wéi bǐ guǐshén guǎngshuō fǎ yào rán bǐ bào
子，我于尔时，为彼鬼神，广说法要，然彼暴
è yú chī wú zhì bú shòujiào fǎ wǒ jí huàshēnwéi dà lì guǐ
恶，愚痴无智，不受教法。我即化身为大力鬼，
dòng qí gōngdiàn lìng bù ān suǒ bǐ guǐ yú shí jiāng qí juànshǔ chū
动其宫殿，令不安所。彼鬼于时，将其眷属出
qí gōngdiàn yù lái jù nì guǐ jiàn wǒ shí jí shī xīn niàn huáng
其宫殿，欲来拒逆。鬼见我时，即失心念，惶
bù bì dì mí mēnduànjué yóu rú sǐ rén wǒ yǐ cí mǐn shǒu
怖蹙地，迷闷断绝，犹如死人。我以慈悯，手
mó qí shēn jí huán qǐ zuò zuò rú shì yán kuài zāi jīn rì huán
摩其身，即还起坐，作如是言：‘快哉！今日还
dé shēnmìng shì dà shénwáng jù dà wēi dé yǒu cí mǐn xīn shè wǒ
得身命。是大神王具大威德，有慈悯心，赦我
qiān jiù jí yú wǒ suǒ shēngshàn xìn xīn wǒ jí huán fù rú lái
愆咎。’即于我所，生善信心。我即还复如来
zhī shēn fù gèngwèishuōzhǒngzhǒng fǎ yào lìng bǐ guǐshénshòu bù shā
之身，复更为说种种法要，令彼鬼神受不杀
jiè
戒。

²⁹⁷ 大正藏：游彼圻野；永乐北藏及龙藏：游彼旷野

²⁹⁸ 大正藏：圻

jí yú shì rì kuàng yě cūnzhōng yǒu yī zhǎngzhě cì
“即于是日，旷野村中，有一长者，次
yīngdāng sǐ cūnrén yǐ sòng fù bǐ guǐshén guǐshén dé yǐ jí yǐ
应当死，村人已送付彼鬼神。鬼神得已，即以
shī wǒ wǒ jì shòu yǐ biànwèizhǎngzhěgēng lì míng zì míngshǒu
施我。我既受已，便为长者更立名字，名手
zhǎngzhě ěr shí bǐ guǐ jí bó wǒ yán shì zūn wǒ jí juànshǔ
长者。尔时，彼鬼即白我言：‘世尊！我及眷属，
wéiyǎngxuè ròu yǐ zì cúnhuó jīn yǐ shòu jiè dāng hé zī lì²⁹⁹？’
唯仰血肉，以自存活，今已受戒，当何资立²⁹⁹？’
wǒ jí dá yán cóng jīn dāng chì shēngwén dì zǐ suí yǒu xiū xíng fó
我即答言：‘从今当勅声闻弟子，随有修行佛
fǎ zhī chù xī dāng lìng qí shī rǔ yǐn shí
法之处，悉当令其施汝饮食。’

shànnán zǐ yǐ shì yīn yuán wèizhū bǐ qiū zhì rú shì jiè
“善男子，以是因缘，为诸比丘制如是戒：
rǔ děngcóng jīn chángdāng shī bǐ kuàng yě guǐ shí ruò yǒu zhù chù
‘汝等从今，常当施彼旷野鬼食。若有住处，
bù néng shī zhě dāng zhī shì bèi fēi wǒ dì zǐ jí shì tiānmó tú
不能施者，当知是辈，非我弟子，即是天魔徒
dǎngjuànshǔ
党眷属。’

shànnán zǐ rú lái wèi yù tiáo fú zhòngshēng gù shì rú shì
“善男子，如来为欲调伏众生故，示如是
zhǒngzhǒngfāngbiàn fēi gù lìng bǐ shēng bù wèi yě
种种方便，非故令彼生怖畏也。

shànnán zǐ wǒ yì yǐ mù dǎ hù fǎ guǐ yòu yú yī shí
“善男子，我亦以木打护法鬼。又于一时，
zài yī shānshàng tuī yángtóu guǐ lìng duòshān xià fù yú shù tóu pū
在一山上，推羊头鬼，令堕山下。复于树头扑
hù mí hóu guǐ lìng hù cái xiàng jiàn wǔ shī zǐ shǐ jīn gāngshén bù sà
护猕猴鬼，令护财象见五师子，使金刚神怖萨
zhē ní qián³⁰⁰ yì yǐ zhēn cì jiàn máo guǐ shēn suī zuò rú shì yì
遮尼捷³⁰⁰，亦以针刺箭毛鬼身。虽作如是，亦

²⁹⁹ 大正藏：今以戒故，当云何活；永乐北藏及龙藏：今已受戒，当何资立

³⁰⁰ 大正藏：捷

bú lìng bǐ zhū guǐ shénděngyǒucánmièzhě³⁰¹ zhí yù lìng bǐ ān zhù
不令彼诸鬼神等有残灭者³⁰¹，直欲令彼，安住
zhèng fǎ gù shì rú shì zhǒngzhǒngfāngbiàn
正法故，示如是种种方便。

shànnán zǐ wǒ yú ěr shí shí bú mà rǔ tí pó dá duō
“善男子，我于尔时，实不骂辱提婆达多。

tí pó dá duō yì bù yú chī shí rén tì tuò yì fù bù shēng³⁰² è qù
提婆达多亦不愚痴、食人涕唾，亦复不生³⁰²恶趣
zhī zhōng ā bí dì yù shòu zuì yī jié yì bú huàisēng chū fó shēn
之中、阿鼻地狱受罪一劫，亦不坏僧、出佛身
xuè yì bù wéifàn sì zhòng zhī zuì fěi bàngzhèng fǎ dà shèngjīng diǎn
血，亦不违犯四重之罪、诽谤正法大乘经典，
fēi yī chǎn tí yì fēi shēngwén pì zhī fó yě shànnán zǐ tí
非一阐提，亦非声闻、辟支佛也。善男子，提
pó dá zhě³⁰³ shí fēi shēngwén yuán jué jìng jiè wéi shì zhū fó zhī
婆达者³⁰³，实非声闻、缘觉境界，唯是诸佛之
suǒ zhī jiàn shànnán zǐ shì gù rǔ jīn bù yīngnànyán rú lái
所知见。善男子，是故，汝今不应难言：‘如来
hé yuán hē zé³⁰⁴ mà rǔ tí pó dá yě³⁰⁵？’ rǔ yú zhū fó suǒ yǒu jìng
何缘呵责³⁰⁴骂辱提婆达也³⁰⁵？’ 汝于诸佛所有境
jiè bù yīng rú shì shēng yú yí wǎng
界，不应如是生于疑网。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn pì rú gānzhe shuòshuò
迦叶菩萨白佛言：“世尊！譬如甘蔗，数数
jiān zhǔ dé zhǒngzhǒngwèi wǒ yì rú shì cóng fó shuòwén duō
煎煮，得种种味。我亦如是，从佛数闻，多
dé fǎ wèi suǒ wèichū jiā wèi lí yù wèi jì mièwèi dào wèi
得法味，所谓出家味、离欲味、寂灭味、道味。
shì zūn pì rú zhēn jīn shuòshuòshāo dǎ róngxiāo³⁰⁶ liàn zhì³⁰⁷
世尊！譬如真金，数数烧打、镕销³⁰⁶、炼治³⁰⁷，
zhuǎngèngmíngjìng tiáo hé róuruǎn guāng sè wēimiào qí jià nán
转更明净、调和、柔软，光色微妙，其价难

³⁰¹ 大正藏：有灭没者；永乐北藏及龙藏：有残灭者

³⁰² 大正藏：亦不生于；永乐北藏及龙藏：亦复不生

³⁰³ 大正藏：提婆达多者；永乐北藏及龙藏：提婆达者

³⁰⁴ 大正藏：喷

³⁰⁵ 大正藏：提婆达多；永乐北藏及龙藏：提婆达也

³⁰⁶ 大正藏：融消；永乐北藏及龙藏：镕销

³⁰⁷ 大正藏：冶

liáng rán hòu nǎi wéi rén tiān bǎo zhòng shì zūn rú lái yì ěr zhèng
量，然后乃为人天宝重。世尊！如来亦尔，郑
zhòng zī wèn zé dé wén jiàn shēn shēn zhī yì lìng shēn xíng zhě shòu chí
重咨问，则得闻见甚深之义，令深行者受持
fèng xiū wú liàng zhòng shēng fā ā nù duō luó sān miǎo sān pú tí xīn
奉修，无量众生发阿耨多罗三藐三菩提心，
rán hòu wéi zhū rén tiān suǒ zōng gōng jìng gòng yǎng
然后为诸人天所宗恭敬供养。”

ěr shí fó zàn jiā shè pú sà shàn zāi shàn zāi pú sà
尔时，佛赞迦叶菩萨：“善哉！善哉！菩萨
mó hē sà wèi yù lì yì zhū zhòng shēng gù zī qǐ rú lái rú shì shēn
摩诃萨为欲利益诸众生故，咨启如来如是深
yì shàn nán zǐ yǐ shì yì gù wǒ suí rǔ yì shuō dà shèng fāng
义。善男子，以是义故，我随汝意，说大乘方
děng³⁰⁸ shēn shēn mì fǎ suǒ wèi jí ài rú yī zǐ dì
等甚深秘法，所谓极爱如一子地。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn ruò zhū pú sà xiū cí bēi
迦叶菩萨白佛言：“世尊！若诸菩萨修慈、悲、
xǐ dé yī zǐ dì zhě xiū shě xīn shí fù dé hé dì
喜得一子地者，修舍心时，复得何地？”

fó yán shàn zāi shàn zāi shàn nán zǐ rǔ shàn zhī shí
佛言：“善哉！善哉！善男子，汝善知时，
zhī wǒ yù shuō rǔ zé zī wèn pú sà mó hē sà xiū shě xīn shí zé
知我欲说，汝则咨问。菩萨摩诃萨修舍心时，则
dé zhù yú kōng píng děng dì rú xū pú tí shàn nán zǐ pú sà mó
得住于空平等地，如须菩提。善男子，菩萨摩
hē sà zhù kōng píng děng dì zé bú jiàn yǒu fù mǔ xiōng dì zǐ mèi
诃萨住空平等地，则不见有父母、兄弟、姊妹、
ér xī qīn zú zhī shí yuàn qīn³⁰⁹ zhōng rén nǎi zhì bú jiàn yīn
儿息、亲族、知识、怨亲中人，乃至不见阴
jiè zhū rù zhòng shēng shòu mìng
界诸入、众生、寿命。

shàn nán zǐ pì rú xū kōng wú yǒu fù mǔ xiōng dì
“善男子，譬如虚空，无有父母、兄弟、
qī zǐ nǎi zhì wú yǒu zhòng shēng shòu mìng yī qiè zhū fǎ yì fù rú
妻子，乃至无有众生、寿命。一切诸法亦复如

³⁰⁸ 大正藏：说于大乘方等；永乐北藏及龙藏：说大乘方等

³⁰⁹ 大正藏：憎；永乐北藏及龙藏：亲

shì wú yǒu fù mǔ nǎi zhì shòumìng pú sà mó hē sà jiàn yī qiè fǎ yì
是，无有父母乃至寿命。菩萨摩诃萨见一切法亦
fù rú shì qí xīn píngděng rú bǐ xū kōng hé yǐ gù shànnéng
复如是，其心平等，如彼虚空。何以故？善能
xiū xí zhū kōng fǎ gù
修习诸空法故。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn yún hé míng kōng
迦叶菩萨白佛言：“世尊！云何名空？”

shànnán zǐ kōngzhě suǒ wèi nèi kōng wàikōng nèi wài
“善男子，空者，所谓内空、外空、内外
kōng yǒuwéikōng wú wéikōng wú shǐ kōng xìngkōng wú suǒ yǒu
空、有为空、无为空、无始空、性空、无所有
kōng dì yī yì kōng kōngkōng dà kōng
空、第一义空、空空、大空。

pú sà mó hē sà yún hé guān yú nèi kōng shì pú sà mó hē
“菩萨摩诃萨云何观于内空？是菩萨摩诃
sà guān nèi fǎ kōng shì nèi fǎ kōng wèi wú fù mǔ yuàn qīn zhōng
萨观内法空。是内法空，谓无父母、怨亲中
rén zhòngshēng shòumìng cháng lè wǒ jìng rú lái fǎ sāng
人、众生、寿命、常乐我净、如来、法、僧、
suǒ yǒu cái wù shì nèi fǎ zhōng suī yǒu fó xìng ér shì fó xìng fēi nèi fēi
所有财物。是内法中虽有佛性，而是佛性非内非
wài suǒ yǐ zhě hé fó xìng cháng zhù wú biàn yì gù shì míng pú
外。所以者何？佛性常住，无变易故。是名菩
sà mó hē sà guān yú nèi kōng
萨摩诃萨观于内空。

wàikōngzhě yì fù rú shì wú yǒu nèi fǎ nèi wàikōngzhě yì
“外空者亦复如是，无有内法。内外空者亦
fù rú shì
复如是。

shànnán zǐ wéiyǒu rú lái fǎ sāng fó xìng bú zài èr
“善男子，唯有如来、法、僧、佛性不在二
kōng hé yǐ gù rú shì sì fǎ cháng lè wǒ jìng shì gù
空。何以故？如是四法常、乐、我、净。是故，
sì fǎ bù míng wéikōng shì míng nèi wài jù kōng
四法不名为空。是名内外俱空。

shànnán zǐ yǒuwéikōngzhě yǒuwéi zhī fǎ xī jiē shì kōng
“善男子，有为空者，有为之法悉皆是空，

suǒ wèi nèi kōng wàikōng nèi wàikōng cháng lè wǒ jìng kōng zhòng
所谓内空、外空、内外空、常乐我净空、众
shēng shòumìng rú lái fǎ sāng dì yī yì kōng shì zhōng
生、寿命、如来、法、僧、第一义空。是中
fó xìng fēi yǒu wéi fǎ shì gù fó xìng fēi yǒu wéi fǎ kōng shì míng yǒu wéi
佛性非有为法，是故佛性非有为法空。是名有为
kōng
空。

shànnán zǐ yún hé pú sà mó hē sà guān wú wéi kōng shì
“善男子，云何菩萨摩诃萨观无为空？是
wú wéi fǎ xī jiē shì kōng suǒ wèi wú cháng³¹⁰ kǔ bú jìng wú
无为法悉皆是空，所谓无³¹⁰常、苦、不净、无
wǒ yīn jiè rù zhòngshēng shòumìngxiàng yǒu wéi yǒu
我、阴、界、入、众生、寿命相、有为、有
lòu nèi fǎ wài fǎ wú wéi fǎ zhōng fó děng sì fǎ fēi yǒu wéi
漏、内法、外法。无为法中，佛等四法非有为
fēi wú wéi xìng shì shàn gù fēi wú wéi xìng cháng zhù gù fēi yǒu wéi
非无为，性是善故非无为，性常住故非有为。
shì míng pú sà guān wú wéi kōng
是名菩萨观无为空。

yún hé pú sà mó hē sà guān wú shǐ kōng shì pú sà mó hē
“云何菩萨摩诃萨观无始空？是菩萨摩诃
sà jiànshēng sǐ wú shǐ jiē xī kōng jì suǒ wèi kōng zhě cháng
萨见生死无始，皆悉空寂。所谓空者，常、
lè wǒ jìng jiē xī kōng jì wú yǒubiàn yì zhòngshēng shòu
乐、我、净皆悉空寂，无有变易，众生、寿
mìng sānbǎo fó xìng jí wú wéi fǎ shì míng pú sà guān wú shǐ kōng
命、三宝、佛性及无为法，是名菩萨观无始空。

yún hé pú sà guān yú xìng kōng shì pú sà mó hē sà guān
“云何菩萨观于性空？是菩萨摩诃萨观
yī qiè fǎ běn xìng jiē kōng wèi yīn jiè rù cháng wú cháng
一切法本性皆空，谓阴、界、入、常、无常、
kǔ lè jìng bú jìng wǒ wú wǒ guān rú shì děng yī qiè
苦、乐、净、不净、我、无我，观如是等一切
zhū fǎ bú jiàn běn xìng shì míng pú sà mó hē sà guān yú xìng kōng
诸法不见本性，是名菩萨摩诃萨观于性空。

³¹⁰ 大正藏：所谓无无常；永乐北藏及龙藏：所谓无常

yún hé pú sà mó hē sà guān wú suǒ yǒu kōng rú rén wú zǐ
“云何菩萨摩诃萨观无所有空？如人无子，
yán shè zhái kōng bì jìng guān kōng wú yǒu qīn ài yú chī zhī rén yán zhū
言舍宅空，毕竟观空无有亲爱。愚痴之人言诸
fāng kōng pín qióng zhī rén yán yī qiè kōng rú shì suǒ jì huò kōng huò fēi
方空，贫穷之人言一切空，如是所计或空或非
kōng pú sà guān shí rú pín qióng rén yī qiè jiē kōng shì míng pú sà
空，菩萨观时，如贫穷人一切皆空，是名菩萨
mó hē sà guān wú suǒ yǒu kōng
摩诃萨观无所有空。

yún hé pú sà mó hē sà guān dì yī yì kōng shàn nán zǐ
“云何菩萨摩诃萨观第一义空？善男子，
pú sà mó hē sà guān dì yī yì shí shì yǎn shēng shí wú suǒ cóng lái
菩萨摩诃萨观第一义时，是眼生时，无所从来，
jí qí miè shí qù wú suǒ zhì běn wú jīn yǒu yǐ yǒu huán wú tuī
及其灭时，去无所至，本无今有，已有还无，推
qí shí xìng wú yǎn wú zhǔ rú yǎn wú xìng³¹¹ yī qiè zhū fǎ yì fù
其实性，无眼无主。如眼无性³¹¹，一切诸法亦复
rú shì hé děng míng wéi dì yī yì kōng yǒu yè yǒu bào bú jiàn zuò
如是。何等名为第一义空？有业有报，不见作
zhě rú shì kōng fǎ míng dì yī yì kōng shì míng pú sà mó hē sà guān
者，如是空法名第一义空。是名菩萨摩诃萨观
dì yī yì kōng
第一义空。

yún hé pú sà mó hē sà guān yú kōng kōng shì kōng kōng
“云何菩萨摩诃萨观于空空？是空空
zhōng nǎi shì shēng wén pì zhī fó děng suǒ mí mò chù shàn nán zǐ
中，乃是声闻、辟支佛等所迷没处。善男子，
shì yǒu shì wú shì míng kōng kōng shì shì fēi shì shì míng kōng kōng
是有是无，是名空空；是是非是，是名空空。
shàn nán zǐ shí zhù pú sà shàng yú shì zhōng tōng dá shǎo fēn
善男子，十住菩萨，尚于是中，通达少分，
yóu rú wēi chén kuàng fù yú rén shàn nán zǐ rú shì kōng kōng
犹如微尘，况复余人？善男子，如是空空，
yì bù tóng yú shēng wén suǒ dé kōng kōng sān mèi shì míng pú sà guān yú
亦不同于声闻所得空空三昧。是名菩萨观于

³¹¹ 大正藏：如眼；永乐北藏及龙藏：如眼无性

kōngkōng

空空。

shànnán zǐ yún hé pú sà mó hē sà guān yú dà kōng
“善男子，云何菩萨摩诃萨观于大空？

shànnán zǐ yán dà kōngzhě wèi bō rě bō luó mì shì míng dà kōng
善男子，言大空者，谓般若波罗蜜，是名大空。

shànnán zǐ pú sà mó hē sà dé rú shì kōngmén zé dé
“善男子，菩萨摩诃萨得如是空门，则得

zhù yú xū kōngděng dì shànnán zǐ wǒ jīn yú shì dà zhòng zhī zhōng
住于虚空等地。善男子，我今于是大众之中，

shuō rú shì děngzhū kōng yì shí yǒu shí héng hé shā pú sà mó hē sà³¹²
说如是等诸空义时，有十恒河沙菩萨摩诃萨³¹²，

jí dé zhù yú xū kōngděng dì shànnán zǐ pú sà mó hē sà zhù shì
即得住于虚空等地。善男子，菩萨摩诃萨住是

dì yǐ yú yī qiè fǎ zhōng wú yǒu zhì ài³¹³ xì fù jū zhí
地已，于一切法中，无有滞阂³¹³、系缚、拘执，

xīn wú mí mèn yǐ shì yì gù míng xū kōngděng dì
心无迷闷。以是义故，名虚空等地。

shànnán zǐ pì rú xū kōng yú kě ài sè bù shēngtānzhuó
“善男子，譬如虚空，于可爱色不生贪著，

bú ài sè zhōng bù shēngchēnhuì pú sà mó hē sà zhù shì dì zhōng
不爱色中，不生瞋恚。菩萨摩诃萨住是地中，

yì fù rú shì yú hǎo è sè xīn wú tān huì shànnán zǐ pì rú
亦复如是，于好、恶色心无贪恚。善男子，譬如

xū kōngguǎng dà wú duì xī néngróngshòu yī qiè zhū wù³¹⁴ pú sà mó
虚空广大无对，悉能容受一切诸物³¹⁴。菩萨摩

hē sà zhù shì dì zhōng yì fù rú shì guǎng dà wú duì xī néngróng
诃萨住是地中，亦复如是，广大无对，悉能容

shòu yī qiè zhū fǎ yǐ shì yì gù fù dé míngwéi xū kōngděng dì
受一切诸法。以是义故，复得名为虚空等地。

shànnán zǐ pú sà mó hē sà zhù shì dì zhōng yú yī qiè
“善男子，菩萨摩诃萨住是地中，于一切

fǎ yì jiàn yì zhī ruò xíng ruò yuán ruò xìng ruò xiàng ruò yīn
法亦见亦知。若行、若缘、若性、若相、若因、

³¹² 大正藏：有十恒河沙等菩萨摩诃萨

³¹³ 大正藏：碍

³¹⁴ 大正藏：法

ruò yuán ruò zhòngshēng xīn ruò gēn ruò chán dìng ruò shèng ruò
若缘、若众 生心、若根、若禅定、若乘、若
shàn zhī shí ruò chí jìn jiè ruò suǒ shī rú shì děng fǎ yī qiè zhī jiàn
善知识、若持禁戒、若所施，如是等法一切知见。

fù cì shànnán zǐ pú sà mó hē sà zhù shì dì zhōng
“复次，善男子，菩萨摩诃萨住是地中，
zhī ér bú jiàn yún hé wéi zhī zhī zì è fǎ tóu yuān fù huǒ zì
知而不见。云何为知？知自饿法、投渊赴火、自
zhuì gāo yán cháng qiào yī jiǎo wǔ rè zhì shēn cháng wò huī tǔ
坠高岩、常翘一脚、五热炙身；常卧灰土、
jí cì biān chuán shù yè è cǎo niú fèn zhī shàng yī cū má
棘刺、编椽、树叶、恶草、牛粪之上；衣粗麻
yī zhǒng jiān suǒ qì fèn sǎo lú hé qīn pó luó yī zhāng lù
衣、冢间所弃、粪扫毳毼³¹⁵、钦婆罗衣、麀鹿
pí gé chú cǎo yī shang rú cài dàn guǒ ǒu gēn yóu zǐ niú
皮革、刍草衣裳；茹菜啖果³¹⁶、藕根、油滓、牛
fèn gēng uǒ ruò xíng qǐ shí xiàn cóng yī jiā zhǔ ruò yán wú jí
粪、根果；若行乞食，限从一家，主若言无，即
biàn shě qù shè fù huán huàn zhōng bù huí gù bù shí yán ròu wǔ zhǒng
便舍去，设复还唤，终不回顾；不食盐肉五 种
niú wèi cháng suǒ yǐn fú kāng zhī fèi tāng shòu chí niú jiè jī gǒu³¹⁷
牛味，常所饮服糠汁沸汤；受持牛戒、鸡狗³¹⁷
zhì jiè yǐ huī tú shēn cháng fà wéi xiàng yǐ yáng cí tiān xiān³¹⁸
雉戒，以灰涂身、长发为相；以羊祠天³¹⁸，先
zhòu hòu shā sì yuè shì huǒ qī rì fú fēng bǎi qiān yì huā gòng yǎng
呪后杀；四月事火，七日服风；百千亿华供养
zhū tiān zhū suǒ yù yuàn yīn cǐ chéng jiù rú shì děng fǎ néng wéi
诸天，诸所欲愿因此成就。如是等法，能为
wú shàng jiě tuō yīn zhě wú yǒu shì chù shì míng wéi zhī yún hé bú
无上解脱因者，无有是处。是名为知。云何不
jiàn pú sà mó hē sà bú jiàn yī rén xíng rú shì fǎ dé zhèng jiě tuō
见？菩萨摩诃萨不见一人行如是法得正解脱，
shì míng bú jiàn
是名不见。

³¹⁵ 大正藏：褐

³¹⁶ 大正藏：噉食；永乐北藏及龙藏：啖果

³¹⁷ 大正藏：狗鸡；永乐北藏及龙藏：鸡狗

³¹⁸ 大正藏：以羊祠时；永乐北藏及龙藏：以羊祠天

fù cì shànnán zǐ pú sà mó hē sà yì jiàn yì zhī hé
“复次，善男子，菩萨摩訶萨亦见亦知。何
děngwéijiàn jiàn zhū zhòngshēng xíng shì xié fǎ bì duò dì yù shì
等为见？见诸众生，行是邪法，必堕地狱，是
míngwéijiàn yún hé wéi zhī zhī zhū zhòngshēng cóng dì yù chū
名为见。云何为知？知诸众生，从地狱出，
shēng yú rénzhōng ruò néng xiū xíng tán bō luó mì nǎi zhì jù zú zhū bō
生于人中，若能修行檀波罗蜜，乃至具足诸波
luó mì shì rén bì néng dé rù zhèng jiě tuō³¹⁹ shì míngwéi zhī
罗蜜，是人必能得入正解脱³¹⁹，是名为知。

fù cì shànnán zǐ pú sà mó hē sà fù yǒu yì jiàn yì zhī
“复次，善男子，菩萨摩訶萨复有亦见亦知。
yún hé wéijiàn jiàn cháng wú cháng kǔ lè jìng bú jìng wǒ wú wǒ
云何为见？见常无常、苦乐、净不净、我无我，
shì míngwéijiàn yún hé wéi zhī zhī zhū rú lái dìng bú bì jìng rù yú
是名为见。云何为知？知诸如来定不毕竟入于
niè pán zhī rú lái shēn jīn gāng wú huài fēi shì fán nǎo suǒ chéng jiù
涅槃，知如来身金刚无坏，非是烦恼所成就
shēn yòu fēi chòu huì fǔ bài zhī shēn yì fù néng zhī yī qiè zhòngshēng
身、又非臭秽腐败之身，亦复能知一切众生
xī yǒu fó xìng shì míngwéi zhī
悉有佛性，是名为知。

fù cì shànnán zǐ pú sà mó hē sà fù yǒu yì zhī yì jiàn
“复次，善男子，菩萨摩訶萨复有亦知亦见。
yún hé wéi zhī zhī shì zhòngshēng xīn xìn³²⁰ chéng jiù zhī shì zhòng
云何为知？知是众生心信³²⁰成就，知是众
shēng qiú yú dà shèng shì rén shùn liú shì rén nì liú shì rén zhèng
生求于大乘；是人顺流，是人逆流，是人正
zhù zhī shì zhòngshēng yǐ dào bǐ àn shùn liú zhě wèi fán fū rén
住，知是众生已到彼岸。顺流者，谓凡夫人；
nì liú zhě cóng xū tuó huán nǎi zhì yuán jué zhèng zhù zhě zhū³²¹ pú
逆流者，从须陀洹乃至缘觉；正住者，诸³²¹菩
sà děng dào bǐ àn zhě suǒ wèi rú lái yīng gòng³²² zhèng biàn zhī
萨等；到彼岸者，所谓如来、应供³²²、正遍知。

³¹⁹ 大正藏：是人必得入正解脱

³²⁰ 大正藏：众生信心；永乐北藏及龙藏：众生心信

³²¹ 大正藏：谓

³²² 大正藏：应；永乐北藏及龙藏：应供

shì míngwéi zhī yún hé wéijiàn pú sà mó hē sà zhù yú dà shèng dà
是名为知。云何为见？菩萨摩訶萨住于大乘大
niè pándiǎn xiū fànxíng xīn yǐ jìng tiānyǎnjiàn zhū zhòngshēng zào shēn kǒu
涅槃典修梵行心，以净天眼见诸众生造身、口、
yì sān yè bú shàn duò yú dì yù chùshēng è guǐ jiàn zhū zhòng
意三业不善，堕于地狱、畜生、饿鬼；见诸众
shēng xiū shàn yè zhě mìngzhōngdāngshēngtiānshàng rén zhōng jiàn zhū
生修善业者，命终当生天上人中；见诸
zhòngshēngcóng àn rù àn yǒuzhūzhòngshēngcóng àn rù míng yǒuzhū
众生从暗入暗，有诸众生从暗入明，有诸
zhòngshēngcóngmíng rù àn yǒuzhūzhòngshēngcóngmíng rù míng shì
众生从明入暗，有诸众生从明入明，是
míngwéijiàn
名为见。

fù cì shànnán zǐ pú sà mó hē sà fù yǒu yì zhī yì jiàn
“复次，善男子，菩萨摩訶萨复有亦知亦见。

pú sà mó hē sà zhī zhūzhòngshēng xiū shēn xiū jiè xiū xīn xiū huì
菩萨摩訶萨知诸众生修身、修戒、修心、修慧，
shì rén jīn shì è yè chéng jiù huò yīn tān yù chēn huì yú chī
是人今世恶业成就，或因贪欲、瞋恚、愚痴，
shì yè bì yīng dì yù shòubào shì rén zhí yǐ xiū shēn xiū jiè xiū xīn
是业必应地狱受报；是人直以修身、修戒、修心、
xiū huì xiàn shì qīngshòu bú duò dì yù yún hé shì yè néng dé xiàn
修慧，现世轻受，不堕地狱。云何是业能得现
bào chàn huǐ fā lù suǒyǒuzhū è jì huǐ zhī hòugèng bù gǎnzuò
报？忏悔发露所有诸恶，既悔之后更不敢作。
cán kuì chéng jiù gù gòngyǎngsānbǎo gù cháng zì hē zé gù shì
惭愧成就故，供养三宝故，常自呵责故，是
rén yǐ shì shàn yè yīn yuán bú duò dì yù xiàn shì shòubào suǒwèi
人以是善业因缘，不堕地狱，现世受报，所谓
tóutòng mùtòng fùtòng bèitòng hèngluó sǐ yāng hē zé mà
头痛、目痛、腹痛、背痛、横罗死殃、呵责骂
rǔ biānzhàng bì xì jī è kùn kǔ shòu rú shì děngxiàn shì qīngbào
辱、鞭杖闭系、饥饿困苦，受如是等现世轻报。
shì míngwéi zhī yún hé wéijiàn pú sà mó hē sà jiàn rú shì rén bù
是名为知。云何为见？菩萨摩訶萨见如是人，不
néng xiū xí shēn jiè xīn huì zàoshǎo è yè cǐ yè yīn yuányīngxiànshòu
能修习身戒心慧，造少恶业，此业因缘应现受

bào shì rénshǎo è bù néngchàn huǐ bú zì hē zé bù shēngcán
报。是人少恶，不能忏悔，不自呵责，不生惭
kuì wú yǒu bù jù shì yè zēngzhǎng dì yù shòubào shì míngwéi
愧，无有怖惧，是业增长，地狱受报。是名为
jiàn
见。

fù yǒu zhī ér bú jiàn yún hé zhī ér bú jiàn zhī zhūzhòng
“复有知而不见。云何知而不见？知诸众
shēng jiē yǒu fó xìng wéi zhū fán nǎo zhī suǒ fù bì bù néng dé jiàn shì
生皆有佛性，为诸烦恼之所覆蔽不能得见，是
míng zhī ér bú jiàn
名知而不见。

fù yǒu zhī ér shǎojiàn shí zhù pú sà mó hē sà děng zhī zhū
“复有知而少见。十住菩萨摩诃萨等知诸
zhòngshēng jiē yǒu fó xìng jiàn bù míngliǎo yóu rú àn yè suǒ jiàn bù liǎo
众 生皆有佛性，见不明了，犹如暗夜所见不了。

fù yǒu yì jiàn yì zhī suǒ wèi zhū fó rú lái yì jiàn yì zhī
“复有亦见亦知，所谓诸佛如来亦见亦知。

fù yǒu yì jiàn yì zhī bú jiàn bù zhī yì jiàn yì zhī zhě
“复有亦见亦知、不见不知。亦见亦知者，
suǒ wèi shì jiānwén zì yán yǔ nán nǚ chēshèng píngpén shè
所谓世间文字、言语、男女、车乘、瓶瓮、舍
zhái chéng yì yī shang yǐn shí shān hé yuán lín zhòngshēng
宅、城邑、衣裳、饮食、山河、园林、众 生、
shòumìng shì míng yì jiàn yì zhī yún hé bú jiàn bù zhī shèngrén
寿命，是名亦见亦知³²³。云何不见不知？圣人
suǒ yǒu wēi mì zhī yǔ wú yǒu nán nǚ nǎi zhì yuán lín shì míng bú jiàn
所有微密之语，无有男女乃至园林，是名不见
bù zhī
不知。

fù yǒu zhī ér bú jiàn zhī suǒ huì shī zhī suǒ gòngchù zhī
“复有知而不见。知所惠施、知所供处、知
yú shòuzhě zhī yīn guǒbào shì míngwéi zhī yún hé bú jiàn bú jiàn
于受者、知因果报，是名为知。云何不见？不见
suǒ shī gòngchù shòuzhě jí yǐ guǒbào shì míng bú jiàn
所施、供处、受者及以果报，是名不见。

³²³ 大正藏：亦知亦见；永乐北藏及龙藏：亦见亦知

pú sà mó hē sà zhī yǒu bā zhǒng jí shì rú lái wǔ yǎn suǒ
“菩萨摩诃萨知有八种，即是如来五眼所
zhī
知。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn pú sà mó hē sà néng rú
迦叶菩萨白佛言：“世尊！菩萨摩诃萨能如
shì zhī dé hé děng lì
是知，得何等利？”

fó yán shànnán zǐ pú sà mó hē sà néng rú shì zhī dé sì
佛言：“善男子，菩萨摩诃萨能如是知得四
wú ài fǎ wú ài yì wú ài cí³²⁴ wú ài yào shuō wú ài
无阂：法无阂、义无阂、词³²⁴无阂、乐说无阂。

fǎ wú ài zhě zhī yī qiè fǎ jí fǎ míng zì yì wú ài zhě zhī yī
法无阂者，知一切法及法名字。义无阂者，知一
qiè fǎ suǒ yǒu zhū yì néng suí zhū fǎ suǒ lì míng zì ér wèi zuò yì cí
切法所有诸义，能随诸法所立名字而为作义。词

wú ài zhě suí zì lùn zhèng yīn lùn chǎn tuó lùn shì biàn lùn
无阂者，随字论、正音论、阐陀论、世辩论。

yào shuō wú ài zhě suǒ wèi pú sà mó hē sà fán suǒ yǎn shuō wú yǒu zhàng
乐说无阂者，所谓菩萨摩诃萨凡所演说无有障

ài bù kě dòng zhuǎn wú suǒ wèi jù³²⁵ nán kě cuī fú shànnán
阂，不可动转，无所畏惧³²⁵，难可摧伏。善男

zǐ shì míng pú sà néng rú shì jiàn zhī jí dé rú shì sì wú ài zhì
子，是名菩萨能如是见知即得如是四无阂智。

fù cì shànnán zǐ fǎ wú ài zhě pú sà mó hē sà biàn
“复次，善男子，法无阂者，菩萨摩诃萨遍

zhī shēng wén yuán jué pú sà zhū fó zhī fǎ yì wú ài zhě
知声闻、缘觉、菩萨、诸佛之法。义无阂者，

shèng suī yǒu sān zhī qí guī yī zhōng bú wèi yǒu chā bié zhī xiàng cí
乘虽有三，知其归一，终不谓有差别之相。词

wú ài zhě pú sà mó hē sà yú yī fǎ zhōng zuò zhǒng zhǒng míng
无阂者，菩萨摩诃萨于一法中，作种种名，

jīng wú liàng jié shuō bù kě jìn shēng wén yuán jué néng zuò shì shuō
经无量劫说不可尽。声闻、缘觉能作是说，

wú yǒu shì chù yào shuō wú ài zhě pú sà mó hē sà yú wú liàng jié
无有是处。乐说无阂者，菩萨摩诃萨于无量劫，

³²⁴ 大正藏：辞（下同）

³²⁵ 大正藏：无所畏省；永乐北藏及龙藏：无所畏惧

wèi zhū zhòng shēng yǎn shuō zhū fǎ ruò míng ruò yì zhǒng zhǒng yì shuō
为诸众生演说诸法，若名若义，种种异说
bù kě qióng jìn
不可穷尽。

fù cì shàn nán zǐ fǎ wú ài zhě pú sà mó hē sà suī
“复次，善男子，法无阂者，菩萨摩诃萨虽
zhī zhū fǎ ér bù qǔ zhuó yì wú ài zhě pú sà mó hē sà suī zhī zhū
知诸法而不取著。义无阂者，菩萨摩诃萨虽知诸
yì ér bù qǔ zhuó cí wú ài zhě pú sà mó hē sà suī zhī míng zì
义而不取著³²⁶。词无阂者，菩萨摩诃萨虽知名字
ér yì bù zhuó yào shuō wú ài zhě pú sà mó hē sà suī zhī yào shuō
而亦不著³²⁷。乐说无阂者，菩萨摩诃萨虽知乐说
rú shì zuì shàng ér yì bù zhuó hé yǐ gù shàn nán zǐ ruò qǔ zhuó
如是最上而亦不著。何以故？善男子，若取著
zhě bù míng pú sà
者，不名菩萨。”

jiā shè pú sà fù bó fó yán shì zūn ruò bù qǔ zhuó zé
迦叶菩萨复白佛言：“世尊！若不取著，则
bù zhī fǎ ruò zhī fǎ zhě zé shì qǔ zhuó ruò zhī bù zhuó zé wú
不知法；若知法者，则是取著；若知不著，则无
suǒ zhī yún hé rú lái shuō yán zhī fǎ ér bù qǔ zhuó
所知。云何如来说言知法而不取著？”

fó yán shàn nán zǐ fū qǔ zhuó zhě bù míng wú ài wú
佛言：“善男子，夫取著者，不名无阂；无
suǒ qǔ zhuó nǎi míng wú ài shàn nán zǐ shì gù yī qiè zhū pú sà děng
所取著乃名无阂。善男子，是故一切诸菩萨等
yǒu qǔ zhuó zhě zé wú wú ài ruò wú wú ài bù míng pú sà dāng
有取著者，则无无阂。若无无阂，不名菩萨，当
zhī shì rén míng wéi fán fū hé gù qǔ zhuó míng wéi fán fū yī qiè
知是人，名为凡夫。何故取著名为凡夫？一切
fán fū qǔ zhuó yú sè nǎi zhì zhuó shí yǐ zhuó sè gù zé shēng tān xīn
凡夫取著于色，乃至著识。以著色故则生贪心，
shēng tān xīn gù wéi sè xì fù nǎi zhì wéi shí zhī suǒ xì fù yǐ xì fù
生贪心故为色系缚，乃至为识之所系缚。以系缚
gù zé bù dé miǎn shēng lǎo bìng sǐ yōu bēi dà kǔ
故，则不得免生、老、病、死、忧、悲、大苦、

³²⁶ 大正藏：而亦不著；永乐北藏及龙藏：而不取著

³²⁷ 大正藏：亦不取著；永乐北藏及龙藏：而亦不著

yī qiè fán nǎo shì gù qǔ zhù míng wéi fán fū yǐ shì yì gù yī
一切烦恼。是故，取著名为凡夫。以是义故，一
qiè fán fū wú sì wú ài
切凡夫无四无阂。

shàn nán zǐ pú sà mó hē sà yǐ yú wú liàng ā sēng qí jié
“善男子，菩萨摩诃萨已于无量阿僧祇劫
zhī jiàn fǎ xiàng yǐ zhī jiàn gù zé zhī qí yì yǐ jiàn fǎ xiàng jí
知见法相，以知见故，则知其义；以见法相及
zhī yì gù ér yú sè zhōng bù shēng xì zhuó nǎi zhì shí zhōng yì fù
知义故，而于色中不生系著，乃至识中亦复
rú shì yǐ bù zhuó gù pú sà yú sè bù shēng tān xīn nǎi zhì shí
如是。以不著故，菩萨于色不生贪心，乃至识
zhōng yì bù shēng tān yǐ wú tān gù zé bù wéi sè zhī suǒ xì fù
中亦不生贪。以无贪故，则不为色之所系缚，
nǎi zhì bù wéi shí zhī suǒ fù yǐ bú fù gù zé néng dé tuō³²⁸ shēng
乃至不为识之所缚。以不缚故，则能得脱³²⁸生、
lǎo bìng sǐ yōu bēi dà kǔ yī qiè fán nǎo yǐ shì yì
老、病、死、忧、悲、大苦、一切烦恼。以是义
gù yī qiè pú sà dé sì wú ài
故，一切菩萨得四无阂。

shàn nán zǐ yǐ shì yīn yuán wǒ wèi dì zǐ shí èr bù zhōng
“善男子，以是因缘，我为弟子十二部中
shuō xì zhuó zhě míng wéi mó fù ruò bù zhuó zhě zé tuō mó fù pì rú
说系著者名为魔缚，若不著者则脱魔缚。譬如
shì jiān yǒu zuì zhī rén wéi wáng suǒ fù wú zuì zhī rén wáng bù néng
世间有罪之人，为王所缚；无罪之人，王不能
fù pú sà mó hē sà yì fù rú shì yǒu xì zhuó zhě wéi mó suǒ fù
缚。菩萨摩诃萨亦复如是，有系著者，为魔所缚；
wú xì zhuó zhě mó bù néng fù yǐ shì yì gù pú sà mó hē sà ér
无系著者，魔不能缚。以是义故，菩萨摩诃萨而
wú suǒ zhuó
无所著。

fù cì shàn nán zǐ fǎ wú ài zhě pú sà mó hē sà shàn
“复次，善男子，法无阂者，菩萨摩诃萨善
zhī zì chí ér bú wàng shī suǒ wèi chí zhě rú dì rú shān rú
知字持而不忘失。所谓持者，如地、如山、如

³²⁸ 大正藏：则得脱于；永乐北藏及龙藏：则能得脱

yǎn rú yún rú rén rú mǔ yī qiè zhū fǎ yì fù rú shì yì
眼、如云、如人、如母。一切诸法亦复如是。义
wú ài zhě pú sà suī zhī zhū fǎ míng zì ér bù zhī yì dé yì wú ài
无阂者，菩萨虽知诸法名字而不知义，得义无阂
zé zhī qí³²⁹ yì yún hé zhī yì wèi dì chí zhě rú dì pǔ chí yī
则知其³²⁹义。云何知义？谓地持者，如地普持一
qiè zhòng shēng jí fēi zhòng shēng yǐ shì yì gù míng dì wéi chí shàn
切众生及非众生，以是义故，名地为持。善
nán zǐ wèi shān chí zhě pú sà mó hē sà zuò shì sī wéi yǐ hé
男子，谓山持者，菩萨摩诃萨作是思惟：‘以何
yì gù míng shān ér wéi chí³³⁰ shān néng chí dì lìng wú qīng dòng shì
义故名山而为持³³⁰？山能持地，令无倾动，是
gù míng chí hé míng yǎn chí³³¹ yǎn néng chí guāng gù míng wéi chí
故名持。何名眼持³³¹？眼能持光，故名为持。
hé míng yún chí³³² yún míng lóng qì lóng qì chí shuǐ gù míng wéi chí
何名云持³³²？云名龙气，龙气持水，故名为持
333。hé míng rén chí³³⁴ rén néng chí fǎ jí yǐ fēi fǎ gù míng wéi chí
。何名人持³³⁴？人能持法及以非法，故名为持
335。hé míng mǔ chí³³⁶ mǔ néng chí zǐ gù míng wéi chí³³⁷ pú sà
。何名母持³³⁶？母能持子，故名为持³³⁷。’菩萨
mó hē sà zhī yī qiè fǎ míng zì jù yì yì fù rú shì cí wú ài zhě
摩诃萨知一切法名字句义亦复如是。词无阂者，
pú sà mó hē sà yǐ zhǒng zhǒng cí yǎn shuō yī yì yì wú yǒu yì yóu
菩萨摩诃萨以种种词演说一义，亦无有义，犹
rú nán nǚ shè zhái chē shèng zhòng shēng děng míng hé gù wú yì
如男女、舍宅、车乘、众生等名。何故无义？
shàn nán zǐ fū yì zhě nǎi shì pú sà zhū fó jìng jiè cí zhě
善男子，夫义者，乃是菩萨、诸佛境界；词者，
fán fū jìng jiè yǐ zhī yì gù dé cí wú ài yào shuō wú ài zhě
凡夫境界。以知义故，得词无阂。乐说无阂者，

³²⁹ 大正藏：于

³³⁰ 大正藏：何故名山而为持耶；永乐北藏及龙藏：以何义故名山而为持

³³¹ 大正藏：何故复名眼为持耶；永乐北藏及龙藏：何名眼持

³³² 大正藏：何故复名云为持耶；永乐北藏及龙藏：何名云持

³³³ 大正藏：故名云持；永乐北藏及龙藏：故名为持

³³⁴ 大正藏：何故复名人为持耶；永乐北藏及龙藏：何名人持

³³⁵ 大正藏：故名人持；永乐北藏及龙藏：故名为持

³³⁶ 大正藏：何故复名母为持耶；永乐北藏及龙藏：何名母持

³³⁷ 大正藏：故名母持；永乐北藏及龙藏：故名为持

pú sà mó hē sà zhī cí zhī yì gù yú wú liàng ā sēng qí jié shuō cí
菩萨摩诃萨知词知义，故于无量阿僧祇劫说词
shuō yì ér bù kě jìn shì míng yào shuō wú ài
说义而不可尽，是名乐说无阂。

shàn nán zǐ pú sà yú wú liàng wú biān ā sēng qí jié xiū
“善男子，菩萨³³⁸于无量无边阿僧祇劫修
xíng shì dì yǐ xiū xíng gù zhī fǎ wú ài fù yú wú liàng ā sēng qí
行世谛，以修行故，知法无阂。复于无量阿僧祇
jié xiū dì yī yì dì gù dé yì wú ài yì yú wú liàng ā sēng qí jié
劫修第一义谛故，得义无阂。亦于无量阿僧祇劫，
xí pí qié luó lùn³³⁹ gù dé cí wú ài yì yú wú liàng ā sēng qí jié
习毗伽罗论³³⁹故，得词无阂。亦于无量阿僧祇劫
xiū xí shuō shì biàn³⁴⁰ lùn gù dé yào shuō wú ài
修习说世辩³⁴⁰论故，得乐说无阂。

shàn nán zǐ shēng wén yuán jué ruò yǒu dé shì sì wú ài zhě
“善男子，声闻、缘觉若有得是四无阂者，
wú yǒu shì chù shàn nán zǐ jiǔ bù jīng zhōng wǒ shuō shēng wén
无有是处。善男子，九部经中，我说声闻、
yuán jué zhī rén yǒu sì wú ài shēng wén yuán jué zhēn shí wú yǒu hé
缘觉之人有四无阂，声闻、缘觉真实无有。何
yǐ gù pú sà mó hē sà wèi dù zhòng shēng gù xiū rú shì sì wú ài
以故？菩萨摩诃萨为度众生故，修如是四无阂
zhì yuán jué zhī rén xiū jì miè fǎ zhì yào dú chǔ rě huà zhòng shēng
智。缘觉之人修寂灭法，志乐独处，若化众生，
dàn xiàn shén tōng zhōng rì mò rán wú suǒ xuān shuō yún hé dāng yǒu
但现神通，终日默然，无所宣说，云何当有
sì wú ài zhì hé gù mò rán ér wú suǒ shuō yuán jué bù néng shuō
四无阂智？何故默然而无所说？缘觉不能说
fǎ dù rén lìng dé nuǎn fǎ³⁴¹ dǐng fǎ rěn fǎ shì dì yī fǎ
法度人，令得煖法³⁴¹、顶法、忍法、世第一法、
xū tuó huán sī tuó hán ā nà hán ā luó hàn pì zhī fó pú
须陀洹、斯陀含、阿那含、阿罗汉、辟支佛、菩
sà mó hē sà bù néng lìng rén fā ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí xīn
萨摩诃萨，不能令人发阿耨多罗三藐三菩提心。

³³⁸ 大正藏：菩萨摩诃萨；永乐北藏及龙藏：菩萨

³³⁹ 大正藏：毗伽罗那论；永乐北藏及龙藏：毗伽罗论

³⁴⁰ 大正藏：谛

³⁴¹ 大正藏：使得暖法；永乐北藏及龙藏：令得煖法

hé yǐ gù shànnán zǐ yuánjué chū shì shì jiān wú yǒu jiǔ bù jīng
何以故？善男子，缘觉出世，世间无有九部经
diǎn shì gù yuánjué wú cí wú ài yàoshuō wú ài
典，是故缘觉无词无阇、乐说无阇。

shànnán zǐ yuánjué zhī rén suī zhī zhū fǎ wú fǎ wú ài
“善男子，缘觉之人虽知诸法，无法无阇。

hé yǐ gù fǎ wú ài zhě míngwéi zhī zì yuánjué zhī rén suī zhī
何以故？法无阇者，名为知字。缘觉之人虽知
wén zì wú zì wú ài hé yǐ gù bù zhī chángzhù èr zì gù³⁴²
文字，无字无阇。何以故？不知常住二字故，

shì gù yuánjué bù dé fǎ wú ài suī zhī yú yì wú yì wú ài zhēn
是故缘觉不得法无阇。虽知于义，无义无阇。真

zhī yì zhě zhī zhūzhòngshēng xī yǒu fó xìng fó xìng yì zhě míngwéi
知义者，知诸众生悉有佛性。佛性义者，名为

ā nòuduōluó sānmiǎosān pú tí yǐ shì yì gù yuánjué zhī rén bù
阿耨多罗三藐三菩提。以是义故，缘觉之人不

dé yì wú ài shì gù yuánjué yī qiè wú yǒu sì wú ài zhì
得义无阇。是故，缘觉一切无有四无阇智。

yún hé shēngwén wú sì wú ài shēngwén zhī rén wú yǒusān
“云何声闻无四无阇？声闻之人无有三

zhǒngshànqiǎofāngbiàn hé děngwéi sān yī zhě bì xū ruǎn yǔ
种善巧方便。何等为三？一者，必须软语，

ránhòushòu fǎ èr zhě bì xū cū yǔ ránhòushòuhuà sānzhě
然后受法；二者，必须粗语，然后受化；三者，

bù ruǎn bù cū ránhòushòuhuà shēngwén zhī rén wú cǐ sān gù wú
不软不粗，然后受化。声闻之人无此三故，无

sì wú ài
四无阇。

fù cì shēngwén yuánjué bù néng bì jìng zhī cí zhī yì
“复次，声闻、缘觉不能毕竟知词、知义，

wú zì zài zhì zhī yú jìng jiè wú yǒu shí lì sì wú suǒ wèi bù néng
无自在智知于境界，无有十力、四无所畏，不能

bì jìng dù bǐ shí èr yīn yuán dà hǎi³⁴³ bù néngshàn zhī zhòngshēngzhū
毕竟度彼十二因缘大海，不能善知众生诸

gēn lì dùnchābié wèinéngyǒngduàn èr dì yí xīn bù zhī zhòngshēng
根利钝差别，未能永断二谛疑心，不知众生

³⁴² 大正藏：不知常住二字法故；永乐北藏及龙藏：不知常住二字故

³⁴³ 大正藏：不能毕竟渡于十二因缘大河

zhǒngzhǒngzhū xīn suǒ yuán jìng jiè bù néng shàn shuō dì yī yì kōng shì
种 种 诸心所缘境界，不能善说第一义空，是
gù èr shèng wú sì wú ài
故二乘无四无阂。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn ruò zhū shēng wén yuán jué
迦叶菩萨白佛言：“世尊！若诸声闻、缘觉
zhī rén yī qiè wú yǒu sì wú ài zhě yún hé shì zūn shuō shè lì fú zhì
之人一切无有四无阂者，云何世尊说舍利弗智
huì dì yī dà mù qián lián shéntōng dì yī mó hē jū chī luó sì wú
慧第一，大目犍³⁴⁴连神通第一，摩诃拘絺罗四无
ài dì yī ruò³⁴⁵ qí wú zhě rú lái hé gù zuò rú shì shuō
阂第一？若³⁴⁵其无者，如来何故作如是说？”

ěr shí shì zūn zàn jiā shè yán shàn zāi shàn zāi shàn nán
尔时，世尊赞迦叶言：“善哉！善哉！善男
zǐ pì rú héng hé yǒu wú liàng shuǐ xīn tóu dà hé shuǐ yì wú liàng
子，譬如恒河有无量水，辛头大河水亦无量，
bó chā dà hé shuǐ yì wú liàng sī³⁴⁶ tuó dà hé shuǐ yì wú liàng ā nòu
博叉大河水亦无量，私³⁴⁶陀大河水亦无量，阿耨
dá chí shuǐ yì wú liàng dà hǎi zhī zhōng shuǐ yì wú liàng rú shì zhū shuǐ
达池水亦无量，大海之中水亦无量，如是诸水
suī tóng wú liàng rán qí duō shǎo qí shí bù děng shēng wén yuán jué
虽同无量，然其多少其实不等。声闻、缘觉
jí zhū pú sà sì wú ài zhì yì fù rú shì shàn nán zǐ ruò shuì děng
及诸菩萨四无阂智亦复如是。善男子，若说等
zhě wú yǒu shì chù shàn nán zǐ wǒ wèi fán fū shuō mó hē jū chī luó
者，无有是处。善男子，我为凡夫说摩诃拘絺罗
sì wú ài zhì wéi zuì dì yī rǔ suǒ wèn zhě qí yì rú shì shàn nán
四无阂智为最第一，汝所问者，其义如是。善男
zǐ shēng wén zhī rén huò yǒu dé yī huò yǒu dé èr ruò jù zú sì
子，声闻之人或有得一，或有得二，若具足四，
wú yǒu shì chù
无有是处。”

jiā shè³⁴⁷ bó fó yán shì zūn rú fó shàng³⁴⁸ shuō fàn xíng pǐn
迦叶³⁴⁷白佛言：“世尊！如佛上³⁴⁸说梵行品

³⁴⁴ 大正藏：犍

³⁴⁵ 大正藏：如

³⁴⁶ 大正藏：悉

³⁴⁷ 大正藏：迦叶菩萨；永乐北藏及龙藏：迦叶

zhōng pú sà zhī jiàn dé sì wú ài zhě pú sà zhī jiàn zé wú suǒ dé
中，菩萨知见得四无碍者，菩萨知见则无所得，
yì wú yǒu xīn yán wú suǒ dé shì zūn shì pú sà mó hē sà shí wú suǒ
亦无有心言无所得。世尊！是菩萨摩诃萨实无所
dé ruò shǐ pú sà xīn yǒu dé zhě zé fēi pú sà míng wéi fán fū
得。若使菩萨心有得者，则非菩萨，名为凡夫。
yún hé rú lái shuō yán pú sà ér yǒu suǒ dé
云何如来说言菩萨而有所得？”

fó yán shànnán zǐ shàn zāi shàn zāi wǒ jiāng yù shuō
佛言：“善男子，善哉！善哉！我将欲说
ér rǔ fù wèn shànnán zǐ pú sà mó hē sà shí wú suǒ dé wú suǒ
而汝复问。善男子，菩萨摩诃萨实无所得。无所
dé zhě míng sì wú ài shànnán zǐ yǐ hé yì gù wú suǒ dé zhě míng
得者名四无碍。善男子，以何义故，无所得者名
wéi wú ài ruò yǒu dé zhě zé míng wéi ài yǒu zhàng ài zhě míng
为无碍？若有得者，则名为碍；有障碍者，名
sì diāndǎo shànnán zǐ pú sà mó hē sà wú sì dào gù gù dé
四颠倒。善男子，菩萨摩诃萨无四倒故，故得
wú ài shì gù pú sà míng wú suǒ dé
无碍，是故菩萨名无所得。

fù cì shànnán zǐ wú suǒ dé zhě zé míng wéi huì pú sà
“复次，善男子，无所得者则名为慧，菩萨
mó hē sà dé shì huì gù míng wú suǒ dé yǒu suǒ dé zhě míng wéi wú
摩诃萨得是慧，故名无所得。有所得者名为无
míng pú sà yǒng duàn wú míng àn gù gù wú suǒ dé shì gù pú
明，菩萨永断无明暗故，故无所得。是故，菩
sà míng wú suǒ dé
萨名无所得。

fù cì shànnán zǐ wú suǒ dé zhě míng dà niè pán pú sà
“复次，善男子，无所得者名大涅槃，菩萨
mó hē sà ān zhù rú shì dà niè pán zhōng bú jiàn yī qiè zhū fǎ xìng xiàng
摩诃萨安住如是大涅槃中，不见一切诸法性相，
shì gù pú sà míng wú suǒ dé yǒu suǒ dé zhě míng èr shí wǔ yǒu pú sà
是故菩萨名无所得。有所得者名二十五有，菩萨
yǒng duàn èr shí wǔ yǒu dé dà niè pán shì gù pú sà míng wú suǒ dé
永断二十五有，得大涅槃，是故菩萨名无所得。

fù cì shànnán zǐ wú suǒ dé zhě míng wéi dà shèng pú
“复次，善男子，无所得者名为大乘，菩
sà mó hē sà bú zhù zhū fǎ gù dé dà shèng shì gù pú sà míng wú
萨摩诃萨不住诸法，故得大乘，是故菩萨名无
suǒ dé yǒu suǒ dé zhě míng wéi shēng wén pì zhī fó dào pú sà yǒng
所得。有所得者名为声闻、辟支佛道，菩萨永
duàn èr shèng zhī dào³⁴⁹ gù dé fó dào³⁵⁰ shì gù pú sà míng wú suǒ dé
断二乘之道³⁴⁹故得佛道³⁵⁰，是故菩萨名无所得。

fù cì shànnán zǐ wú suǒ dé zhě míng fāng děng jīng pú
“复次，善男子，无所得者名方等经，菩
sà dú sòng rú shì jīng gù dé dà niè pán shì gù pú sà míng wú suǒ dé
萨读诵如是经故得大涅槃。是故，菩萨名无所得。
yǒu suǒ dé zhě míng shí yī bù jīng pú sà bù³⁵¹ xiū chún shuō fāng děng
有所得者名十一部经，菩萨不³⁵¹修，纯说方等
dà shèng jīng diǎn shì gù pú sà míng wú suǒ dé
大乘经典，是故菩萨名无所得。

fù cì shànnán zǐ wú suǒ yǒu zhě míng wéi xū kōng shì
“复次，善男子，无所有者名为虚空。世
jiān wú wù míng wéi xū kōng pú sà dé shì xū kōng sān mèi wú suǒ jiàn
间无物，名为虚空，菩萨得是虚空三昧无所见
gù shì gù pú sà míng wú suǒ dé yǒu suǒ dé zhě míng shēng sǐ lún
故，是故菩萨名无所得。有所得者名生死轮，
yī qiè fán fū lún huí shēng sǐ gù yǒu suǒ jiàn pú sà yǒng duàn yī qiè
一切凡夫轮回生死故有所见，菩萨永断一切
shēng sǐ shì gù pú sà míng wú suǒ dé
生死，是故菩萨名无所得。

fù cì shànnán zǐ wú suǒ dé zhě³⁵² míng cháng lè
“复次，善男子，无所得者³⁵²名常、乐、
wǒ jìng pú sà mó hē sà jiàn fó xìng gù dé cháng lè wǒ
我、净，菩萨摩诃萨见佛性故得常、乐、我、
jìng shì gù pú sà míng wú suǒ dé yǒu suǒ dé zhě míng wú cháng wú
净，是故菩萨名无所得。有所得者名无常、无
lè wú wǒ wú jìng pú sà mó hē sà duàn shì wú cháng wú lè
乐、无我、无净，菩萨摩诃萨断是无常、无乐、

³⁴⁹ 大正藏：二乘道；永乐北藏及龙藏：二乘之道

³⁵⁰ 大正藏：得于佛道；永乐北藏及龙藏：得佛道

³⁵¹ 大正藏：所

³⁵² 大正藏：菩萨摩诃萨无所得者；永乐北藏及龙藏：无所得者

wú wǒ wú jìng shì gù pú sà míng wú suǒ dé
无我、无净，是故菩萨名无所得。

fù cì shànnán zǐ wú suǒ dé zhě míng dì yī yì kōng
“复次，善男子，无所得者名第一义空，
pú sà mó hē sà guān dì yī yì kōng xī wú suǒ jiàn shì gù pú sà míng
菩萨摩诃萨观第一义空悉无所见，是故菩萨名
wú suǒ dé yǒu suǒ dé zhě míng wéi wǔ jiàn pú sà yǒng duàn shì wǔ jiàn
无所得。有所得者名为五见，菩萨永断是五见
gù dé dì yī yì kōng shì gù pú sà míng wú suǒ dé
故，得第一义空，是故菩萨名无所得。

fù cì shànnán zǐ wú suǒ dé zhě míng wéi ā nòu duō luó
“复次，善男子，无所得者名为阿耨多罗
sān miǎo sān pú tí pú sà mā hē sà dé ā nòu duō luó sān miǎo sān pú
三藐三菩提，菩萨摩诃萨得阿耨多罗三藐三菩
tí shí xī wú suǒ jiàn shì gù pú sà míng wú suǒ dé yǒu suǒ dé zhě
提时，悉无所见，是故菩萨名无所得。有所得者
míng shēng wén³⁵³ yuán jué pú tí pú sà yǒng duàn èr shèng pú tí
名声闻³⁵³、缘觉菩提，菩萨永断二乘菩提，
shì gù pú sà míng wú suǒ dé
是故菩萨名无所得。

shànnán zǐ rǔ zhī suǒ wèn yì wú suǒ dé wǒ zhī suǒ shuō
“善男子，汝之所问亦无所得，我之所说
yì wú suǒ dé ruò shuō yǒu dé shì mó juàn shǔ fēi wǒ dì zǐ
亦无所得，若说有得，是魔眷属，非我弟子。”

jiā shè³⁵⁴ bó fó yán shì zūn wèi wǒ shuō shì pú sà wú suǒ dé
迦叶³⁵⁴白佛言：“世尊！为我说是菩萨无所得
shí wú liàng zhòng shēng duàn yǒu xiāng xīn yǐ shì shì gù wǒ gǎn zī
时，无量众生断有相心，以是事故，我敢咨
qǐ wú suǒ dé yì lìng rú shì děng wú liàng zhòng shēng lí mó juàn shǔ
启无所得义，令如是等无量众生离魔眷属，
wéi fó dì zǐ
为佛弟子。”

jiā shè pú sà bó fó yán shì zūn rú lái shàng wéi chún tuó
迦叶菩萨白佛言：“世尊！如来上为纯陀

³⁵³ 大正藏：名为声闻；永乐北藏及龙藏：名声闻

³⁵⁴ 大正藏：迦叶菩萨；永乐北藏及龙藏：迦叶

shuō jì

说偈³⁵⁵：

běnyǒu jīn wú běn wú jīn yǒu

本有今无 本无今有

sān shì yǒu fǎ wú yǒu shì chù

三世有法 无有是处

shì zūn shì yì yún hé

“世尊！是义云何？”

fó yán shànnán zǐ wǒ wèihuà dù zhūzhòngshēng gù ér zuò
佛言：“善男子，我为化度诸众生故而作

shì shuō yì wèishēngwén pì zhī fó gù ér zuò shì shuō yì wèiwén
是说，亦为声闻、辟支佛故而作是说，亦为文

shū shī lì fǎ wáng zǐ gù ér zuò shì shuō bú dànzhèngwèichúntuó yī
殊师利法王子故而作是说，不但正为纯陀一

rénshuō shì jì yě shí wénshū shī lì jiāng yù wèn wǒ wǒ zhī qí
人说是偈也。时，文殊师利将欲问我，我知其

xīn ér wèishuō zhī wǒ jì shuō yǐ wénshū shī lì jí dé jiě liǎo
心而为说之。我既说已，文殊师利即得解了。”

jiā shè pú sà yán shì zūn rú wénshūděng jù yǒu jǐ rén
迦叶菩萨言：“世尊！如文殊等，诤有几人

néngliǎo shì yì wéiyuàn rú lái gèngwèi dà zhòngguāng fēn bié shuō
能了是义？惟愿如来更为大众广分别说。”

shànnán zǐ dì tīng dì tīng jīn dāngwèi rǔ chóng fū yǎn
“善男子，谛听！谛听！今当为汝重敷演

zhī yánběnyǒuzhě wǒ xī běnyǒu wú liàngfán nǎo yǐ fán nǎo gù
之。言本有者，我昔本有无量烦恼；以烦恼故，

xiàn zài wú yǒu dà bō niè pán yánběn wú zhě běn wú bō rě bō luó mì
现在无有大般涅槃。言本无者，本无般若波罗蜜；

yǐ wú bō rě bō luó mì gù xiàn zài jù yǒuzhū fán nǎo jié ruò yǒushā
以无般若波罗蜜故，现在具有诸烦恼结。若有沙

mén ruò pó luó mén rě tiān rě mó ruò fàn ruò rénshuō yán
门、若婆罗门、若天、若魔、若梵、若人说言

rú lái qù lái xiàn zài yǒu fán nǎo zhě wú yǒu shì chù
‘如来去、来、现在有烦恼’者，无有是处。

fù cì shànnán zǐ yánběnyǒuzhě wǒ xī běnyǒu fù
“复次，善男子，言本有者，我昔³⁵⁶本有父

³⁵⁵ 大正藏：如来先于娑罗双树间，为纯陀说偈；永乐北藏及龙藏：如来上为纯陀说偈

³⁵⁶ 大正藏：我；永乐北藏及龙藏：我昔

mǔ hé hé zhī shēn shì gù xiàn zài wú yǒu jīn gāng wēi miào zhī shēn³⁵⁷
母和合之身，是故，现在无有金刚微妙之³⁵⁷身。

yán běn wú zhě wǒ shēn běn wú sān shí èr xiàng bā shí zhǒng hǎo yǐ
言本无者，我身本无三十二相、八十种好；以

běn wú yǒu sān shí èr xiàng bā shí zhǒng hǎo gù xiàn zài jù yǒu sì bǎi
本无有三十二相、八十种好故，现在具有四百

sì bìng rě yǒu shā mén ruò pó luó mén ruò tiān ruò mó ruò fàn
四病。若有沙门、若婆罗门、若天、若魔、若梵、

ruò rén shuō yán rú lái qù lái xiàn zài yǒu bìng kǔ zhě wú yǒu
若人说言‘如来去、来、现在有病苦’者，无有

shì chù
是处。

fù cì shàn nán zǐ yán běn yǒu zhě wǒ xī běn yǒu wú cháng
“复次，善男子，言本有者，我昔本有无常、

wú lè wú wǒ³⁵⁸ wú jìng yǐ yǒu wú cháng wú wǒ wú lè
无乐、无我³⁵⁸、无净；以有无常、无我、无乐、

wú jìng gù xiàn zài wú yǒu ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí yán běn wú
无净故，现在无有阿耨多罗三藐三菩提。言本无

zhě běn bú jiàn fó xìng yǐ bú jiàn gù wú cháng lè wǒ
者，本不见佛性；以不见故，无常、乐、我、

jìng ruò yǒu shā mén ruò pó luó mén ruò tiān ruò mó ruò fàn
净。若有沙门、若婆罗门、若天、若魔、若梵、

ruò rén shuō yán rú lái qù lái xiàn zài wú cháng lè wǒ jìng
若人说言如来去、来、现在无常、乐、我、净’

zhě wú yǒu shì chù
者，无有是处。

fù cì shàn nán zǐ yán běn yǒu zhě běn yǒu fán fū xiū kǔ
“复次，善男子，言本有者，本有凡夫修苦

xíng xīn wèi dé ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí yǐ shì shì gù xiàn
行心，谓得阿耨多罗三藐三菩提，以是事故，现

zài bù néng pò huài sì mó yán běn wú zhě běn wú liù bō luó mì³⁵⁹
在不能破坏四魔。言本无者，本无六波罗蜜³⁵⁹；

yǐ wú liù bō luó mì gù³⁶⁰ xiū xíng fán fū kǔ xíng zhī xīn wèi dé ā
以无六波罗蜜故³⁶⁰，修行凡夫苦行之心，谓得阿

³⁵⁷ 大正藏：法

³⁵⁸ 大正藏：无我、无乐；永乐北藏及龙藏：无乐、无我

³⁵⁹ 大正藏：我本无有六波罗蜜；永乐北藏及龙藏：本无六波罗蜜

³⁶⁰ 大正藏：以本无有六波罗蜜故；永乐北藏及龙藏：以无六波罗蜜故

nòuduō luó sānmiǎosān pú tí ruò yǒushā mén ruò pó luó mén ruò
耨多罗三藐三菩提。若有沙门、若婆罗门、若
tiān ruò mó ruò fàn ruò rénshuō yán rú lái qù lái xiàn zài
天、若魔、若梵、若人说言‘如来去、来、现在
yǒu kǔ xíng zhě wú yǒu shì chù
有苦行’者，无有是处。

fù cì shànnán zǐ yánběnyǒuzhě wǒ xī běnyǒu zá shí
“复次，善男子，言本有者，我昔本有杂食
zhī shēn yǐ yǒu shí shēn gù³⁶¹ xiàn zài wú yǒu wú biān zhī shēn yán
之身，以有食身故³⁶¹，现在无有无边之身。言
běn wú zhě běn wú sān shí qī zhù dào zhī fǎ³⁶² yǐ wú sān shí qī zhù
本无者，本无三十七助道之法³⁶²，以无三十七助
dào fǎ gù xiàn zài jù yǒu zá shí zhī shēn ruò yǒushā mén ruò pó luó
道法故，现在具有杂食之身。若有沙门、若婆罗
mén ruò tiān ruò mó ruò fàn ruò rénshuō yán rú lái qù lái
门、若天、若魔、若梵、若人说言‘如来去、来、
xiàn zài yǒu zá shí shēn zhě wú yǒu shì chù
现在有杂食身’者，无有是处。

fù cì shànnán zǐ yánběnyǒuzhě wǒ xī běnyǒu yī qiè
“复次，善男子，言本有者，我昔本有一切
fǎ zhōng qǔ zhuó zhī xīn yǐ shì shì gù xiàn zài wú yǒu bì jìng kōng dìng
法中取著之心，以是事故，现在无有毕竟空定。
yánběn wú zhě wǒ běn wú yǒuzhōng dào shí yì yǐ wú zhōng dào zhēn
言本无者，我本无有中道实义，以无中道真
shí yì gù yú yī qiè fǎ zé yǒuzhuó xīn ruò yǒushā mén ruò pó luó
实义故，于一切法则有著心。若有沙门、若婆罗
mén ruò tiān ruò mó ruò fàn ruò rénshuō yán rú lái qù lái
门、若天、若魔、若梵、若人说言‘如来去、来、
xiàn zài shuō yī qiè fǎ shì yǒuxiàng zhě wú yǒu shì chù
现在说一切法是有相’者，无有是处。

fù cì shànnán zǐ yánběnyǒuzhě wǒ chū dé ā nòuduō
“复次，善男子，言本有者，我初得阿耨多
luó sānmiǎosān pú tí shí yǒuzhū dùngēnshēngwén dì zǐ yǐ yǒu dùn
罗三藐三菩提时，有诸钝根声闻弟子，以有钝
gēnshēngwén dì zǐ gù bù dé yǎnshuō yī shèng zhī shí yánběn wú zhě
根声闻弟子故，不得演说一乘之实。言本无者，

³⁶¹ 大正藏：以食身故；永乐北藏及龙藏：以有食身故

³⁶² 大正藏：助道法；永乐北藏及龙藏：助道之法

běn wú lì gēn rén zhōng xiàng wáng jiā shè pú sà děng yǐ wú lì gēn jiā
本无利根人中象王迦叶菩萨等，以无利根迦
shè děng gù suí yí fāng biàn kāi shì sān shèng ruò yǒu shā mén ruò pó
叶等故，随宜方便开示三乘。若有沙门、若婆
luó mén ruò tiān ruò mó ruò fàn ruò rén shuō yán rú lái qù
罗门、若天、若魔、若梵、若人说言‘如来去、
lái xiàn zài bì jìng yǎn shuō sān shèng fǎ zhě wú yǒu shì chù
来、现在毕竟演说三乘法’者，无有是处。

fù cì shàn nán zǐ yán běn yǒu zhě wǒ běn shuō yán què
“复次，善男子，言本有者，我本说言却
hòu sān yuè yú suō luó shuāng shù dāng bō niè pán shì gù xiàn zài bù dé
后三月于娑罗双树当般涅槃，是故现在不得
yǎn shuō dà fāng děng diǎn dà bō niè pán yán běn wú zhě běn xī wú yǒu
演说大方等典大般涅槃。言本无者，本昔无有
wén shū shī lì dà pú sà děng yǐ wú yǒu gù xiàn zài shuō yán rú lái
文殊师利大菩萨等，以无有故，现在说言如来
wú cháng ruò yǒu shā mén ruò pó luó mén ruò tiān ruò mó ruò
无常。若有沙门、若婆罗门、若天、若魔、若
fàn ruò rén shuō yán rú lái qù lái xiàn zài shì wú cháng zhě
梵、若人说言‘如来去、来、现在是无常’者，
wú yǒu shì chù
无有是处。

shàn nán zǐ rú lái pǔ wèi zhū zhòng shēng gù suī zhī zhū fǎ
“善男子，如来普为诸众生故，虽知诸法，
shuō yán bù zhī suī jiàn zhū fǎ shuō yán bú jiàn yǒu xiàng zhī fǎ shuō
说言不知；虽见诸法，说言不见；有相之法说
yán wú xiàng wú xiàng zhī fǎ shuō yán yǒu xiàng shí yǒu wú cháng shuō yán
言无相，无相之法说言有相；实有无常说言
yǒu cháng shí yǒu yǒu cháng shuō yán wú cháng wǒ lè jìng děng
有常，实有有常说言无常，我、乐、净等
yì fù rú shì sān shèng zhī fǎ shuō yán yī shèng yī shèng zhī fǎ suí
亦复如是；三乘之法说言一乘，一乘之法随
yí shuō sān lüè xiàng shuō guǎng guǎng xiàng shuō lüè sì zhòng zhī fǎ
宜说三；略相说广，广相说略；四重之法
shuō tōu lán zhē tōu lán zhē fǎ shuō wéi sì zhòng fàn shuō fēi fàn fēi
说偷兰遮，偷兰遮法说为四重；犯说非犯，非
fàn shuō fàn qīng zuì shuō zhòng zhòng zuì shuō qīng hé yǐ gù rú
犯说犯；轻罪说重，重罪说轻。何以故？如

lái míngjiànzhòngshēnggēn gù

来明见众 生根故。

shànnán zǐ rú lái suī zuò shì shuō zhōngwú xū wàng hé
“善男子，如来虽作是说，终无虚妄。何

yǐ gù xū wàng zhī yǔ jí shì zuì guò rú lái xī duàn yī qiè zuì guò
以故？虚妄之语即是罪过，如来悉断一切罪过，

yún hé dāng yǒu xū wàng yǔ yé shànnán zǐ rú lái suī wú xū wàng
云何当有虚妄语耶？善男子，如来虽无虚妄

zhī yán ruò zhī zhòngshēng yīn xū wàngshuō dé fǎ lì zhě suí yí fāng
之言，若知众生因虚妄说得法利者，随宜方

biàn zé wèishuō zhī
便则为说之。

shànnán zǐ yī qiè shì dì ruò yú rú lái jí shì dì yī yì
“善男子，一切世谛若于如来即是第一义

dì hé yǐ gù zhū fó shì zūn wèi dì yī yì gù shuō yú shì dì yì
谛。何以故？诸佛世尊为第一义故说于世谛，亦

lìng zhòngshēng dé dì yī yì dì ruò shǐ zhòngshēng bù dé rú shì dì
令众生得第一义谛。若使众生不得如是第

yī yì dì zhě³⁶³ zhū fó zhōng bù xuānshuō shì dì
一义谛者，诸佛终不宣说世谛。

shànnán zǐ rú lái yǒu shí yǎnshuō shì dì zhòngshēngwèi fó
“善男子，如来有时演说世谛，众生谓佛

shuō dì yī yì dì yǒu shí yǎnshuō dì yī yì dì zhòngshēngwèi fó
说第一义谛；有时演说第一义谛，众生谓佛

shuō yú shì dì shì zé zhū fó shēnshēnjìng jiè fēi shì shēngwén yuán
说于世谛。是则诸佛甚深境界，非是声闻、缘

jué suǒ zhī shànnán zǐ shì gù rǔ xiān bù yīngnànyán pú sà mó
觉所知。善男子，是故汝先不应难言：‘菩萨摩

hē sà wú suǒ dé yě pú sà cháng dé dì yī yì dì yún hé nànyán
诃萨无所得也。’菩萨常得第一义谛，云何难言

wú suǒ dé yé
无所得耶？”

jiā shè fù yán shì zūn dì yī yì dì yì míngwéidào yì
迦叶复言：“世尊！第一义谛亦名为道，亦

míng pú tí yì míng niè pán ruò yǒu pú sà yányǒu dé dào pú tí
名菩提，亦名涅槃。若有菩萨言有得道、菩提、

³⁶³ 大正藏：第一义者；永乐北藏及龙藏：第一义谛者

niè pán jí shì wú cháng hé yǐ gù fǎ ruò chángzhě zé bù kě
涅槃，即是无 常。何以故？法若 常 者，则不可
dé yóu rú xū kōng shéi yǒu dé zhě shì zūn rú shì jiān wù běn
得。犹如虚空，谁有得者？世尊！如世间物，本
wú jīn yǒu míng wéi wú cháng dào yì rú shì dào ruò kě dé zé
无今有，名为无 常。道亦如是，道若可得，则
míng wú cháng fǎ ruò chángzhě wú dé wú shēng yóu rú fó xìng
名无 常。法若 常 者，无得无 生，犹如佛性，
wú dé wú shēng shì zūn fū dào zhě fēi sè fēi bú sè bù cháng
无得无 生。世尊！夫道者，非色非不色，不 长
bù duǎn fēi gāo fēi xià fēi shēng fēi miè fēi chì fēi bái fēi qīng
不短，非高非下，非 生 非灭，非赤非白、非青
fēi huáng fēi yǒu fēi wú yún hé rú lái shuō yán kě dé pú tí
非 黄，非有非无。云何如来说言可得？菩提、
niè pán yì fù rú shì
涅槃亦复如是。”

fó yán rú shì rú shì shàn nán zǐ dào yǒu èr zhǒng
佛言：“如是，如是。善男子，道有二 种：
yī zhě cháng èr zhě wú cháng pú tí zhī xiàng yì yǒu èr zhǒng
一者，常；二者，无 常。菩提之相亦有二 种：
yī zhě cháng èr zhě wú cháng niè pán yì ěr wài dào dào
一者，常；二者，无 常。涅槃亦尔。外道道
zhě míng wéi wú cháng nèi dào dào zhě míng zhī wéi cháng shēng wén
者名为无 常，内道道者名之为 常。声 闻、
yuán jué suǒ yǒu pú tí míng wéi wú cháng pú sà zhū fó suǒ yǒu pú tí
缘觉所有菩提名为无 常，菩萨、诸佛所有菩提
míng zhī wéi cháng wài jiě tuō zhě míng wéi wú cháng nèi jiě tuō zhě míng
名之为 常。外解脱者名为无 常，内解脱者名
zhī wéi cháng shàn nán zǐ dào yǔ pú tí jí yǐ niè pán xī míng wéi
之为 常。善男子，道与菩提及以涅槃悉名为
cháng yī qiè zhòng shēng cháng wéi wú liàng fán nǎo suǒ fù wú huì yǎn
常，一切众 生 常 为无量烦恼所覆，无慧眼
gù bù néng dé jiàn ér zhū zhòng shēng wéi yù jiàn gù xiū jiè dìng
故，不能得见。而诸众 生 为欲见故，修戒、定、
huì yǐ xiū xíng gù jiàn dào pú tí jí yǐ niè pán
慧；以修行故，见道、菩提及以涅槃。

shì míng pú sà dé dào pú tí niè pán
“是名菩萨得道、菩提、涅槃³⁶⁴。

dào zhī xìngxiàng shí bù shēngmiè yǐ shì yì gù bù kě zhuō
“道之性相实不生灭。以是义故，不可捉
chí
持。

shànnán zǐ dào zhě suī wú sè xiàng kě jiàn chēngliáng
“善男子，道者，虽无色像可见、称量
kě zhī ér shí yǒuyòng shànnán zǐ rú zhòngshēng xīn suī fēi
可知，而实有用。善男子，如众生心，虽非
shì sè fēi cháng fēi duǎn fēi cū fēi xì fēi fù fēi jiě fēi shì
是色，非长非短，非粗非细，非缚非解，非是
jiàn fǎ ér yì shì yǒu yǐ shì yì gù wǒ wèi xū dá shuō yán zhǎng
见法而亦是有。以是义故，我为须达说言：‘长
zhě xīn wéi chéng zhǔ ruò bù hù xīn³⁶⁵ zé bù hù shēn kǒu
者，心为城主。若不护心³⁶⁵，则不护身、口；
ruò hù xīn zhě zé hù shēn kǒu yǐ bú shàn hù shì shēn kǒu gù
若护心者，则护身、口。以不善护是身、口故，
lǐng zhū zhòngshēng dào sān è qù hù shēn kǒu zhě zé lìng zhòngshēng
令诸众生到三恶趣；护身、口者，则令众生
dé rén tiān niè pán dé míng zhēn shí bù dé zhě³⁶⁶ míng bù zhēn shí
得人天涅槃，得名真实；不得者³⁶⁶，名不真实。’

shànnán zǐ dào yǔ pú tí jí yǐ niè pán yì fù rú shì yì
“善男子，道与菩提及以涅槃亦复如是，亦
yǒu yì cháng ruò³⁶⁷ qí wú zhě yún hé néng duàn yī qiè fán nǎo yǐ
有亦常。若³⁶⁷其无者，云何能断一切烦恼？以
qí yǒu gù yī qiè pú sà liǎo liǎo jiàn zhī
其有故，一切菩萨了了见知。

shànnán zǐ jiàn yǒu èr zhǒng yī xiàngmào jiàn èr
“善男子，见有二种：一，相貌见；二，
liǎo liǎo jiàn yún hé xiàngmào jiàn rú yuǎn jiàn yān míng wéi jiàn huǒ shí
了了见。云何相貌见？如远见烟名为见火，实
bú jiàn huǒ suī bú jiàn huǒ yì fēi xū wàng jiàn kōng zhōng hè biàn yán jiàn
不见火，虽不见火亦非虚妄。见空中鹤便言见

³⁶⁴ 大正藏：菩提及涅槃也；永乐北藏及龙藏：菩提、涅槃

³⁶⁵ 大正藏：长者，若不护心；永乐北藏及龙藏：若不护心

³⁶⁶ 大正藏：其不得者；永乐北藏及龙藏：不得者

³⁶⁷ 大正藏：如

shuǐ suī bú jiànshuǐ yì fēi xū wàng rú jiàn huā yè biànyán jiàngēn
水，虽不见水亦非虚妄。如见华叶，便言见根，
suī bú jiàngēn yì fēi xū wàng rú rén yáo jiàn lí jiān niú jiǎo biànyán jiàn
虽不见根亦非虚妄。如人遥见篱间牛角便言见
niú suī bú jiàn niú yì fēi xū wàng rú jiàn nǚ rén huái rēn biànyán jiàn
牛，虽不见牛亦非虚妄。如见女人怀妊便言见
yù suī bú jiàn yù yì fēi xū wàng yòu rú jiàn shù shēng yè biànyán
欲，虽不见欲亦非虚妄。又如³⁶⁸见树生叶便言
jiàn shuǐ suī bú jiànshuǐ yì fēi xū wàng yòu rú jiàn yún biànyán jiàn yǔ
见水，虽不见水亦非虚妄。又如见云便言见雨，
suī bú jiàn yǔ yì fēi xū wàng rú jiàn shēn yè jí yǐ kǒu yè biànyán jiàn
虽不见雨亦非虚妄。如见身业及以口业便言见
xīn suī bú jiàn xīn yì fēi xū wàng shì míng xiàng mào jiàn
心，虽不见心亦非虚妄。是名相貌见。

yún hé liǎo liǎo jiàn rú yǎn jiàn sè shàn nán zǐ rú rén yǎn
“云何了了见？如眼见色。善男子，如人眼
gēn qīng jìng bú huài zì guān zhǎng zhōng ā mó lè guǒ pú sà liǎo liǎo
根清净不坏，自观掌中阿摩勒果。菩萨了了
jiàn dào³⁶⁹ pú tí niè pán yì fù rú shì suī rú shì jiàn chū wú
见道³⁶⁹、菩提、涅槃亦复如是，虽如是见，初无
jiàn xiàng
见相。

shàn nán zǐ yǐ shì yīn yuán wǒ yú wǎng xī gào shè lì fú
“善男子，以是因缘，我于往昔告舍利弗：
yī qiè shì jiān ruò yǒu shā mén ruò pó luó mén ruò tiān ruò mó
‘一切世间，若有沙门、若婆罗门、若天、若魔、
ruò fàn ruò rén suǒ bù zhī bú jiàn bù jué wéi yǒu rú lái³⁷⁰
若梵、若人，所不知、不见、不觉，唯有如来³⁷⁰
xī zhī jiàn jué jí zhū pú sà yì fù rú shì shè lì fú ruò
悉知、见、觉，及诸菩萨亦复如是。舍利弗，若
zhū shì jiān suǒ zhī jiàn jué wǒ yǔ pú sà yì zhī jiàn jué
诸世间所知、见、觉，我与菩萨亦知、见、觉。
shì jiān zhòng shēng zhī suǒ bù zhī bú jiàn bù jué yì bú zì zhī
世间众生之所不知、不见、不觉，亦不自知，

³⁶⁸ 大正藏：如；永乐北藏及龙藏：又如

³⁶⁹ 大正藏：菩萨摩诃萨了了见道；永乐北藏及龙藏：菩萨了了见道

³⁷⁰ 大正藏：惟

bù zhī jiàn jué shì jiānzhòngshēngsuǒ zhī jiàn jué biàn zì shuōyán
不知见觉。世间众 生所知、见、觉，便自说言：

wǒ zhī jiàn jué shè lì fú rú lái yī qiè xī zhī jiàn
“我知、见、觉。”舍利弗，如来一切悉知、见、
jué yì bú zì yán wǒ zhī jiàn jué yī qiè pú sà yì fù
觉，亦不自言：“我知、见、觉。”一切菩萨亦复
rú shì hé yǐ gù ruò shǐ rú lái zuò zhī jiàn jué xiàng dāng
如是。何以故？若使如来作知、见、觉相，当
zhī shì zé fēi fó shì zūn míngwéi fán fū pú sà yì ěr
知是则非佛世尊，名为凡夫，菩萨亦尔。’ ”

大般涅槃经卷第十五

● 结诵仪

bǔ quēzhēnyán
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南无喝啰怛那.哆罗夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拿.吽.泼抹拿.娑婆
hē
诃.

ná mó fó ná mó fǎ ná mó sēng
南無佛 南無法 南無僧 (合掌三称)

ná mó yí qiè rú lái yīng zhèngděng jué
南無一切如来.应.正等觉 (合掌三称)

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó dà bō niè pán jīng
南無大般涅槃经 (合掌三称)

fā yuànwén
发愿文

zhì xīn chàn huǐ wǒ yǔ yī qiè zhòngshēng cóng wú
志心忏悔。我(某甲)与一切众生，从无
shǐ lái mí shī zhēn xīn liú zhuǎnshēng sǐ liù gēn zuì zhàng wú
始来，迷失真心，流转生死，六根罪障，无
liàng wú biān yuánmiào fó shèng wú yǐ kāi jiě yī qiè suǒ yuàn
量无边，圆妙佛乘，无以开解，一切所愿，
bù dé xiànrán wǒ jīn dú sòng dà bō niè pán jīng yǐ cǐ shàngēn
不得现前。我今读诵大般涅槃经，以此善根，

fā lù hēi è guò xiàn wèi lái sān yè suǒ zào wú biānzhòng zuì
发露黑恶，过、现、未来三业所造无边重罪，
jiē dé xiāomiè shēn xīn qīng jìng huòzhànguānchú fú zhì zhuāngyán
皆得消灭，身心清净，惑障蠲除，福智庄严，
jìng yīn zēngzhǎng zì tā héngyuàn sù dé yuánchéng yuànzhū rú lái
净因增长，自他行愿速得圆成。愿诸如来
cháng zài shuō fǎ suǒ yǒugōng dé qǐ suí xǐ xīn huí xiàng pú tí
常在说法，所有功德起随喜心，回向菩提，
zhèngcháng lè guǒ mìngzhōng zhī rì zhèngniànxiànrán miànjiàn mí
证常乐果。命终之日，正念现前，面见弥
tuó jí zhūshèngzhòng yī chà nà qīng shēngliánhuāzhōng pǔ yuàn
陀及诸圣众，一刹那顷，生莲华中。普愿
zhòngshēng jù chéng fó dào
众生，俱成佛道。

huíxiàng jì
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé zhuāngyán fó jìng tǔ
愿以此功德庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn xià jì sān tú kǔ
上报四重恩下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě xī fā pú tí xīn
若有见闻者悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn tóngshēng jí lè guó
尽此一报身同生极乐国

sān guī yī
三皈依

zì guī yī fó dāngyuànzhòngshēng tǐ jiě dà dào fā wú shàng xīn
自皈依佛，当愿众生，体解大道，发无上心；
zì guī yī fǎ dāngyuànzhòngshēng shēn rù jīngzàng zhì huì rú hǎi
自皈依法，当愿众生，深入经藏，智慧如海；
zì guī yī sēng dāngyuànzhòngshēng tǒng lǐ dà zhòng yī qiè wú
自皈依僧，当愿众生，统理大众，一切无
ài hé nánshèngzhòng
碍。和南圣众。

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪